

Pilonul IV. Coeziunea socială și teritorială

Componenta C11. Turism și cultură

Domeniu de intervenție: Turism și Cultură

Obiectiv: Creșterea coeziunii sociale, economice și teritoriale și crearea de noi locuri de muncă în special în mediul rural, respectiv:

- (1) promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de Organizații Regionale de Management al Destinațiilor și sprijinirea investițiilor locale în turism;
- (2) sprijinirea mobilității durabile prin crearea unei rețele naționale Velo, inclusiv rute Eurovelo și
- (3) reducerea decalajului de acces la cultură între zonele rurale și cele urbane mari.

a) Reforma

R1. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD)

Obiectivul acestei reforme este creșterea competitivității sectorului turistic românesc și promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin adoptarea cadrului necesar pentru operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației.

Implementarea acestei reforme va consta în adoptarea unui cadru legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației și elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural în scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc.

Înființarea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației se va baza pe recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) incluse în studiul „Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației”.

Cadrul legislativ necesar pentru funcționarea Organizațiilor de Management al Destinației va include, de asemenea, o descriere detaliată a mecanismului de finanțare și un model clar de guvernare. Planul de acțiune va fi realizat în conformitate cu setul de măsuri propuse în Strategia de dezvoltare a Organizațiilor de Management al Destinației și va fi în conformitate cu rezultatele activității de cartografiere.

Organizația de Management al Destinației va fi o entitate cu personalitate juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, reunind o serie de alte organizații, precum: operatori economici de profil, instituții ale sectorului public, asociații profesionale și patronale, organisme de reglementare.

Organizațiile regionale de gestionare a destinațiilor trebuie să fie concepute astfel încât să formeze o rețea eficientă axată pe avantajele competitive locale și să lucreze în parteneriat cu autoritatea turistică națională.

Organizațiile de Management al Destinației vor fi înființate de către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului și vor include entitățile relevante active în turism și cultură într-o anumită zonă, fiind, de asemenea, guvernate de Comitetul executiv al OMD. Responsabilitatea rezultatelor Organizațiilor de Management al Destinației este împărțită între Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului și Comitetul Executiv al Organizațiilor de Management al Destinației.

Demersuri legislative: Adoptarea cadrului legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației.

Elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural cu scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc.

b) Investiții

11. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale

Obiectivul acestei investiții este de a crește atractivitatea destinațiilor turistice selectate în urma dezvoltării a 12 rute turistice/culturale tematice în zonele rurale defavorizate din România și crearea de noi locuri de muncă în industria turistică.

Investiția presupune sprijin financiar pentru promovarea celor 12 rute și modernizarea /reabilitarea siturilor turistice cu impact național și internațional incluse în cele 12 rute, identificate în zonele de destinație optimă.

Obiectivele turistice vor fi selectate în urma activității de cartografiere a destinațiilor optime corespunzătoare fiecărei Organizații de Management al Destinației. Destinațiile optime ar trebui identificate pe baza capacității lor de a atrage turiști internaționali și naționali, respectiv a promovării transformării socio-economice durabile / orientate către mediu în zonele rurale și defavorizate.

În urma exercițiului de cartografiere va fi realizată selecția siturilor ce vor fi incluse în 12 rute turistice culturale, adăugând celor două criterii utilizate în cartografiere și caracterul unicității și al avantajelor comparative și competitive pe care le prezintă fiecare sit, de către o comisie formată din reprezentanți ai Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerului Culturii, Institutului Național al Patrimoniului, Asociației Comunelor din România, Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ordinului Arhitecților, Autorității Naționale de Turism, Organizației Patronale a Hotelurilor și Restaurantelor din România, Organizațiilor neguvernamentale active în domeniu.

Astfel, locațiile ce vor fi incluse în rutele culturale vor fi alese pe baza rezultatelor cartografierii și vor fi poziționate predominant în zonele rurale și dezavantajate, cu scopul atragerii turiștilor și creării de noi locuri de muncă în industria turismului.

Cele 12 rute sunt: ruta castelelor, ruta curiilor, ruta culelor, traseul gastronomiei tradiționale, ruta bisericilor fortificate, ruta bisericilor din lemn, ruta mănăstirilor din zona Moldovei, ruta Sfântului Ladislau, traseul castrelor romane, ruta cetăților, refacerea peisajului cultural din Delta Dunării în vederea creșterii atractivității zonei, ruta satelor cu arhitectură tradițională.

I2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale

Obiectivul acestei investiții este de a contribui la dezvoltarea turismului cultural prin modernizarea/crearea muzeelor și memorialelor dedicate opresiunii și conflictelor.

România este datoră cu recunoașterea dramelor provocate oamenilor și societății în întregul ei de regimurile totalitariste și este de datoria statului român să educe generațiile viitoare într-un mod interactiv și participativ, astfel încât aceste greșeli ale istoriei să nu se mai repete și să construim o societate bazată pe valorile europene.

Selecția locurilor și tematicii muzeelor propuse a fost realizată având în vedere, pe de o parte, valoarea simbolică a locațiilor în lupta împotriva regimurilor totalitariste, respectiv, contribuția acestora la dezvoltarea coeziunii socio-economice și teritoriale și scăderea disparităților inter și intra-regionale.

Modernizarea și crearea muzeelor memoriei: Muzeul Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului, Muzeul identităților transilvănene (Mutra), Memorialul Revoluției Decembrie 1989/Timișoara Capitală Europeană a Culturii, Închisoarea tăcerii de la Râmnicu Sărat, Memorialul Victimelor din Sighetul Marmației, Râpa Robilor din Aiud, Muzeul Industrializării forțate din Satu-Mare, Muzeul ororilor comunismului din Sfântu Gheorghe și Muzeul fotografiei din Târgu Mureș și alte memoriale prin care România democratică și europeană onorează memoria victimelor totalitarismelor și educă generațiile tinere.

a) Reforma

R2. Crearea cadrului pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național

Obiectivul acestei reforme este de a contribui la dezvoltarea economică a orașelor mici și a zonelor rurale prin adoptarea unui cadru legislativ, instituțional și de investiții pentru realizarea traseelor cicloturistice și practicarea unor forme de turism durabil.

Această măsură vizează asigurarea cadrului legislativ, instituțional și investițional pentru realizarea traseelor cicloturistice și practicarea unor forme de turism durabil care vor contribui la dezvoltarea economică la nivel regional și local și creșterea nivelului de trai al locuitorilor din orașele mici și zonele rurale.

b) Investiții

I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo care:

- a) va elabora studiul privind traseele cicloturistice la nivel național;
- b) va asigura digitalizarea pistelor și traseelor velo prin dezvoltarea unei Platforme Naționale eVelo ce cuprinde o aplicație digitală integrată pentru toate traseele cicloturistice și un site dedicat;

I4. Implementarea a 3000 km de piste pentru biciclete

Obiectivul acestei investiții este de a dezvolta un transport durabil prin dezvoltarea infrastructurii traseelor cicloturistice.

Implementarea acestei investiții va include dezvoltarea a 3 000 km de noi trasee naționale de ciclism în toată România. Amplasarea rutelor va fi prioritară de-a lungul principalelor rute turistice.

a) Reforma

R3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural

Reforma urmărește :

- crearea unui cadru juridic și administrativ mai stabil, predictibil și sustenabil pe termen lung pentru sectorul cultural non-public (privat/independent) și pentru lucrătorii culturali, crearea de instrumente de colectare de date care să permită, pe viitor, politici publice bazate pe aceste date și demararea unui proces care să contribuie la dezvoltarea socio-educatională și culturală a ruralului și urbanului mic, prin reducerea decalajelor față de urbanul mare.

b) Investiții

I5. Creșterea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural

- Un program pilot de finanțare în parteneriat cu autoritățile locale pentru a sprijini programele culturale, anuale sau multianuale puse în aplicare la nivel local;
- Un program-pilot pentru finanțarea proiectelor de educație culturală, ai căror beneficiari sunt unități de învățământ din zonele rurale și din orașele mici.

I6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii

Obiectivul acestei investiții este dezvoltarea unui sistem digital pentru acordarea finanțării publice în sectoarele culturale.

Sistemul electronic va:

- facilita accesul la finanțare pentru operatorii culturali naționali prin cereri de finanțare simplificate și digitalizate, evaluarea proiectelor, contractare, monitorizare și evaluare, debursarea finanțării, evaluarea ex-post;
- înregistra toate subvențiile culturale publice deja acordate pentru a preveni dubla finanțare;
- fi utilizat ca instrument de colectare a datelor referitor la cheltuielile culturale la nivelul tuturor și a oricărei localități și regiuni, cu privire la costurile culturale pe tip de proiect etc. și să permită luarea unei decizii bazate pe dovezi în domeniul politicii culturale;
- permite accesul transparent la informații neconfidențiale despre proiecte pentru promotorii de proiecte și publicul larg.

I7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme

Obiectivul acestei investiții este de a consolida capacitatea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii în producția de filme și de a accelera tranziția digitală a

producătorilor și distribuitorilor de filme din România prin creșterea capacităților de producție digitală, distribuție, marketing și promovare, inclusiv tehnologii de arhivare digitală.

Pentru a testa, în paralel, revizuirea legislației privind incidentele în cinematografie și a modelelor actuale de finanțare, cu titlu unic, propunem un program pilot, sub forma unui sistem de minimis, de finanțare pentru dezvoltarea conținutului și creșterea capacității de afaceri (producție și distribuție) a producătorilor și distribuitorilor de film, combinând, pentru prima dată, finanțarea proiectelor și finanțarea entității (companiei). Valoarea maximă pe proiect este de 100.000 de euro. Programul pilot va identifica, în același timp, nevoile digitale pe termen mediu și lung ale companiilor de producție și distribuție.

Investiția va oferi finanțare, prin subvenții, pentru consolidarea capacității microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii din domeniul producției și distribuției de filme de a se adapta la noul cadru legislativ al pieței unice digitale pentru a crea, promova și distribui noi produse și servicii inovatoare.

Investiția unică vizează accelerarea tranziției digitale a companiilor de producție și distribuție de filme, prin investiții în creșterea capacităților de producție digitală, distribuție, marketing și promovare, inclusiv tehnologii de arhivare digitală.

Buget componenta: 449, 01 mil. euro, din care solicitat în cadrul PNRR: 449,01 mil. euro.
Valorile din prezenta componentă nu includ TVA.

PROVOCĂRI ȘI OBIECTIVE

a. Provocări în domeniul turismului

În Pactul verde european se propune o abordare interconectată a domeniilor care sunt influențate de mediul înconjurător și de schimbările climatice, cum este patrimoniul cultural și natural, dar care la rândul lor pot influența în mod direct cadrul natural. Este necesară abordarea integrată dintre natură și cultură, pentru armonizarea legăturilor dintre funcțiile ecologice, economice și sociale ale teritoriilor.

Numeroase țări ale lumii demonstrează că turismul contribuie la creșterea și dezvoltarea economiei lor naționale, pe de o parte, prin numeroasele conexiuni economice pe care le generează în relație cu alte sectoare economice, prin crearea de locuri de muncă și prin contribuția la PIB, iar pe de altă parte, prin construirea și consolidarea unei identități de imagine, a unei notorietăți în mentalul colectiv și prin construcția unei mărci de țară, care atestă ineditul și calitatea destinației. Turismul este unul dintre sectoarele economice care a înregistrat cea mai mare creștere la nivel global, până la declanșarea pandemiei cauzate de răspândirea Sars-COV-2. De asemenea este un sector strâns legat de dezvoltarea socio-economică și teritorială și un factor determinant al acestuia, în special datorită capacității și potențialului său de a crea locuri de muncă, în special pentru cei tineri.

Fiecare țară responsabilă evaluează domeniul economic al turismului nu doar din perspectiva capacității de a atrage turiști, ci ca pe o platformă de creștere economică și de dezvoltare sustenabilă. Este greu de definit corect un indicator economic care să măsoare reputația, însă acesta este reperul care sădește dorința de a vizita o destinație și odată consolidată această reputație devine un reper al dezvoltării acelei destinații.

România are o mare varietate de atracții naturale și, culturale de talie mondială, unele dintre ele reprezentând resurse unice și avantaj comparativ față de alte țări. Totuși, așa cum este punctat în strategia națională sectorială, nici unul din eforturile naționale de a dezvolta sectorul nu a generat rezultate semnificative, în principal din cauza implementării deficitare a acestor strategii și planuri, situație generată, printre altele, de slaba implicare și finanțare, dar și de schimbările în cadrul autorităților responsabile de la diferite niveluri. De exemplu, în 2017, România a avut cele mai mici încasări totale anuale din turismul internațional, prin comparație cu toate țările învecinate (de ex. 1.314 mil. euro în România, față de 3.579 mil. euro în Bulgaria).

În 2018, Guvernul României a declarat turismul ca sector prioritar, catalizator al dezvoltării economice la nivel local, regional și național. Pentru a putea întreprinde măsuri coerente și coordonate, s-a elaborat o strategie sectorială de dezvoltare și un plan de acțiune aferent pentru orizontul 2030, fiind finanțate din fondurile aferente Politicii de Coeziune. Documentele de planificare strategică au avut inclusiv scopul de a servi ca instrumente în procesul de negociere cu Comisia Europeană cu privire la Acordul de Parteneriat și programele operaționale aferente Cadrului Financiar Multiannual 2021-2027. Planul de Acțiune al strategiei conține obiective și o serie de intervenții propuse, numite măsuri sau acțiuni principale, însă nu are un portofoliu de proiecte concrete și mature.

- Turiștii care vizitează destinațiile turistice din România nu cheltuiesc suficient din cauza (a) destinațiilor turistice insuficient dezvoltate și greu accesibile; (b) oportunităților de consum turistic insuficiente (și greu de identificat); (c) calității necompetitive a experiențelor și a serviciilor disponibile la destinație; și
- Nu sunt atrași în țară suficienți turiști cu buget ridicat, din cauza capacității limitate de elaborare de politici publice în domeniul turismului, a segmentării inadecvate a pieței și a vizibilității reduse a țării în străinătate.

Provocările sunt determinate de următorii factori:

- Destinații turistice necunoscute de turiști, insuficient dezvoltate și greu accesibile;
- Oportunități de consum turistic insuficiente și greu de identificat, cauzat de lipsa de valorificare la adevăratul lor potențial al obiectivelor turistice semnificative;
- Calitatea necompetitivă a experiențelor și serviciilor la nivelul destinațiilor, în special din cauza gestionării deficitare a obiectivelor și atracțiilor turistice și nivelul inadecvat de comercializare și conservare a patrimoniului cultural (care reprezintă avantaj competitiv), lipsa de re poziționare a muzeelor, lipsa de atenție pentru valorificarea meșteșugurilor tradiționale și a folclorului și migrația resursei de muncă înalt calificate;
- Capacitatea limitată de elaborare și implementare de politici publice în domeniul turismului, lipsa unor date statistice actuale, segmentarea inadecvată a pieței și vizibilitatea redusă a României în străinătate.

Probleme identificate:

- Destinații turistice insuficient dezvoltate și greu accesibile, inclusiv drumuri de acces inadecvate către destinațiile și atracțiile turistice, sistem de transport feroviar național limitat și lipsit de fiabilitate, oportunități limitate de deplasare cu bicicleta pe teritoriul țării, lipsa informațiilor cu privire la serviciile de transport disponibile pentru turiști și panouri informative și semnalistică turistică necorespunzătoare pentru drumuri.

- Oportunități de consum turistic insuficiente (și greu de identificat). În ciuda existenței unui număr mare de obiective turistice semnificative, acestea nu sunt valorificate la adevăratul lor potențial, iar posibilitățile de cheltuire a banilor sunt limitate.
- Calitate necompetitivă a experiențelor și serviciilor la nivelul destinațiilor. Chiar și în situația în care există oportunități de a cheltui la nivelul unei destinații, de obicei calitatea ofertelor asociate acestor oportunități este necompetitivă. Cauzele sunt multiple, printre cele mai importante fiind dezvoltarea și gestionarea deficitară a obiectivelor și a atracțiilor turistice, inclusiv nivelul inadecvat de valorificare a patrimoniului cultural, construit și imaterial, respectiv natural. Mai puțin de 20% dintre monumentele de patrimoniu cultural se află într-o stare de conservare bună sau medie, restaurarea lor adecvată și conservarea lor fiind prioritare. Patrimoniul cultural bogat al României poate fi mai bine valorificat în scopuri turistice. O mai bună capacitate de dezvoltare și gestionare a produselor turistice (o prezență digitală mai bună, tururi ghidate în mai multe limbi, tururi digitale, documentare, cafenele, magazine de suveniruri și pachete de tururi pentru destinații învecinate) ar fi în beneficiul turiștilor. Creșterea calității managementului și a serviciilor poate spori veniturile la nivelul atracțiilor și al destinațiilor, făcându-le mai sustenabile din punct de vedere financiar. Deși muzeele se confruntă cu provocări în toată lumea, există încercări de a le repositiona, transformându-le în instituții educaționale, care să atragă un public mai larg și să includă spații pentru diverse evenimente (săli multifuncționale). România are câteva exemple de realizări foarte bune în acest domeniu, iar acestea pot fi extinse mai departe. Generațiile mai tinere părăsesc zonele rurale. Ca urmare, meșteșugurile tradiționale și folclorul dispar, iar peisajul rural autentic își pierde identitatea. Există un număr limitat de programe adaptate și de oportunități de finanțare pentru promovarea meșteșugurilor tradiționale, a folclorului și a oportunităților de afaceri în zonele rurale.
- Capacitate limitată de elaborare și implementare de politici publice în domeniul turismului, lipsa unor date statistice actuale, segmentarea inadecvată a pieței și vizibilitatea redusă a României în străinătate. Aceste neajunsuri sunt cauzate de o serie de factori, printre care putem menționa lipsa unor instrumente instituționale, cu ajutorul cărora să se poată colecta și analiza seturi de date statistice relevante și actuale la nivel guvernamental, pentru a putea identifica segmentele de piață (interne și internaționale, pentru sezon și extrasezon) și pentru a înțelege comportamentul turiștilor și modul în care acest comportament poate fi influențat. Nu se utilizează în mod regulat instrumente precum sondajele privind nivelul de satisfacție al turiștilor. Mecanismele instituționale de monitorizare și evaluare a rezultatelor și eficacității instrumentelor de marketing și promovare, pentru a efectua ajustările necesare, sunt insuficiente. În România există numeroase entități și mecanisme implicate în marketingul și promovarea turismului, printre care Ministerul Turismului, echivalente ale organizațiilor de management al destinației, birouri externe, canale dedicate pe rețelele sociale, centre de informare turistică și târguri de turism. Totuși, nu este clar dacă aceste instrumente și abordări creează beneficii care depășesc cheltuielile pe care le generează și dacă ele își îndeplinesc funcțiile în mod adecvat. Nu există cadre de monitorizare și evaluare a acestor instrumente, pentru a le putea evalua performanțele și a face schimbările necesare în vederea obținerii de beneficii maxime. Cadrul instituțional necesar pentru a primi feedback de la diferiții actori implicați în turism, inclusiv sectorul privat, turiștii și comunitățile pentru care turismul este important, este slab dezvoltat. Există mecanisme de dialog public-privat, însă acestea ar putea fi consolidate, astfel încât politicile din acest sector să reflecte preocupările sectorului privat. Nu se realizează în mod regulat sondaje privind nivelul de satisfacție al turiștilor, iar în prezent nu există mecanisme de preluare a feedback-ului din partea comunităților cu privire la impactul turismului asupra vieții celor influențați de activitățile și politicile turistice. De asemenea, nu există un mecanism care să permită adaptarea sectorului turistic la cerințele în creștere ale turiștilor la nivel național.

- După analiza datelor din Indicele de Competitivitate pentru Turism și Călătorii și a ”Strategiei Naționale a României pentru Dezvoltarea Turismului în perioada 2020 – 2030” și a domeniilor în care România are un avantaj competitiv și potențial de dezvoltare în comparație cu alte țări concurente, și având în vedere și tendințele actuale de dezvoltare a industriei turismului și a „experiențelor de vizitare”, putem concluziona că România trebuie să se concentreze pe trei segmente principale pentru a putea atrage în continuare cheltuielile mai mari din partea turiștilor și pentru a putea determina creșterea duratei medii a șederii acestora în diferitele locații:
- Patrimoniul cultural, turism cultural și istoric (împreună cu gastronomia);
- Natură și aventură, cuprinzând ecoturismul și turismul rural;

Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural, identificat în Strategia Națională de Dezvoltare a Turismului 2019-2030 ca reprezentând principalul avantaj competitiv al țării în domeniul turism, a fost și este obiectivul investițiilor finanțate din Politica de Coeziune în exercițiile financiare 2007-2013, 2014-2020. În perioada de programare 2007-2013 au fost finalizate cu succes 93 de investiții în patrimoniul cultural cu finanțare din FEDR din Programul Operațional Regional, iar din PO Regional 2014-2020 sunt finanțate 140 de astfel de investiții.

Conform raportului de evaluare a impactului a Domeniului major de intervenție 5.1. Patrimoniul cultural finanțat prin Programul Operațional Regional 2007-2013, se pot concluziona următoarele:

- Programul a urmărit conservarea, consolidarea și reabilitarea patrimoniului cultural, realizând indicatorii propuși, însă fără a avea un impact la nivel regional sau național;
- Lipsa impactului este cauzată de faptul că la nivel național sau regional la acel moment nu existau strategii și o viziune clară cu privire la destinații turistice. La fel au lipsit și alte tipuri de documente care ar fi putut orienta investițiile și asigura crearea de sinergii. Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), Secțiunea a VI-a - ZONE TURISTICE (Legea nr. 190 din 26 mai 2009) a apărut după finalizarea exercițiului de programare al Programului Operațional Regional și nu a fost luat în considerație atunci când s-a decis finanțarea proiectelor Programului Operațional Regional;
- Din cauza lipsei legăturii dintre beneficiarii proiectelor și operatorii de turism obiectele restaurate nu au devenit cunoscute și promovate de către operatori nici la nivel național, nici la nivel internațional. Această problemă este cauzată și strâns legată și de lipsa unei strategii și a unui plan de acțiuni clare în domeniul turismului, la nivel central.

Efectele pandemiei COVID-19 au reprezentat un șoc major pentru economia globală și pentru cea națională. În acest context, sectorul turistic și cultural au fost printre cele mai puternic afectate ramuri ale economiei din România. Scăderea turismului extern cauzat de pandemie a făcut ca turismul de destinație (turism local cu valoare adăugată mare dar care necesită investiții individuale) să devină crucial pentru supraviețuirea și dezvoltarea sectorului turistic, devenind un domeniu predilect de intervenție.

Din punct de vedere statistic, evoluția sectorului în perioada 2010-2019, respectiv, impactul pandemiei asupra sectorului în 2020, se prezintă astfel:

Creșterea în perioada favorabilă este 87% față de 2010, dar în 2020 s-a constatat că numărul total al turiștilor este cu 52% mai mic decât în 2019. Zonele turistice cu creștere semnificativă în 2010-2019 au o scădere mai mică: 30% și 21% pentru Delta Dunării și litoral, față de medie națională de 52%. Analizând serie de timp lunară, se constată că turismul intern este în faza de recuperare, de exemplu în august 2020, turismul intern a înregistrat valorile aproape ca în 2016-2017 – vezi perioada aprilie 2021 și 134 luni anterioare.

Conform datelor de la Institutul Național de Statistică, în anul 2017, 23.653 de întreprinderi din sectorul Hoteluri și Restaurante generau o cifră de afaceri de aproximativ 11 miliarde de lei, în timp ce 7.253 din domeniul „Spectacole, activități culturale și recreative” și ”Producție, postproducție, distribuție și exploatare cinematografică” generau o cifră de afaceri de aproximativ 8 miliarde de lei, rezultând într-o productivitate a acestor sectoare culturale de peste 2 ori mai mare decât în cazul HoReCa. Un sondaj realizat în 2020 în sector pe un eșantion de 180 de întreprinderi din domeniul cinematografic arată că peste 60% dintre respondenți consideră că activitatea lor va scădea cu peste 50% pe perioada pandemiei, în parte din cauza accesului limitat la resurse digitale de producție și distribuție.

În ceea ce privește sectorul cicloturismului, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației asigură coordonarea Ariei Prioritare 3 - „Cultură, turism și contacte directe între oameni”, din cadrul Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), având în acest sens rolul de a sprijini implementarea noului Plan de acțiuni aferent Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, în cadrul căruia rutele EuroVelo sunt prioritare. La nivelul Comitetului de Coordonare al Ariei Prioritare 3 a Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării - „Cultură, turism și contacte directe între oameni” există susținere pentru dezvoltarea rutelor ciclabile în vederea atingerii țintelor Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, astfel cum au fost stabilite în cadrul noului Plan de Acțiune. Asigurarea unui cadru de coordonare a planificării rutelor cicloturistice poate asigura economii semnificative de costuri, precum și realizarea traseelor conform unor standarde uniforme.

În ceea ce privește Rețeaua EuroVelo, la nivelul forurilor de specialitate europene s-a stabilit în mod convențional ca două dintre rutele europene să treacă prin România: Magistrala EuroVelo 13 (“Traseul cicloturistic al Fostei Cortine de Fier”) – care are un parcurs de aprox. 300 de km prin România și Magistrala EuroVelo 6 (“Atlantic - Marea Neagră”) – cu un parcurs de aproximativ 1.200 de km, care urmează cursul Dunării. România nu a amenajat, nici măcar la nivel de marcaje, secțiunile care îi revin din Eurovelo 6 și Eurovelo 13. Prin Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (aflată în procedură parlamentară de aprobare prin lege) este promovată amenajarea circuitului cicloturistic Baziaș-Tulcea, parte a proiectului „EUROVELO”.

Amenajarea traseelor velo de rang regional și național cunoaște încă progrese lente. La nivel național există sub 1.000 de km de piste, lungimi insignifiante față de necesarul și potențialul României. Beneficiile amenajării traseelor velo naționale și a celor Eurovelo cuprind realizarea tranziției ecologice și reducerea poluării, dar și dezvoltarea economică a comunităților locale și a turismului și poate contribui la dezvoltarea durabilă a comunităților defavorizate.

Principalele provocări ale demersurilor de operaționalizare a traseelor velo naționale includ stabilirea unui cadru legislativ, instituțional și organizațional adecvat, precum și eficientizarea efortului organizatoric, având în vedere faptul că în realizarea acestor trasee este necesară separarea fluxurilor de trafic dintre biciclete și autovehicule pe drumurile județe, acolo unde este cazul, este necesară stabilirea unor parteneriate cu entitățile care administrează imobilele pe care vor fi amplasate traseele și măsuri de urgentare a exproprierii terenurilor extravilane pentru realizarea acestor investiții, după caz.

În prezent, la nivel național nu este asigurat cadrul legislativ necesar pentru construirea, amenajarea, omologarea și întreținerea pistelor de biciclete și a unei rețele de trasee cicloturistice. Prin urmare, trebuie să se intervină pentru asigurarea standardelor de

reglementare în ceea ce privește construcția, siguranța, operarea și întreținerea, precum și regimul juridic al traseelor, luând în considerare tipul, precum și nivelul de importanță al acestora. De asemenea, este esențial să fie creată o structură la nivel național care să asigure coordonarea instituțională și monitorizarea procesului de implementare și funcționare a ciclustraseelor.

b. Provocări identificate în sectorul cultural

Conform documentelor strategice elaborate la nivel național și european, precum Strategia Europa 2020, Strategia de dezvoltare teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni 2035, Strategia Națională pentru Competitivitate, Strategia pentru Cultură și Patrimoniu Național 2016-2022 (SCPN), cultura reprezintă un factor de dezvoltare durabilă, care implică nevoia de protejare și amplificare a potențialului pe care îl deține în vederea creșterii economice. Sectorul cultural poate fi privit ca un al patrulea pilon al dezvoltării durabile, alături de economie, domeniul social și problematica de mediu. Cultura și patrimoniul cultural contribuie la vitalitatea teritorială, prin punerea în valoare a elementelor de identitate locală și regională, care pot fi valorizate prin turism, dar și creșterea creativității și a gradului de inovare și în alte sectoare decât cel cultural.

Domeniul cultural creează noi locuri de muncă, atrage investiții, generează valoare adăugată, stimulează dezvoltarea socială și culturală. Valorificarea potențialului economic al culturii depinde de viabilitatea ecosistemului cultural-creativ, prin toate funcțiile sale (creație, producție, editare, diseminare, comerț, prezervare, educație culturală, management, reglementare). Astfel, prin prioritățile propuse este vizată dezvoltarea antreprenoriatului, valorificarea economică a resurselor culturale și creative și creșterea activității comerciale prin susținerea sectoarelor culturale și creative (SCC).

Potrivit studiului Indicatorii Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (CDIS) Cultură pentru Dezvoltare, realizat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală (INCF), deja din anul 2016 exista în domeniu un nivel ridicat de producție internă, ilustrată prin contribuția semnificativă a sectorului cultural la Produsul Intern Brut (3,14% din totalul PIB) și prin procentul angajării în domeniile culturale (4,6% din totalul populației angajate). Astfel, numărul total de angajați cu ocupații în domeniul culturii a depășit 245.000 de persoane la sfârșitul anului 2017, fiind în creștere cu peste 50% față de 2011. Un alt rezultat important referitor la clasificarea Industrială Internațională Standard (ISIC) este reprezentat de un echilibru mult mai bun al angajării în funcție de sexe, cu 47,6% femei și 52,4% bărbați.

Există, de asemenea, o mare oportunitate pentru începerea unei afaceri în domeniu, precum și pentru înmulțirea inițiativelor antreprenoriale în România, având în vedere că numărul companiilor din sectorul cultural a crescut cu 45% în 2016, comparativ cu 2011, peste 91% dintre ele fiind microîntreprinderi (cu maximum 9 angajați). Acest fenomen poate fi explicat și prin oportunitățile oferite populației tinere de a-și dovedi talentul inovator, creativ, cultural și capacitatea de a deveni antreprenori de succes în astfel de domenii și se aliniază cu Strategia Națională pentru Competitivitate, care a stabilit că industriile creative sunt unul dintre cele mai importante zece sectoare din economia României.

Principalele probleme cu care se confruntă artiștii români în prezent sunt: definirea neclară a statutului de liber-profesionist al artistului, cu toate implicațiile juridice și economice ce decurg din această stare de fapt; lipsa protecției sociale a artistului; slabă garantare a drepturilor de

autor și a drepturilor conexe; cuantumul redus al alocațiilor acordate pentru dezvoltare culturală; insuficientă articulare a măsurilor legate de scutirea/recuperarea de Taxă pe Valoare Adăugată pentru serviciile utilizate în proiectele culturale; finanțarea precară a creației și a diseminării culturale; inexistența unui cadru coerent de susținere și de creare a unor noi programe educaționale artistice la toate nivelurile de învățământ (învățământ obligatoriu, secundar, terțiar), dublate de o pregătire antreprenorială corespunzătoare, în special în contextul necesității activării pe piață a artiștilor.

O proporție majoră a artiștilor/lucrătorilor/profesionistilor din domeniul sectoarelor creative și culturale se confruntă cu o incertitudine semnificativă, aflându-se deseori în afara mecanismelor tradiționale de protecție socială și șomaj, deoarece activitatea culturală este adesea caracterizată printr-o intermitență puternică și o prevalență ridicată a profesioniștilor independenți. Pandemia Covid-19 a reliefat aceasta situație, când mulți artiști s-au găsit lipsiți de protecție socială și fără surse de venit, în contextul în care nu au mai putut performa. Din cauza COVID-19 și a pierderilor de venituri rezultate, s-a dovedit a fi extrem de dificil ca artiștii să demonstreze că au lucrat și să-și dovedească eligibilitatea beneficii ulterioare de securitate socială. COVID-19 a expus fragilitatea unei piețe a forței de muncă din ce în ce mai conturate în economia de concerte în creștere, contractele de zero ore și munca independentă. Formele noi de muncă lipsesc, prestațiile tradiționale de angajare, cum ar fi concediul medical plătit, asigurările sociale și asigurări de sănătate, concediu de maternitate și alte beneficii lipsesc.

Conform studiului Statutul Artiștilor în Europa (Policy Department Structural and Cohesion Policies – Culture and Education), activitatea artistică este caracterizată de următoarele trăsături:

- logică atipică: de regulă, proiectele artistice nu au drept scop ieșirea din șomaj sau obținerea de venituri, ci reprezintă expresia unor forțe creative;
- mod de angajare atipic: artiștii trec cu ușurință de la o formă de angajare pe piața muncii la alta (liber profesioniști, angajați, antreprenori etc.);
- mobilitate atipică, sporită;
- structuri economice atipice: există nenumărați artiști care lucrează individual și concurează pe piață cu mari companii;
- influență atipică asupra ciclurilor economice – influența artiștilor depășește cu mult sfera culturală, punându-și amprenta asupra majorității activităților economice;
- mod de evaluare atipic a rezultatelor muncii;
- finanțare atipică – activitatea culturală nu se poate autofinanța din profitul obținut, ci sunt necesare finanțări publice și contribuții individuale, private.

Elaborarea de măsuri și politici culturale care să contribuie la dezvoltarea unui mediu favorabil pentru libertatea de exprimare artistică și care să asigure condițiile materiale pentru facilitarea exprimării talentului creator este necesară pentru a asigura un rol proeminent al culturii în societate. Recomandarea privind Condiția Artistului (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – Belgrad, 1980), Declarația finală a Congresului Mondial asupra aplicării Recomandărilor privind Condiția Artistului (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – Paris, 1997) și Conferința „Politici pentru dezvoltare în cultură” (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – Stockholm, 1998) sunt doar câteva repere care indică nevoia definirii clare a tuturor drepturilor care derivă din funcția socială a creatorului, precum și a drepturilor și libertăților care se cuvin oricărui cetățean (morale, economice sau de securitate socială etc.) inclusiv prin crearea unor condiții materiale și sociale care să faciliteze exprimarea talentului creativ.

În pandemie, subdezvoltarea componentelor digitale și capacitatea redusă de reacție la necesitatea transferului brusc către consumul digital s-au întâlnit cu incapacitatea sistemică a administrației publice de a identifica nevoi sectoriale și de a răspunde la acestea, în absența datelor privind dinamica și evoluția în timp real a domeniului, a unui grad rezonabil de digitalizare și modernizare a proceselor administrative și a unei legislații adaptate la nevoile născute din schimbările ultimului deceniu.

În acest moment, România nu știe câte persoane activează în sectorul cultural non-public, cu precădere artiști. Modelele de activitate variază între cesiunea de drepturi conexe pentru prestații live (muzicieni, actori, dansatori), alte tipuri de cesiuni, self-employment, prestări de servicii ca societăți comerciale cu acționar unic, prestări de servicii cu caracter ocazional și, adeseori, o combinație între mai multe astfel de forme de lucru. Cadrul fiscal actual nu permite identificarea celor activi în sectorul cultural și nici diferențierea între tipuri de venituri din drepturi de autor (cesiunea de drepturi a unui scriitor, pentru opere preexistente, drepturile de autori ale moștenitorilor sau prestația unui interpret într-un spectacol live), iar înregistrarea pe bază de cod CAEN (Clasificarea Activităților din Economia Națională) s-a dovedit a avea o acoperire fie prea largă, fie una de natură conjuncturală (în cazul, de pildă, al tehnicienilor de scenă: organizația care îi reprezintă, Asociația Lucrătorilor din Industria de Spectacol, raportează trei coduri de Clasificare a Activităților din Economia Națională sub care activează membrii ei, deși derulează, în principiu, același tip de prestări de servicii sau de muncă). În condițiile în care există facilități fiscale pentru veniturile din drepturi de autor sau conexe, nu există un regim specific de integrare a artiștilor în sistemul de protecție socială, aceasta fiind, în mare măsură, voluntară și percepută ca oneroasă în raport cu veniturile înregistrate.

Inexistența unui cadru recunoscut pentru munca culturală și imposibilitatea identificării juridice a artiștilor și altor lucrători culturali a făcut imposibilă, în contextul pandemiei, identificarea de măsuri eficiente de intervenție și sprijin pentru una dintre cele mai afectate categorii de lucrători. Iar lipsa oricăror date – și dificultatea de a le colecta în condițiile date – a făcut imposibilă scalarea unei intervenții de impact pe termen scurt sau lung.

În plus, neactualizarea, în ultimii ani, a Codului Ocupațiilor din România și a Nomenclatorului Calificărilor, pentru a include meserii culturale nou apărute limitează dreptul la angajare pentru un număr semnificativ de lucrători culturali. În condițiile în care activitatea artistică e caracterizată în general prin moduri de angajare atipice, structuri economice atipice și finanțare atipică (în care autofinanțarea sau profitul constituie excepția, regula reprezentând-o finanțările publice și contribuțiile private de tip sponsorizare), neclaritățile încadrării juridice a lucrătorilor culturali în România sunt un factor suplimentar de precaritate socială, împietând asupra dezvoltării și sustenabilității întregului ecosistem cultural.

Legiferarea unui statut al lucrătorului cultural, care să-i ofere o recunoaștere juridică distinctă și acces facilitat la protecție socială, în condițiile specifice și atipice ale muncii în acest sector, are ca impact creșterea rezilienței sectorului cultural.

Raportul european anual al pieței unice 2021 arată impactul avut de restricțiile pandemice asupra sectorului cultural bazat pe participarea fizică: operatorii de cinematografe din Uniunea Europeană raportează o scădere de 70% a vânzărilor de bilete în 2020, spațiile de concert - o scădere de 76% a participării (64% în venituri). Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, companiile care activează în domeniul culturii au înregistrat o scădere a cifrei de afaceri cu 21% în perioada 2019-2020 față de anul anterior. Criza Covid va avea un impact

durabil asupra întregului ”value chain” cultural, inclusiv asupra redevențelor primite de autori și artiști interpreți.

În prezent, lipsa bazei informatice face imposibilă o analiză permanentă a sistemului de finanțare și a producției, precum și o urmărire a unor indicatori de performanță, având în vedere că sistemul de baze de date folosit în prezent de Centrul Național al Cinematografiei folosește un sistem de operare din 1998. Astfel, Centrul Național al Cinematografiei se află, printre altele, în imposibilitatea de a acționa în politica egalității de gen, pentru că îi este imposibil prin sistemul informatic să determine numărul de filme realizate de femei, numărul de aplicații depuse, rata de succes sau diferențele dintre sumele acordate pe proiect. Aceeași situație o regăsim și la Administrația Fondului Cultural Național, care nu dispune de un sistem digital de acordare a finanțărilor și de colectare și diseminare a rezultatelor obținute, drept pentru care accesul la cultură este îngreunat și ineficient organizat.

Posibilitatea României de a răspunde acestui impact este profund limitată de capacitatea administrativă deficitară și de decalajele instituționale sau legislative: lipsa digitalizării, proceduri de finanțare greoaie și birocratice. Subdezvoltarea instituțională a administrației culturale și precaritatea instrumentelor legislative face ca orice infuzie de finanțare în acest domeniu să riște blocarea în capacitatea redusă de gestionare a fondurilor, în termenele excesiv de lungi, în procedurile depășite sau în lipsa coordonării de politici publice între nivelul guvernamental central și cel local.

Cinematografia din România este domeniul cultural-creativ cu cel mai mare succes internațional și vizibilitate globală, și cel cu unul dintre cele mai ridicate posibilități de dezvoltare economică și de diplomație culturală. Slaba infrastructură de distribuție digitală de film produs în România s-a suprapus peste capacitatea organizațională redusă și resursele digitale reduse ale domeniului cinematografic în competiție cu resursele logistice dezvoltate de competitorii de pe piața internațională. Creșterea acestei capacități și adaptarea producătorilor și distribuitorilor la instrumente de lucru care să le crească nivelul de competitivitate, împreună cu susținerea formării și a angajării de personal specializat în digital, va genera câștiguri în același timp economice, culturale și de diplomație culturală.

Pentru anul 2020, comparativ cu 2019, datele indică o scădere a vânzărilor cu 30%, iar a profitului, cu 60%, în contextul înjumătățirii marjelor de profitabilitate la minimum ultimului deceniu, în directă relație cu închiderea cinematografeilor și incapacitatea redusă de tranziție rapidă către distribuția digitală. Având în vedere creșterea constantă la nivel sectorial în ultimul deceniu, primul semestru din 2020 indică cele mai proaste rezultate financiare de după 2010, în condițiile în care, pentru companiile de producție cinematografică, capitalul de lucru pozitiv reflectă o nevoie de finanțare pe termen scurt, acoperită prin reinvestirea profiturilor și reducerea gradului de îndatorare. În actualele condiții legislative din România, o parte semnificativă a îndatorării companiilor de producție provine din calificarea cofinanțării publice pentru film românesc drept credit direct și limitarea accesului la finanțare la aplicația de proiect cinematografic punctual.

Modernizarea legislației incidente și a mecanismelor de cofinanțare publică a sectorului cinematografic este parte integrantă și necesară a reformelor administrative deja planificate, începând cu digitalizarea concursurilor de proiecte cinematografice.

Producția și distribuția cinematografică sunt, în prezent, într-un proces de revizuire, la nivel european, a modelelor de finanțare, prin evaluarea necesității unei tranziții de la finanțarea pe proiect la finanțarea pe entitate (companie).

Conform analizei realizate de Alianța Producătorilor de Film (APF), în perioada 2010-2019, veniturile în subsectorul producției cinematografice au crescut cu 410%, iar numărul de angajați s-a dublat (la fel și media salarială), ceea ce indică potențialul de dezvoltare a acestui subsector în condiții non-critice. În același timp, criza sanitară declanșată în 2020 a făcut ca 4 din 10 companii de producție să înregistreze pierderi, iar profitabilitatea a scăzut cu 50%. Un sfert dintre companii au raportat o scădere a veniturilor cu peste 50%, iar o treime au înregistrat o contracție a veniturilor între 25% și 50%, ceea ce indică o capacitate redusă a acestor întreprinderi de a face investiții majore. În 2020, numărul de producții naționale de film s-a înjumătățit, comparativ cu anul 2019, exportul a fost în scădere majoră, iar întreprinderile românești din acest subsector nu au putut beneficia de potențialul de expunere, distribuție și consum internațional oferit de digitalizare din cauza lipsei de investiții și dezvoltare de competențe în producție, marketing și promovare digitală.

Conform cercetării făcute de Institutul Național de Cercetare și Formare Culturală, în 2020, circa 50% dintre respondenți au vizionat în mod frecvent filme pe platforme de streaming (și doar 25% au folosit internetul pentru consumul de alte bunuri și servicii culturale – vizionare de spectacole sau concerte, vizitarea siteurilor unor muzee, biblioteci sau galerii).

Intervenția financiară în sprijinul companiilor în vederea creșterii capacității de producție și a competitivității este necesară, dar nu suficientă pentru dezvoltarea unui sistem sustenabil care să permită dezvoltarea durabilă și complementară cu ceea ce există deja la nivelul comunitar. De aici, și necesitatea acompanierii unei intervenții financiare cu o reformă de sistem, care să abordeze, cu caracter de urgență, adaptare și actualizare a modului de funcționare instituțional-administrativă a organismului de reglementare și cofinanțare în domeniul filmului.

O altă problemă identificată la nivel național este legată de disparitățile care se constată între macroregiuni, între mediul rural și cel urban, între orașele mari și orașele sau comunele mici sau între București și restul țării. Până la începutul anilor 2000 interesul autorităților locale a fost prea puțin centrat pe domeniul culturii, cu unele excepții notabile. Acest fapt, alături de efectele negative pe care le are, este remarcat de autorii Studiului 21 – „Infrastructuri culturale”, elaborat în anul 2014 în vederea fundamentării Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României. Aceștia observau faptul că există o discrepanță importantă în domeniul cultural între zonele urbane și cele rurale, pe care o explicau prin „absența politicilor publice de educare și culturalizare a populației din mediul rural, care a condus la apariția disparităților rural-urbane în domeniul cultural, constând în absența aproape totală a ofertei culturale din mediul rural, ceea ce a condus treptat și la degradarea localurilor infrastructurilor culturale”. Existența unor centre culturale dezvoltate numai în câteva orașe mari ale țării, interesul scăzut pentru restul teritoriilor și pierderea tradițiilor au creat dezechilibre culturale care adâncesc problemele sociale și economice dintre mediul urban și rural. Aceste aspecte se reflectă și în slaba accesibilitate la studii universitare a tinerilor ce provin din mediul rural și în creșterea segregării sociale.

Din punctul de vedere al respondenților la Barometrul de Consum Cultural, non-participarea la diverse activități culturale, cum ar fi teatrul, spectacolul de balet, dans sau operă ori concertele este cauzată mai puțin de lipsa de interes și mai mult de oferta culturală limitată sau a de calitatea slabă a acesteia. Nivelul de educație, venitul, vârsta, timpul liber disponibil și realizarea unor activități creative sunt factori care prezic nivelul de participare la diferite tipuri de activități culturale. Pentru creșterea consumului cultural trebuie ținut cont de acești factori și trebuie urmărită dezvoltarea audienței și îmbunătățirea accesului la cultură. Prin încurajarea

manifestărilor artistice în mediul rural sau în orașele mici va crește pe de-o parte apetența populației pentru acte culturale de calitate, iar pe de altă parte va contribui la creșterea economică prin investițiile realizate la nivel local. Nu în ultimul rând, trebuie amintit impactul social pe care astfel de proiecte îl generează, în condițiile în care cultura este unul dintre principalii factori care conduc la toleranță și înțelegere reciprocă.

Trebuie menționat totodată rolul jucat de sectoarele culturale și creative în procesul de inovare. Deoarece prin specificul lor aceste sectoare livrează conținuturi care sunt utilizate și în mediul digital, iar capacitatea lor de a crea sau amplifica tendințe sociale și culturale generează o cerere mai mare de consum online, sectoarele culturale și creative au o contribuție importantă la crearea unui mediu favorabil inovării. Conform Cartea verde - Eliberarea potențialului industriilor culturale și creative (COM_2010_211), fiind utilizatori intensivi de tehnologie, cererile lor determină frecvent adaptări și noi evoluții tehnologice, oferind stimuli ai inovării pentru producătorii de tehnologii. În același document se relevă că firmele care utilizează într-o măsură proporțional mai mare servicii furnizate de sectoarele culturale și creative au o performanță semnificativ mai bună privind inovarea.

Reformele și investițiile propuse sunt menite să creeze condițiile pentru revenirea economică a sectorului cultural în condiții de stabilitate, predictibilitate și eficiență administrativă crescute, care să asigure cadrul necesar creșterii rezilienței la crize potențiale.

Reformele propuse a fi implementate în cadrul acestui Plan răspund următoarelor Recomandări Specifice de Țară 2019-2020:

Piața forței de muncă este supusă unor presiuni din ce în ce mai mari, din cauza scăderii numărului de personal calificat și salariilor mici, în special în sectorul privat. Chiar dacă ocuparea forței de muncă este în creștere și deficitul de forță de muncă continuă să crească, accesul tinerilor, al femeilor și al unor categorii sociale, ca de exemplu al persoanelor cu handicap sau al celor cu nivel scăzut de instruire pe piața forței de muncă întâmpină dificultăți. Perfecționarea și recalificarea lucrătorilor, incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă dar și a categoriilor defavorizate (persoanele de etnie romă, tinerii NEETS, persoanele cu dizabilități).

În ciuda îmbunătățirilor recente, ratele sărăciei și inegalității veniturilor rămân ridicate, iar disparitățile regionale se accentuează.

Capacitatea insuficientă a administrației publice limitează posibilitățile de dezvoltare, din mai multe motive, printre care cele legate de procesul de descentralizare și de consolidare a capacităților autorităților locale, consultările publice și procesul decizional bazat pe dovezi. Disparitățile dintre regiuni, dintre zonele rurale și cele urbane și dintre cetățeni sunt în continuare foarte pronunțate și presupun priorități de investiții adaptate necesităților teritoriale și socio-economice specifice și potențialului de dezvoltare.

În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale, întreprinderile din România se situează cu mult sub media UE. În 2018, doar 11 % dintre întreprinderi utilizau analiza volumelor mari de date, 9 % utilizau mijloacele de comunicare socială și 7 % utilizau serviciile cloud (Comisia Europeană, 2019g).

Rezultatele României în ceea ce privește serviciile publice digitale și integrarea tehnologiilor digitale de către întreprinderi sunt mult sub media UE. S-au identificat nevoile de investiții prioritare pentru a valorifica avantajele digitalizării pentru cetățeni, societăți comerciale și guverne și, în special pentru a consolida preluarea tehnologiei informației și comunicațiilor de

către întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv investițiile în infrastructuri, a promova competențele și serviciile digitale.

În relansarea economică a României în perioada post-covid industria turismului joacă un rol important, atât în crearea de locuri de muncă noi (mai ales pentru tineri, și în zonele rurale și de urban mic) cât și în crearea de piață de desfacere pentru produsele locale, contribuind astfel la redresarea economiei și ieșirea din criză.

Pe parcursul anului 2019, evoluțiile de pe piața forței de muncă au rămas pozitive, dar persistă disparități între regiuni, între zonele rurale și cele urbane și între grupurile socio-economice. Se înregistrează niveluri ridicate de inactivitate, mai ales în rândul femeilor, al tinerilor, al persoanelor slab calificate, al persoanelor cu handicap și al persoanelor în vârstă. În contextul epidemiei de COVID-19, este foarte probabil ca provocările existente să se accentueze, pe fondul creșterii rapide a șomajului și a inactivității.

Economia României se confruntă cu o serie de probleme, printre care șomajul în rândul tinerilor și disparitățile economice între mediul rural și cel urban. Șomajul rămâne la un nivel ridicat în rândul tinerilor din România. 18 din cele 42 de județe ale țării sunt considerate a fi rămase în urmă, cu un PIB pe cap de locuitor mai mic de 75% din media națională. Disparitățile dintre mediul urban și cel rural creează inegalități foarte mari în ceea ce privește veniturile și oportunitățile în rândul populației. Disparitățile dintre standardele de viață între zonele urbane și cele rurale sunt evidente: decalajul între veniturile din mediul urban și cele din mediul rural este al doilea cel mai ridicat din UE, venitul mediu în urban fiind cu aproape 50% mai ridicat decât venitul mediu în rural.

În plus, disparitățile dintre mediul urban și cel rural afectează, de asemenea, dezvoltarea economiei și a societății digitale a României, reducând competitivitatea țării. În ceea ce privește conectivitatea digitală, în 2018, numai 68 % (media UE – 81 %) din gospodăriile din mediul rural din România aveau acces la internet în bandă largă, în comparație cu 80 % (media UE – 86 %) în orașe și suburbii și 89 % în marile orașe (Eurostat, 2019b). Același decalaj puternic între zonele rurale și celelalte două tipuri de zone (în principal orașe) se aplică în cazul indicatorului privind accesul la internet, România înregistrând un nivel general mai scăzut decât media UE-28 și în privința accesului la internet (Eurostat, 2019b). Un focus mai puternic pe digitalizarea turismului poate aduce o creștere semnificativă a potențialului de dezvoltare locală a zonelor rurale și nu numai, prin facilitarea accesului on-line la aceste servicii.

Sectorul turistic beneficiază de un potențial substanțial pentru a putea aborda o parte dintre aceste provocări. Prin crearea de locuri de muncă și de oportunități economice, inclusiv pentru grupurile vulnerabile, turismul și-a demonstrat potențialul de transformare la nivel global. Se estimează că, la nivel mondial, turismul reprezintă peste 10% din PIB și generează 1 din 11 locuri de muncă. Tinerii ocupă o mare parte din locurile de muncă în acest domeniu. La nivel mondial, jumătate din forța de muncă din turism are sub 25 de ani. Industria turismului este un sector cu utilizare intensivă a forței de muncă, ce permite tinerilor și femeilor să intre rapid pe piața muncii. În condițiile unei dezvoltări și gestionări corespunzătoare, aceste beneficii ale turismului ar putea duce la creșterea numărului de locuri de muncă în zonele rurale sau pentru tineri.

Eforturile de digitalizare nu au condus încă la o reducere suficientă a decalajului dintre mediul urban și cel rural și la impulsivarea integrării tehnologiilor digitale de către firme.

VIZIUNE:

Viziunea este cea formulată în Strategia Națională de Dezvoltare Turistică a României 2019 - 2030, astfel:

Până în 2030, România va deveni o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, pe parcursul întregului an, axată pe unicitatea patrimoniului său cultural și oferind servicii de calibru internațional.

Totodată sectoarele culturale și creative vor contribui la revitalizarea teritorială a țării într-un mod sustenabil, explorând valori intangibile precum creativitatea și transformându-le în beneficii economice și sociale.

OBIECTIVE:

Creșterea coeziunii sociale, economice și teritoriale și crearea de noi locuri de muncă în special în mediul rural, respectiv:

- (1) promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de Organizații regionale de Management al destinațiilor și sprijinirea investițiilor locale în turism;
- (2) sprijinirea mobilității durabile prin crearea unei rețele naționale Velo, inclusiv rute Eurovelo și
- (3) reducerea decalajului de acces la cultură între zonele rurale și cele urbane mari.

Realizarea acestor obiective va contribui la:

- Dezvoltare teritorială durabilă și creșterea coeziunii prin valorificarea patrimoniului natural și cultural;
- Creșterea calității vieții și dezvoltare economică în zonele rurale și defavorizate;
- Crearea de locuri de muncă în special pentru tineri;
- Crearea de piață de desfacere pentru produsele locale și creșterea nivelului de branding local.

Ca parte a eforturilor de a atinge acest obiectiv general, Componenta *C11. Turism și Cultură* abordează trei elemente cheie și urmărește trei obiective conexe și anume:

A. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD) și utilizarea lor drept vectori pentru atingerea obiectivelor de politică în sectorul turistic;

B. Crearea unei rețele naționale velo care să includă și rutele Eurovelo și Via Transilvanica.

C. Creșterea capacității instituționale de susținere și promovare a creației culturale;

Conform Strategiei de Dezvoltare Turistică a României 2019 – 2030, deși țara noastră deține un potențial turistic valoros, investițiile făcute până în prezent nu au determinat o dezvoltare semnificativă a acestui sector.

Valorificarea potențialului turistic al României din perspectiva activelor sale naturale și culturale ar putea deveni unul dintre principalele motoare ale economiei românești.

Patrimoniul cultural influențează în mod direct vitalitatea teritorială, prin punerea în valoare a elementelor de identitate locală și regională, care pot fi promovate atât prin turism cât și prin creșterea gradului de inovare și a creativității în celelalte sectoare. Obiectivele selectate pentru

restaurare și/ sau promovare, după caz sunt unice în lume sau în regiune și conferă României un avantaj competitiv în relație cu alte state concurente.

Turismul cultural și natural reprezintă un instrument valoros și sustenabil în implementarea unor reforme la nivel național și constituie, totodată, un pilon pentru dezvoltarea comunităților, diversificarea surselor de finanțare, crearea și atragerea de noi surse de venit în unitățile administrative.

În prezent, în urma analizei realizate în cadrul Strategiei sectoriale de turism, au fost identificate mai multe deficiențe: dificultăți în identificarea obiectivelor de patrimoniu cultural, grad scăzut de conservare și comercializare al acestora, infrastructură de acces deficitară, absența informațiilor legate de potențialul zonal precum și vizibilitatea redusă a acestuia în străinătate, etc.

Astfel, s-a constatat necesitatea identificării unor soluții concrete, care să conducă la valorificarea potențialului cultural prin dezvoltarea și gestionarea eficientă a obiectivelor și atracțiilor turistice. Spre exemplu, utilizarea noilor tehnologii, prin conectarea obiectivelor culturale cu alte elemente de patrimoniu cultural care pot fi vizitate prin intermediul unei aplicații pentru rute culturale va îmbogăți atractivitatea obiectivului precum și experiența vizitatorului. Aceste măsuri de valorificare a potențialului cultural vor contribui totodată și la atenuarea discrepanțelor de dezvoltare dintre regiuni, generând un impact economic semnificativ.

Măsurile propuse în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență contribuie la realizarea obiectivelor identificate în cuprinsul Strategiei de Dezvoltare Turistică a României pentru întărirea capacității de dezvoltare și gestionare a produselor turistice (o prezență digitală mai bună, tururi digitale ghidate, muzee istorice și/ sau inovative, instituții educaționale, centre de documentare, etc.).

Astfel, investițiile propuse privind operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației, cartografierea siturilor cu potențial turistic național și internațional, dezvoltarea rutelor turistice culturale, a lanțului de muzee și memoriale dedicate opresiunii și conflictelor contribuie la realizarea obiectivelor din cadrul Strategiei, respectiv la protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural prin adaptarea și/sau reabilitarea infrastructurii de ecoturism, îmbunătățirea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice și creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice.

Implementarea cu succes a acestor măsuri este posibilă în condițiile unei abordări responsabile din partea autorităților implicate și abilitate, care să nu ignore ci să cultive, să protejeze și să îmbogățească ecosistemul cultural, contribuind la bunăstarea și creșterea nivelului de trai în comunitățile locale. În loc de distrugere sau restaurări sporadice, prin reformă va fi valorificat patrimoniul cultural tangibil și intangibil, cu accent pe activități educaționale, sociale, de recreere, etc. Acest proces creează locuri de muncă mai ales în zonele rurale și defavorizate sau la nivelul orașelor mici, o piață de desfacere pentru firmele mici locale și contribuie la redresarea HO-RE-CA.

Obiective generale pentru domeniul turism cultural conform Strategiei de turism 2019-2030.

1.1. Creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice:

- Marcarea obiectivelor prin semnalistică și semnalizare, panouri informative, digitalizare, etc;
- Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural prin adaptarea și/sau reabilitarea infrastructurii de eco-turism;
- Digitalizarea la nivelul tuturor obiectivelor turistice culturale, naturale, protejate, al altor destinații turistice și al rutelor pe hărțile publice, pentru a permite accesul și planificarea facilă a călătoriilor;

1.2. Dezvoltarea destinațiilor turistice, creșterea și diversificarea ofertei turistice prin valorificarea patrimoniului cultural și natural;

- Reabilitarea și promovarea patrimoniului construit în zonele rurale sau de urban mic, inclusiv a satelor tradiționale. Îmbunătățirea calității peisajelor, a spațiilor publice și dezvoltarea de utilități turistice în zonele rurale de importanță turistică;
- Reabilitarea și promovarea patrimoniului cultural în zonele urbane pentru uz public și turistic (piețe, cartiere istorice cu fațade și monumente unice);
- Adaptarea obiectivelor de patrimoniu cultural la uzul public și turistic (parcaje, dotări, peisagistică, bănci, coșuri de gunoi, etc);
- Îmbunătățirea calității spațiilor publice (spații verzi, parcuri, zone de recreere);

1.3. Creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice.

- Construirea sau modernizarea muzeelor, inclusiv prin digitalizare, pentru a deveni spații deschise, oferind experiență unică vizitatorilor prin activități interactive;

1.4. Creșterea duratei medii a sejurului și dezvoltarea turismului de nișă

- Dezvoltarea de rute culturale specifice prin valorificarea patrimoniului cultural, natural și industrial, inclusiv gastronomic;
- Sprijinirea și stimularea creării de produse autentice, promovarea gastronomiei locale și a producției meșteșugărești, prin organizarea de evenimente și activități speciale de promovare (expoziții, festivaluri etc);
- Crearea unor agende culturale anuale pentru principalele destinații (evenimente de divertisment și evenimente care să reprezinte, în sine, motive de vizitare, precum festivaluri, evenimente de nișă, etc).

Organizațiile de Management al Destinației

1.5. Creșterea competitivității turismului românesc prin managementul participativ al destinațiilor turistice și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinațiilor

- Modificarea cadrului legislativ prin adoptarea unei legi dedicate organizațiilor de management al destinației ca asocieri între autoritățile publice locale, județene sau naționale și stakeholderii din turism de la nivelurile respective;
- Susținerea organizațiilor de management al destinației (OMD-uri) prin cursuri de formare în domeniul elaborării de strategii și planuri operaționale pentru managementul destinațiilor;
- Crearea și/sau sprijinirea dezvoltării organizațiilor de management al destinației pentru a promova inițiativele regionale în domeniul turismului și pentru a crea instrumente comune pentru managementul turismului transfrontalier;
- Elaborarea și adoptarea unor planuri de management al vizitatorilor în zonele de patrimoniu cultural, zonele naturale și zonele protejate, precum și pentru siturile de importanță turistică;

Obiective generale pentru domeniul Cultură conform Strategiei pentru cultură și patrimoniu național:

AXA PRIORITARĂ 5 CAPACITATEA SECTOARELOR CULTURALE ȘI CREATIVE

1. Îmbunătățirea serviciului public în domeniul culturii

- reducerea birocrăției aferente solicitării, contractării, implementării și raportării tehnice și financiare aferente proiectelor și programelor cu finanțare nerambursabilă;
- planificarea bugetară multianuală în instituțiile publice de cultură și la nivelul MC, respectiv acordarea de finanțări nerambursabile alimentate de la bugetul de stat, de la bugetele locale și județene și din alte surse de către instituții publice și de către administrația publică locală și națională pentru proiecte și programe multianuale;
- elaborarea unor acte normative restante.

2. Debirocratizarea și actualizarea cadrului de reglementare și a practicilor de finanțare a sectoarelor culturale și creative

- susținerea directă a activității IMM-urilor active în sectoarele culturale și creative: aceeași cotă TVA redusă pentru produsele culturale fizice și pentru bunurile și serviciile culturale oferite online, cote de deductibilitate, garantarea creditelor etc.;
- stimularea responsabilității sociale corporatiste, precum și a sponsorizării / mecenatului / filantropiei în beneficiul operatorilor din sectoarele culturale și creative;
- încurajarea folosirii taxei de timbru cultural pentru a sprijini financiar producția artistică independentă, definită ca producție realizată de operatori privați non-profit și de către artiști independenți;
- sporirea surselor de constituire a Fondului cinematografic (din care se finanțează creația, producția și distribuirea filmului românesc) și reglementarea proporțiilor din Fond, pe fiecare categorie de sprijin;
- acordarea unor ajutoare de stat pentru producția de film prin subvenții, respectând astfel practica europeană în vigoare;
- diversificarea surselor de alimentare a Administrației Fondului Cultural Național, în calitate de principal finanțator național pentru sectorul culturii și realizarea unei campanii de comunicare adresată operatorilor economici care au obligații în acest sens;
- flexibilizarea birocratică în acordarea finanțărilor pentru proiecte culturale și editorial;
- asigurarea accesului în mod egal la programele de finanțare;
- documentarea și corelarea diferitelor scheme de finanțare existente pentru sectoarele culturale și creative la nivel național;

3. Îmbunătățirea statutului socio-profesional și a condiției creatorului

- crearea unor măsuri legislative menite să protejeze artistul;

4. Creșterea rolului TIC în cultură

- promovarea creației de conținut original digital, specific comunităților din România;
- promovarea principiului datelor deschise în (re)folosirea materialului cultural digitizat, acolo unde acest lucru este posibil din punct de vedere legislativ;
- sprijinirea utilizării instrumentelor digitale în vederea creșterii nivelului de transparență;
- promovarea evenimentelor culturale prin intermediul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor.

AXA PRIORITARĂ 1 CULTURA – FACTOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ

1. Dezvoltarea infrastructurii de servicii și a ofertei culturale pentru producție și consum cultural de proximitate
- diversificarea și sporirea calității ofertei culturale adresate comunităților locale.

Probleme menționate în Raportul de țară din 2019 și 2020:

Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii/ Recomandări specifice de țară (2019):

- să axeze politica economică în materie de investiții pe infrastructură de inovare, ținând seama de disparitățile regionale.

Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii/ Recomandări specifice de țară 2020:

Context:

Disparitățile regionale din România sunt printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, deși au scăzut ușor în ultimii cinci ani. Produsul Intern Brut pe cap de locuitor în regiunea capitalei a fost de 144 % din media Uniunea Europeană, în timp ce în Regiunea Nord-Est a fost de 39 %.

Regiunile Nord-Est, Sud-Est și Sud-Vest au cea mai redusă rată de creștere fiind, de asemenea, regiunile cele mai sărace (a se vedea secțiunea 1). Disparitățile sunt alimentate în principal de decalajele semnificative în materie de investiții și de productivitate a muncii care există între capitală și restul țării.

Disparitățile dintre mediul urban și cel rural creează inegalități foarte mari în ceea ce privește veniturile și oportunitățile în rândul populației. Riscul de sărăcie a scăzut în orașe, dar a rămas relativ constant în zonele rurale, de aproape cinci ori mai mare decât în orașe. Venitul mediu global disponibil pentru un membru al unei gospodării din mediul urban este de 1,9 ori mai mare decât în mediul rural.

În 2018, ponderea tinerilor (15-24 de ani) care nu erau încadrați profesional și nu urmau niciun program educațional sau de formare în rândul populației tinere din mediul rural era de aproape trei ori mai mare decât cea a tinerilor din mediul urban (18,1 %, comparativ cu 7 %). În 2017, din totalul șomerilor înregistrați, 71 % proveneau din mediul rural.

Recomandări:

- Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv printr-o implicare adecvată a partenerilor sociali.
- Să asigure sprijin sub formă de lichidități pentru economie, de care să beneficieze întreprinderile și gospodăriile, în special întreprinderile mici și mijlocii și lucrătorii independenți.
- Să avanseze finanțarea proiectelor de investiții publice mature și să promoveze investițiile private pentru a favoriza redresarea economică.
- Investiții în crearea de noi întreprinderi și în activități de cercetare, inovare și promovare a transferului de tehnologii avansate.
- Perfecționarea și recalificarea lucrătorilor, incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.
- Investiții în digitalizare.

- Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția ecologică și digitală, în special către transportul durabil, infrastructura de servicii digitale, producția și utilizarea energiei în mod nepoluant și eficient, precum și către infrastructura de mediu, inclusiv în regiunile miniere.

Contribuția la Pilonul european al drepturilor sociale:

Reformele și investițiile componente contribuie la punerea în aplicare a principiilor nr. 2 Egalitatea de gen, nr. 3 Egalitate de șanse și nr. 5. Locuri de muncă sigure și adaptabile din Pilonul european al drepturilor sociale, întrucât prin dezvoltarea turismului cultural și a creșterii calității serviciilor la standarde internaționale, dar mai ales a efectului preconizat asupra creșterii economice și a numărului de locuri de muncă, se creează premisele pentru asigurarea egalității de gen, în sensul participării egale a femeilor și bărbaților pe piața forței de muncă. Astfel, în linie cu Obiectivul de dezvoltare durabilă 5 al UNDP privind egalitatea de gen, îmbunătățirea accesibilității și a condițiilor economice vor sprijini obiectivele de creștere a accesului efectiv al femeilor la locuri de muncă sustenabile și plătite echitabil, respectiv de creștere a ratei de angajare a femeilor, mai ales a femeilor cu copii. Urmare a creșterii accesibilității, inclusiv a numărului de locuri de muncă, se estimează că se va îmbunătăți inclusiv participarea persoanelor care fac parte din grupuri vulnerabile la activități socio-economice. De asemenea, reformele și investițiile componente vor contribui la punerea în aplicare a principiilor nr. 3 Egalitatea de șanse, nr. 17. Incluziunea persoanelor cu handicap și nr. 20. Accesul la servicii esențiale din Pilonul european al drepturilor sociale, întrucât se va asigura faptul că orice persoană are dreptul la egalitate de tratament și de șanse în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii disponibile publicului, mai ales la serviciile turistice și culturale de bună calitate, dar și, după caz, la servicii adaptate nevoilor persoanelor cu handicap care să le permită să participe activ pe piața muncii și în societate (îmbunătățirea accesibilității infrastructurii turistice), asigurând o mobilitate accesibilă pentru toți. Nu în ultimul rând, prin îmbunătățirea accesibilității, prin contribuția la creșterea economică și la crearea de noi locuri de muncă, componenta sprijină inclusiv măsurile inițiativei Garanția pentru tineret, de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, mai ales din zonele rurale, din regiunile mai slab conectate și din grupurile sociale cele mai vulnerabile. În realizarea reformelor și investițiilor se va avea în vedere obligativitatea prevederilor referitoare la accesibilizarea infrastructurii pentru persoanele cu dizabilități, prin adaptarea acestora la nevoile persoanelor cu dizabilități. Se va avea în vedere și integrarea dimensiunii de gen în designul intervențiilor. Prin definirea unui statut al lucrătorului cultural, artiștii și tehnicienii vor beneficia de protecție socială, de drepturi egale, de beneficii recunoscute, de acces mai ușor la educație de toată durata vieții etc.

Inițiative emblematic:

În ceea ce privește integrarea la nivel european, prin contribuția componente la inițiativele emblematic europene (Renovarea din Strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă), componenta va contribui la îmbunătățirea coeziunii dintre Statele Membre, Europa devenind un continent eficient energetic și mai digital.

2. Descrierea reformelor și investițiilor

a) Reforma

R1. Operaționalizarea organizațiilor de management al destinației (OMD-uri) (Alocare: 10 mil. Euro)

Obiectivul acestei reforme este creșterea competitivității sectorului turistic românesc și promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin adoptarea cadrului necesar pentru operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației.

Implementarea acestei reforme va consta în adoptarea unui cadru legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației și elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural în scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc.

Înființarea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației se va baza pe recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) incluse în studiul „Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației”.

Organizația de Management al Destinației va fi o entitate cu personalitate juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, reunind o serie de alte organizații, precum: operatori economici de profil, instituții ale sectorului public, asociații profesionale și patronale, organisme de reglementare.

Organizațiile regionale de gestionare a destinațiilor trebuie să fie concepute astfel încât să formeze o rețea eficientă axată pe avantajele competitive locale și să lucreze în parteneriat cu autoritatea turistică națională.

Ghidurile de dezvoltare și practicile de management în domeniul turismului sustenabil se aplică tuturor formelor de turism, pentru toate tipurile de destinații, inclusiv turismului de masă și diferitelor segmente de turism de nișă. Principiile sustenabilității se referă la aspecte de mediu, economice și socio-culturale ale dezvoltării turismului; este necesară asigurarea unui echilibru adecvat între aceste trei dimensiuni pentru a garanta sustenabilitatea pe termen lung.

Organizațiile de Management al Destinației, vor fi operaționalizate, la rândul lor, prin metode de planificare bazate pe nevoi și provocări, pe abordare teritorială și pe procese de planificare de jos în sus, cu implicarea largă a actorilor cheie din cvadruplu helix – în vederea dezvoltării destinației turistice (1. punctele de atracție de la destinație; 2. facilitățile și serviciile existente la destinație; 3. accesibilitatea destinației; 4. imaginea și percepția destinației)..

Organizația Mondială a Turismului (UNWTO) sugerează trei principii esențiale pentru turismul sustenabil:

- Valorificarea optimă a resurselor de mediu care constituie un element-cheie în dezvoltarea turismului, menținerea proceselor ecologice esențiale și sprijinirea conservării patrimoniului natural și a biodiversității;
- Respectarea autenticității socio-culturale a comunităților-gazdă, conservarea patrimoniului lor cultural construit și imaterial și a valorilor tradiționale, contribuția la înțelegerea și toleranța interculturală;
- Asigurarea unor activități economice viabile pe termen lung, furnizarea de beneficii socio-economice pentru toți actorii implicați, care să fie distribuite echitabil, inclusiv în ce privește oportunități de angajare stabile și de obținere a unui venit, precum și stabilitatea serviciilor sociale pentru comunitățile gazdă; toți acești factori contribuie la reducerea sărăciei.

De asemenea, turismul sustenabil trebuie să mențină un nivel ridicat de satisfacție a turiștilor și să le asigure acestora experiențe semnificative, sporindu-le gradul de conștientizare a aspectelor ce țin de sustenabilitate și promovând practici de turism sustenabil.

Cultura este din ce în ce mai mult considerată pe plan internațional nu doar un bun care trebuie protejat, ci și o resursă care contribuie la creșterea economică prin crearea de locuri de muncă, prin diversificarea inițiativelor antreprenoriale și a surselor de venituri, prin ponderea tot mai importantă pe care o are în comerțul internațional. Această nouă economie are ca motor Sectoarele Culturale și Creative (SCC) care, prin valorizarea creativității și cunoașterii, prin favorizarea diversității culturale, a circulației ideilor și a cultivării respectului pentru mediu, reprezintă un vector al dezvoltării umane și sociale și al inovării durabile.

Conștientizarea legăturii dintre patrimoniul natural și cel cultural și a spectrului larg al patrimoniului cultural - natural – de la elemente naturale la situri istorice, atât în mediul rural, cât și în cel urban – presupune ca dezvoltarea teritorială durabilă să includă necesitatea de a prezerva acest patrimoniu ca bun comun al tuturor, valorizarea practicilor și cunoașterii locale, inclusiv în ceea ce privește gestiunea resurselor de mediu, promovarea identității și diversității teritoriilor.

Demersuri legislative:

- ✓ Adoptarea cadrului legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației.
- ✓ Elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural în scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc.

Cadrul legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației va include o descriere clară și detaliată a mecanismului de finanțare prin care va fi sprijinită dezvoltarea rețelei de organizații de management al destinației regionale și un model de guvernare clar. Planul de acțiune va fi realizat în concordanță cu setul de măsuri propuse în strategia/planul de dezvoltare a Organizației de Management al Destinației dezvoltate de Organizațiile de Management al Destinației și în concordanță cu rezultatele activității de cartografiere.

Principalele elemente ce vor fi incluse în Planul de acțiune:

- obiective;
- principalele activități: a) stabilirea tipurilor de locuri (situri), cu impact național și internațional ce vor fi utilizate pentru promovarea turismului în România și care vor contribui la promovarea dezvoltării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate; b) stabilirea a 12 rute turistice culturale care vor fi alcătuite pornind de la rezultatele exercițiului de cartografiere a destinațiilor optime.
- principalii actori implicați, rolurile și responsabilitățile acestora;
- rezultatele așteptate;
- mecanism de monitorizare și evaluare.

Dezvoltarea Planului de acțiune se va baza pe principiile guvernantei multi-nivel, însemnând parteneriat și implicarea largă și inclusivă a actorilor cheie interesați, respectiv implicați în implementare

De asemenea este prevăzută ruta opresiunii și conflictelor, prin modernizarea și crearea muzeelor memoriei, onorând memoria victimelor totalitarismelor și educând generațiile tinere.

Planul de acțiune va fi corelat cu programele de finanțare care pot fi aplicate acestui domeniu (Programul Operațional Regional, Programul Operațional Infrastructură Mare, Programul Operațional Capital Uman, etc) pentru a asigura continuarea investițiilor necesare extinderii rutelor, restaurarea sau conservarea clădirilor de pe rutele din acest plan asigurarea forței de muncă calificate, asigurarea infrastructurii necesare, etc.

Organizațiile de Management al Destinației și siturile turistice din cadrul reformei 1 vor funcționa ca puncte de reper, coloană vertebrală pentru dezvoltarea turismului la nivel teritorial.

Se estimează că reforma are potențialul de a crea locuri de muncă, atât în mod direct (persoanele care vor obține un loc de muncă în scopul implementării reformei și ulterior, menținerii serviciilor dezvoltate) cât și indirect. Acest raționament are la bază cercetarea "Is heritage an asset or a liability?" realizată de Greffe (2004)¹ potrivit căruia există mai multe categorii de locuri de muncă în domeniul patrimoniului printre care: *"locuri de muncă directe, ocupate de persoanele care lucrează în instituții cu atribuții în domeniul patrimoniului; locuri de muncă indirecte, ocupate de persoanele care lucrează în domeniul conservării și restaurării patrimoniului; locuri de muncă induse, ocupate de persoanele care utilizează elementele de patrimoniu ca sursă de activitate și inspirație (în special în industria culturală); locuri de muncă în turism create ca urmare a dezvoltării turismului cultural"*.

Totodată, potrivit Raportului final de evaluare Programul Operațional Regional 2007 – 2013, DMI 5.1, numărul locurilor de muncă nou create la doi ani de la finalizarea implementării proiectelor a fost 808. Ori, având în vedere faptul că indicatorul locuri de muncă nou create din Raportul final de evaluare menționat vizează doar locurile de muncă directe, estimăm că implementarea reformei propuse poate conduce la crearea a cel puțin 2500 de locuri de muncă, luând în calcul și locurile de muncă indirecte, induse și din industria turismului, estimat a fi create.

De asemenea, reforma presupune realizarea Planului de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural de către ministerul de resort cu atribuții în domeniul turismului, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene și Ministerul Culturii. În acest sens, se vor derula proceduri de achiziție publică în conformitate cu prevederile legale în vigoare, fiind astfel exclusă incidența prevederilor ajutorului de stat. În plus, în cadrul planului nu sunt bugetate aceste cheltuieli. Pentru celelalte investiții a se vedea secțiunea de mai jos.

Cartografierea / Identificarea destinațiilor optime pentru înființarea OMD-urilor.

Organizațiile de Management al Destinației regionale ar trebui să fie concepute pentru a forma o rețea eficientă care poate lucra cu autoritatea turistică națională într-un parteneriat puternic și dinamic, pentru a furniza strategii și mărci naționale și regionale aliniate, cu un accent special pe dezvoltarea piețelor țintă internaționale, planuri de acțiune și sprijin pentru generarea și dezvoltarea de idei de proiecte care generează valoare adăugată și au un impact asupra dezvoltării sociale și economice, și implicit asupra coeziunii sociale, economice și teritoriale.

Destinațiile optime ar trebui identificate pe baza:

- capacității lor de a atrage turiști internaționali și naționali;

¹ Greffe, X., „Is heritage an asset or a liability?”, Journal of Cultural Heritage, Volume 5, Issue 3, July-September 2004, pp. 301-309

- capacității de promovare a transformării socio-economice durabile / ecologice în zonele rurale și defavorizate;
- potențialului de a crea locuri de muncă;

Toate investițiile incluse în cadrul acestei reforme includ măsuri prin care se asigură respectarea principiului ”de a nu prejudicia semnificativ mediul”, astfel cum acestea au fost descrise detaliat în cadrul Anexei 1 DNSH.

În Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului în perioada 2019-2030 sunt clar definite provocările și obiectivele, inclusiv cele legate de valorificarea patrimoniului cultural în vederea creșterii avantajului competitiv al României pe piața turismului, dar din cauza pandemiei nu s-a trecut la implementarea acestuia. Prin proiectul România Atractivă se dorește, pe de o parte, crearea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației, în baza recomandărilor OECD incluse în studiul ”Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației”, identificarea zonelor de destinație optimă și, pe de altă parte, crearea a 12 rute turistice culturale, pornind de la aceste destinații optime și ținând seama de caracterul unicității și al avantajelor comparative și competitive pe care le prezintă fiecare sit inclus în rute, respectiv crearea rutei opresiunii și conflictelor, prin modernizarea și crearea muzeelor memoriei.

Operaționalizarea OMD:

- Stimularea, prin sprijin financiar, a înființării a opt Organizații de Management al Destinației regionale pilot (ghidate de manualul de operare livrat de experții Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică).
- Operaționalizarea activității noilor OMD-uri, realizarea de strategii și planuri de acțiune, sprijinirea creării de noi Organizații de Management al Destinației locale sau adaptarea/întărirea structurilor existente similare OMD, după caz.
- Crearea unui mecanism de finanțare pentru a sprijini dezvoltarea rețelei regionale de OMD-uri. Prin intermediul acestui instrument vor fi finanțate activități/proiecte cuprinse în strategiile de marketing și dezvoltare turistică realizate la nivelul destinațiilor turistice. În cadrul acestui instrument vor fi eligibile OMD-urile.
- Crearea unui program de investiții în infrastructura turistică la nivelul destinațiilor turistice, prin care vor putea fi realizate investiții conform strategiilor de marketing și dezvoltare turistică realizate. În cadrul acestui instrument de finanțare vor fi eligibile autoritățile publice locale existente în cadrul destinației și membre în OMD.
- Finanțarea cursurilor de specializare pentru personalul angajat în managementul destinațiilor.
- Finanțarea elaborării și implementării de strategii, cercetări de marketing, studii de impact și planuri de management cu scopul de creștere a performanței managementului destinației.
- Sprijinirea procesului de modernizare a managementului destinațiilor prin adoptarea de instrumente digitale (ex.: platformă web a destinației, centre de informare turistică digitale, digitalizarea obiectivelor turistice, a traseelor și a rutelor turistice din cadrul destinației etc.)

Rețeaua Organizațiilor de Management al Destinației

Organizația de Management al Destinației (OMD) va fi o entitate cu personalitate juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, reunind o serie de alte organizații, precum: operatori economici de profil, instituții ale sectorului public, asociații profesionale și

patronale, organisme de reglementare, universități și colegii tehnice, asociații de marketing, organizații neguvernamentale locale, dar și instituții mass-media, pe care le mobilizează să lucreze împreună, fie de plan local ori regional, pentru a se asigura că eforturile lor coordonate și combinate produc un rezultat mai puternic și valoros din punct de vedere economic, pentru sectorul turistic din destinație. Astfel, o Organizație de Management al Destinației trebuie să se îngrijească de dezvoltarea turismului, în sensul larg al cuvântului, implicând: dezvoltarea produselor, a persoanelor, a experienței, dar și a promoțiilor, vânzărilor și activităților de marketing și, mai mult, o dezvoltare practică, în ceea ce privește aspectul și prezentarea destinației în sine, așa cum este întâlnită de către vizitator. (CFE/TOU(2020)2). Activitatea OMD-urilor implică, din punct de vedere al marketingului, organizarea de campanii de promovare, de evenimente care nu presupun oferirea de servicii cu caracter economic, respectiv nu ofera bunuri și servicii pe o piață dată.

Datorită acestor beneficii și oportunități, se va crea cadrul legal care să permită și să stimuleze înființarea în România a unui ecosistem de turism funcțional, format din Organizații de Management al Destinației.

În acest sens, urmărind obiectul propus, de a operaționaliza Organizațiile de Management al Destinației prin adoptarea unei legislații funcționale, este structurată alocarea liniei bugetare pe 3 programe:

1. Mecanism de finanțare pentru susținerea dezvoltării rețelei de OMD-uri – 2.000.000 euro
Autoritatea responsabilă (Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului) va organiza o serie de apeluri de proiecte, la care OMD-urile vor putea aplica, fiind finanțate următoarelor tipuri de activități:

- Digitalizarea destinațiilor turistice și inovația în turism (aplicații mobile pentru destinația turistică, aplicație mobilă pentru cartografierea rutelor culturale turistice, conform sistemului național, dar și a rutelor recunoscute la nivel european sau global, digitalizarea obiectivelor/atracțiilor turistice, dar și a activității OMD-ului, dezvoltarea de pagini web pentru destinații, la nivel local și regional, platformă web integrată, națională, pentru destinația România);

- Marketingul destinațiilor turistice (analize, studii, strategii, brand, promovare).

2. Program de consolidare a capacității /asistență tehnică pentru dezvoltarea OMD – buget: 1.000.000 euro

Autoritatea responsabilă va organiza o serie de activități pentru implementarea unui program de asistență națională pentru a sprijini dezvoltarea unei rețele de OMD-uri în România, prin consultarea unor servicii din partea experților, pentru: furnizarea de asistență tehnică /servicii de consultanță pentru elaborarea planurilor de afaceri pentru OMD-uri, în conformitate cu noua legislație a OMD-urilor; furnizarea de asistență tehnică /servicii de consultanță pentru OMD-urile înființate; elaborarea unui ghid informativ pentru înființarea unui OMD, în conformitate cu noua legislație.

Profesionalizarea activităților desfășurate de OMD-uri poate fi realizată, de asemenea, prin cursuri de formare și pregătire continuă a personalului ce lucrează în aceste organizații.

3. Program de investiții în infrastructura turistică la nivelul destinațiilor – buget: 7.000.000 euro
Autoritatea responsabilă va organiza o serie de apeluri de proiecte la care autoritățile locale integrate în OMD-uri vor putea aplica pentru finanțarea următoarelor tipuri de activități: proiecte de infrastructură pentru a spori accesibilitatea, sustenabilitatea și dezvoltarea destinațiilor turistice.

Ajutor de stat:

Evaluarea ajutorului de stat în conformitate cu „Infrastructure Analytical Grid for Culture, Heritage And Nature Conservation” 2017 + Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat (NoA) a condus la concluzia ca nu sunt implicații privind elementele de ajutor de stat, fiind îndeplinite următoarele condiții:

- activitățile se desfășoară în cadrul funcției de informare a publicului general nu reprezintă o activitate economică.
- activitățile OMD-urilor de promovare în contextul cultural dacă se referă în principal la activități legate de conservarea culturii și a patrimoniului, cu scopul de a dezvolta activități turistice, prima facie sunt activități non-economice.
- proiectele ce vizează activitate de promovare, de exemplu activități precum producerea și distribuirea materialelor de informare turistică precum broșuri, hărți, orare trenuri și autobuze sau orice alte forme comparabile de diseminare a informațiilor despre activități culturale și turistice (inclusiv printr-un site web sau prin vizite gratuite sau tururi, care pot fi obținute gratuit de către orice vizitator interesat) sunt de natură non-economică.
- Marketingul de destinație generală, care implică în mod obișnuit o campanie de promovare, organizarea de evenimente de informare gratuită și crearea unui site web de informații generale, face parte, de asemenea, din diseminarea informațiilor către societate în general și din promovarea unei regiuni sau zone și, prin urmare, nu s-ar califica drept activitate economică. Astfel, pentru a rămâne în sarcina sa publică de furnizare de informații, un astfel de site web nu ar trebui să includă facilități de publicitate sau caracteristici de rezervare, care de obicei se califică ca fiind de natură economică.
- Activitățile desfășurate în cadrul funcției de informare a publicului general nu ar trebui utilizate pentru a face publicitate unuia sau mai multor produse comerciale față de alte produse comerciale într-un mod care nu face parte din îndeplinirea funcției respective. De exemplu, activitățile vizează furnizarea de informații despre cazarea locală într-un mod neutru, mai degrabă decât publicitatea anumitor cazări sau a anumitor furnizori.

Țintă: Stabilirea a opt Organizații de Management al Destinației regionale.

Valoare estimată: 10 mil. euro

Responsabil: Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului

Calendar: 2021-2026:

- Cartografierea zonelor de destinație optimă pentru Organizațiile de Management al Destinației, Q1 2022.
- Adoptarea Planului de acțiune pentru valorificarea patrimoniului cultural, Q1 2022.
- Adoptarea cadrului legislativ aferent Organizațiilor de Management al Destinațiilor, amendat, luând în considerare Manualul de Operare al OMD-urilor în România realizat de OCDE, Q3 2022.
- Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației, Q4 2023.

b. Investiții

România are obiective de patrimoniu cultural unice, fiind pe lista Unesco sau pe lista monumentelor istorice, dar aceste obiective nu sunt valorificate în folosul comunităților locale. De exemplu, în cazul traseului castrelor Romane, în România se află cea mai extinsă frontieră a imperiului roman (Limes), în cazul mănăstirilor din Moldova, a curiilor și culelor - aceste tipuri de construcții sunt unice în Europa. Traseul bisericilor de lemn este, la fel, unic, deoarece

aceste tipuri de construcții nu au supraviețuit în alte țări Europene, iar bisericile fortificate sunt și ele unice în Europa de Est. În ceea ce privește castelele, varietatea lor este punctul de atracție major, dar și legătura acestora cu familiile și castelele din restul Europei, iar în cazul rutei Sf. Ladislau ne legăm de o rută începută în 2016 în bazinul Carpatic. Ruta gastronomiei este parte a patrimoniului nostru, se leagă de cele existente din țările din jurul României.

În ceea ce privește refacerea peisajului cultural din Delta Dunării și a satelor cu arhitectură tradițională – vorbim iarăși de o valoare unică în Europa. În alte țări asemenea case pot fi văzute doar în muzeele satului. La noi, aceste sate, aceste clădiri pot fi salvate și puse în valoare, contribuind la identitatea locală și la stimularea turismului rural, aducând venituri celor ce locuiesc în aceste zone.

Aceste rute vor avea 2 componente importante:

1. Componenta de promovare prin intermediul digitalizării rutelor, semnalistică, aplicații pentru telefon;
2. Componenta de restaurare, revitalizare, construire.

Componenta de promovare a rutelor derivă direct din strategia de turism, de punere în valoare a patrimoniului cultural prezentat mai sus. Prin programele de restaurare finanțate din POR și programe naționale au fost restaurate în jur de 500 de monumente istorice din România, dar obiectivele turistice individuale atrag un număr mare de vizitatori doar în cazul în care reprezintă o valoare extraordinară. Proiectul România atractivă își propune ameliorarea acestor neajunsuri, și atragerea de turiști pe baza acestor rute, prin creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice, dezvoltarea destinațiilor turistice cu potențial național și internațional, creșterea și diversificarea ofertei turistice prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, respectiv creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice.

Menționăm că aceste trasee vor fi în concordanță cu pachetele turistice dezvoltate de către Organizațiile de Management al Destinației.

Componenta de restaurare este de asemenea parte a Planului de acțiune, în cazul a 10 trasee se prevede și restaurarea unor obiective care pe baza valorii și unicității lor sunt parte componentă esențială a acestor rute, dar din cauza lipsei de interes și lipsei de finanțare nu au fost restaurate până acum.

Al treilea pilon al investițiilor îl reprezintă ruta opresiunii și conflictelor. Dictatura comunistă din România a fost cea mai severă din țările care sunt acum parte a UE, și singurul obiectiv Marca Patrimoniului European legat de regimul comunist se află în România. Acest proiect de prezentare a locațiilor (centre de detenție, închisori, tabere) unde au suferit cei care s-au împotrivit regimului comunist sunt locuri unice în Europa, și România dorește să prezinte ororile regimurilor totalitariste, atât din motivul unui avantaj competitiv în vederea atragerii turiștilor, dar și pentru educarea generațiilor viitoare într-un mod interactiv și co-creator.

Pe de altă parte, România, țară unde trăiesc 18 minorități naționale, și care a fost timp de secole câmp de luptă, având o istorie tumultuoasă, nu are un muzeu al istoriei evreilor și al holocaustului, nici un muzeu dedicat identităților și conflictelor transilvănene. Ambele muzee, pe lângă datorie morală și instrument educațional de excepție, reprezintă și un punct de atracție major atât pentru turiștii autohtoni și pentru cei străini, prezentând momente istorice unice în Europa, promovând valorile europene.

Toate aceste muzee vor fi concepute sau transformate a fi interactive, având o componentă digitală accentuată, asigurând accesul tuturor la cultură, la educație, indiferent în ce parte a lumii ar trăi vizitatorii online.

Complementaritatea investițiilor:

Investițiile, prevăzute în cadrul componentei *C11. Turism și Cultură*, nu se suprapun cu alte componente din plan și sunt complementare cu cele ce urmează a fi finanțate în cadrul programelor operaționale, după cum urmează:

- Programul Operațional Regional (POR);
- Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 (POCIDIF);
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027 (POIDS);

În paralel, se finanțează măsuri complementare prin alte programe operaționale, după cum urmează:

➤ **Programele Operaționale Regionale - Prioritatea O regiune atractivă, Cultura și patrimoniu cultural/natural**

- conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și a monumentelor istorice;
- reabilitarea, modernizarea drumurilor / căilor de acces către obiectivele de patrimoniu cultural și istoric;
- digitalizarea obiectivelor de patrimoniu restaurate;
- modernizarea infrastructurii culturale (biblioteci, muzee și colecții publice, instituții de spectacole sau concerte, etc.);
- Activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat (Programul Operațional Regional Sud Muntenia și Programul Operațional Regional Sud-Vest Oltenia);
- adaptarea obiectivelor de patrimoniu cultural pentru găzduirea de evenimente, activități cultural-creative (Programul Operațional Regional Nord-Est);
- construcția de noi clădiri destinate activităților culturale (Programul Operațional Regional București-Ilfov);
- restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural;
- reabilitare și consolidarea infrastructurilor culturale existente, precum și construcția de noi clădiri;
- creșterea securității elementelor de patrimoniu cultural și a infrastructurilor culturale;
- implementarea tehnologiilor multimedia și a tehnicilor digitale pentru promovare;
- activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurant.

➤ **Turism**

- înființarea și amenajarea traseelor turistice și a locurilor de recreere;
- promovarea unor nișe turistice inovative (Programul Operațional Regional Centru);
- amenajarea obiectivelor turistice (București Ilfov, Nord-Vest, Sud Muntenia, Sud-Est, Vest);
- crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică;
- înființarea și amenajarea traseelor turistice și a locurilor de recreere folosind soluții prietenoase cu mediul și taberelor de elevi și preșcolari / centrelor multidisciplinare de tineret. (Programul Operațional Regional Sud Muntenia).

➤ **Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare - Prioritatea 5 – Digitalizarea în cultură,**

Lista orientativă de proiecte propuse spre finanțare, complementare componentei *C11-Turism și Cultură*:

- E-Patrimoniu - Protejarea, punerea în valoare și promovarea patrimoniului cultural imobil, a peisajelor culturale și a patrimoniului mobil construit;
 - E-Audiență - Colectarea de date statistice pentru sectoarele culturale și creative;
 - E-Film - Promovarea și punerea în valoare a patrimoniului cinematografic național.
 - EPMS - Modernizarea serviciilor publice digitale ale Ministerului Culturii (MINISTERUL CULTURII) prin re tehnologizare și migrare în cloud – Enterprise Project Management System
 - EDITURA.RO - Transformarea sectorului editorial în vederea creșterii gradului de ofertă a cărților în format electronic – Platformă de monitorizare a distribuției de cărți de pe plan național.
- **Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, Prioritatea 1 Dezvoltarea Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității (DLRC)**
- Acțiunea 1.4 Infrastructura turism, mapare obiective turistice și patrimoniu cultural, Beneficiari: GAL-uri urbane.

Componenta *C11. Turism și Cultură* este orientată spre valorificarea patrimoniului cultural, construit și natural prin turism. Sunt cuprinse măsuri referitoare la dezvoltarea teritorială durabilă și sporirea gradului de coeziune, creșterea calității vieții și dezvoltare economică în zonele rurale și defavorizate, precum și la crearea de piață de desfacere pentru produsele locale și creșterea nivelului de branding local.

Complementaritatea cu investițiile propuse în alte componente din Planul Național de Redresare și Reziliență:

Investițiile propuse a fi realizate în cadrul componentei *C11. Turism și Cultură* au efecte scontate pe termen lung și sunt complementare cu investițiile din:

Pilon I - Tranziția verde, Componenta *C5. Valul Renovării*. Aceasta, reprezintă o contribuție esențială la atingerea țintelor de eficiență energetică asumate de România.

În cadrul acestui pilon, se finanțează instituirea unui fond dedicat pentru „renovation wave” (valul renovării) care să finanțeze adecvat, printr-un program amplu de investiții, lucrări de îmbunătățire a fondului construit existent, după cum urmează:

- clădiri rezidențiale multifamiliale - renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor multifamiliale; consolidarea seismică și renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor multifamiliale;
- clădiri publice ale autorităților sau instituțiilor publice centrale și locale din domeniile administrație publică, justiție, cultură, sănătate, ordine publică și securitate națională;
- creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice.

Pilon I - Tranziția verde, Componenta *C2. Pădurilor și protecția biodiversității*;

Aceasta prevede, pentru operaționalizarea deplină a cadrului general de reformă, să se realizeze:

- Instituirea unui mecanism de corelare a legislației specifice diferitelor sectoare de activitate cu impact asupra biodiversității, respectiv educație, agricultură, silvicultură, cinegetică, turism, organizarea teritoriului, transporturi și energie.

Pilon II, componenta C7. *Transformarea digitală*, care prevede o măsură de investiții pentru Digitalizarea ONG-urilor din orice domeniu de activitate

- Prin digitalizarea IMM se urmărește facilitarea accelerării procesului de digitalizare în rândul IMM-urilor prin:
 - extinderea accesului pe piață și integrarea lanțului valoric prin intermediul platformelor digitale;
 - îmbunătățirea relațiilor cu clienții prin utilizarea de platforme de comunicare sociale și servicii digitale pentru clienți;
 - oferirea de noi produse sau servicii digitale și/sau o gamă existentă de servicii cu servicii digitale suplimentare.

Pilon III- Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii, Componenta C9. *Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare*, Digitalizarea IMM-urilor.

Pilon IV- Coeziune socială și teritorială; Componenta C10. *Fondul local*, la investiția nr. II-privind Mobilitatea urbană durabilă – se va susține finanțarea elaborării pistelor de biciclete în scop utilitar la nivelul municipiilor reședință de județ, municipiilor, orașelor și comunelor. Aceste investiții pot fi complementare celor propuse prin componenta de Turism și Cultură.

Totodată, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației asigură coordonarea Ariei Prioritare 3 - „Cultură, turism și contacte directe între oameni”, din cadrul Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), având în acest sens rolul de a sprijini implementarea noului Plan de acțiuni aferent Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, în cadrul căruia rutele EuroVelo sunt prioritare. La nivelul Comitetului de Coordonare al Ariei Prioritare 3 a Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării - „Cultură, turism și contacte directe între oameni” există susținere pentru dezvoltarea rutelor ciclabile în vederea atingerii țintelor Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, astfel cum au fost stabilite în cadrul noului Plan de Acțiune. Asigurarea unui cadru de coordonare a planificării rutelor turistice poate asigura economii semnificative de costuri, precum și realizarea traseelor conform unor standarde uniforme.

Riscul privind dubla finanțare va fi prevenit prin următoarele acțiuni, structurate pe trei niveluri de verificare

a. O verificare preventivă riguroasă efectuată de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. Verificarea se va face de către structura de control financiar preventiv, distinctă de structura de evaluare și selecție. Orice dublă finanțare identificată de structura de control preventiv va fi notificată compartimentului de evaluare și selecție și va împiedica emiterea avizului pozitiv. Verificările vor fi efectuate prin cercetarea bazei de date SMIS utilizată pentru fondurile europene, structurale și de investiții, folosind numărul unic de înregistrare al beneficiarului pentru a identifica proiectele din SMIS.

b. La nivel de factură, persoanele responsabile cu controlul financiar preventiv, de la nivelul beneficiarilor publici, vor avea rolul de a preveni plata pentru facturile care poartă un cod SMIS, ceea ce înseamnă că fac parte dintr-un proiect finanțat prin fonduri ESI. Cerința de a înscrie codul SMIS (cod unic de proiect) pe toate facturile rambursate în cadrul fondurilor

europene structurale și de investiții există deja în procedurile actuale pentru toate programele operaționale. În conformitate cu legislația națională care guvernează toate organismele publice, care decurge din legea națională privind finanțele publice (Legea 500/2002), persoanele responsabile cu controlul financiar preventiv verifică toate plățile ex-ante.

c. Un ultim nivel al verificărilor va fi efectuat la nivelul Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, înainte de a trimite cererea de plată către Comisie, din nou utilizând baza de date SMIS, de către un departament diferit de structura de control financiar preventiv și anume, departamentul de autorizare.

II. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale (Alocare: 103,53 mil. Euro)

Investiția vizează acordarea de sprijin financiar pentru promovarea rutelor și pentru modernizarea /reabilitarea obiectivelor (siturilor) turistice cu impact național și internațional, identificate în zonele de destinație optimă.

Prin programele de restaurare finanțate din Programul Operațional Regional și programe naționale au fost restaurate în jur de 500 de monumente istorice din România, dar obiectivele turistice individuale atrag un număr mare de vizitatori doar în cazul în care reprezintă o valoare extraordinară. Proiectul România Atractivă își propune ameliorarea acestor neajunsuri, și atragerea de turiști pe baza acestor rute, prin creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice, dezvoltarea destinațiilor turistice, creșterea și diversificarea ofertei turistice prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, respectiv creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice.

Traseul turistic cultural sau ruta turistică este o cale de circulație turistică prestabilită ce prezintă interes și face legătura între mai multe obiective, cu scopul de a trage împreună turiștii. Scopul este asigurarea accesului la obiectivele turistice (culturale și naturale), precum și să pună în valoare peisajul natural, sau al a unor obiective deosebite, de interes turistic. Fiecare rută turistică beneficiază de o strategie de promovare a rutei, de materiale promoționale accesibile atât în mediul online cât și fizic, la agențiile de turism, aeroporturi, și la destinațiile individuale, pentru a asigura promovarea întregii rute turistice.

Această investiție e structurată pe mai multe niveluri:

a) identificarea tipurilor de locuri ce urmează a fi incluse în rutele culturale va fi realizată în etapa de elaborare a Planului de acțiune dedicat patrimoniului cultural, pe baza rezultatelor activității de cartografiere și ținând seama de poziționarea acestora în zonele rurale și defavorizate.

Vor fi incluse doar acele locuri care oferă acces turiștilor.

b) identificarea tipurilor de proiecte propuse spre finanțare mai ales după consultarea amplă desfășurată de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Culturii și de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, etc. civile. La aceste consultări au participat peste 3000 de organizații, instituții, reprezentanții IMM-urilor, a asociației orașelor, municipiilor și comunelor, și Organizații non-guvernamentale din toată țara. Au rezultat astfel cele 12 rute.

c) selectarea siturilor pentru a fi finanțate în cadrul fiecărui tip de rute (etapă ce va fi realizată după demararea implementării PNRR, de către o comisie potrivit următorului mecanism:

Selectarea siturilor din cadrul rutelor va fi realizată în urma consultării coordonate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene cu Ministerul, Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerul Culturii, Institutul Național al Patrimoniului, Asociația Comunelor din România, Ministerul Dezvoltării, Ordinul Arhitecților, Organizația Patronală a Hotelurilor și Restaurantelor din România, Organizațiile neguvernamentale active în domeniu, etc. de către o comisie, pe baza unei metodologii care va viza: a) criteriile teritoriale, economice și sociale; b) capacitatea proiectului de a avea impact asupra turismului atractivitate și creșterea participării culturale, caracterul unic pe plan național, avantaje comparative și competitive; c) includerea obiectivelor aferente tematicii rutei/rutelor finanțate anterior din cadrul Programului Operațional Regional și PNDR; d) includerea obiectivelor de pe lista patrimoniului mondial UNESCO sau pe lista tentativă ori indicativă; e) încadrarea obiectivelor în categoria clădiri istorice neclasificate drept monumente istorice.

Dintre siturile ce vor fi incluse în cele 12 rute, în vederea restaurării vor fi selectate cele care îndeplinesc următoarele criterii:

- să facă parte din una dintre cele 12 rute;
- să aibă cel puțin studiul de fezabilitate realizat la data selectării și, până la data semnării contractului, să aibă realizat studiul de fezabilitate și toate autorizațiile/documentele necesare lucrărilor/execuției contractului.

De asemenea, se are în vedere:

- Digitalizarea valorilor aferente celor 12 rute
- Crearea unei aplicații dedicate vizitatorilor
- Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei;
- Crearea unei oferte culturale integrate

Investiții pentru care sunt incidente prevederile legale privind ajutorul de stat:

În scopul ducerii la îndeplinire a activităților de mai sus, se propune realizarea unei scheme de ajutor de stat umbrelă, pentru investițiile de mai jos, astfel:

1. Pentru activitățile de restaurare, revitalizare, construire

- Pentru beneficiarii și activitățile aferente rutelor castelelor, curiilor, culelor, se va avea în vedere art. 53 din Regulamentul nr. 651/2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea art. 107 și 108 din TFUE, având în vedere că valoarea investițiilor definită ca diferența dintre costurile eligibile și profitul din exploatare aferent investiției nu va depăși 150 mil euro/proiect. Valoarea ajutoarelor nu trebuie să depășească diferența dintre costurile eligibile și profitul din exploatare aferent investiției. Profitul din exploatare se deduce din costurile eligibile ex-ante, pe baza unor estimări rezonabile, sau prin intermediul unui mecanism de recuperare. Operatorul infrastructurii are dreptul de a păstra un profit rezonabil pe durata perioadei relevante. Ca alternativă, pentru ajutoarele care nu depășesc 2 milioane euro, valoarea maximă a ajutorului poate fi stabilită la 80 % din costurile eligibile.
- Pentru beneficiarii și activitățile aferente traseului gastronomiei tradiționale, se vor avea în vedere prevederile Regulamentului nr. 1407/2013 privind aplicarea art 107 și 108 din TFUE a ajutoarelor de minimis.

Pentru componenta de promovare prin intermediul digitalizării rutelor – nu sunt incidente prevederile ajutorului de stat întrucât ministerul cu atribuții în implementarea investiției va realiza, prin proceduri de achiziție publică, atribuirea contractelor de servicii de documentare, marcarea, semnalizare, promovare, marketing.

De asemenea, activitățile desfășurate în cadrul funcției de informare a publicului general nu reprezintă o activitate economică iar cele privind marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management nu ar trebui să includă facilități de publicitate sau caracteristici de rezervare, care de obicei se califică ca fiind de natură economică. Mai mult, nu ar trebui utilizate pentru a face publicitate unuia sau mai multor produse comerciale față de alte produse comerciale. (Spre exemplu, activitățile ar trebui să vizeze furnizarea de informații despre cazarea locală într-un mod neutru, mai degrabă decât publicitatea anumitor cazări sau a anumitor furnizori).

1. Finanțarea Rutei castelilor

Prin această investiție se urmărește readucerea la viață a locurilor pline de istorie ale meleagurilor unde turistul poate merge pe urmele aristocrației de odinioară și unde prin utilizarea tehnologiei de realitate virtuală se poate recrea atmosfera din trecut. Proiectul prevede înființarea unei rute ale castelilor din cele 30 de castele cele mai reprezentative din România pentru a atrage împreună vizitatorii interesați precum și restaurarea a 5 castele din toate regiunile istorice ale țării.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 5 castele și a infrastructurii specifice în toate regiunile României. Se vor investi 3,750 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărui castel, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 18,750 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
2. Digitalizarea valorilor aferente, marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management. Se vor include în rută cele mai importante castele din România (30 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 30 = 0,9$ mil euro fără TVA.

Țintă: 30 obiective turistice/castele cuprinse în rută

Valoare estimată: 19,65 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,9 mil. euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

2. Finanțarea Rutei curiilor din zona Transilvaniei

Curia reprezintă ansamblul unei curți senioriale sau nobiliare, cele mai multe au fost construite între secolele al XVII-lea și al XIX-lea, combinând caracteristicile stilului Renașterii, Barocului și Neoclasicismului cu particularitățile arhitecturii populare.

Proiectul prevede înființarea unei rute ale curiilor cele mai reprezentative din Transilvania pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 5 curii.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 5 curii și a infrastructurii specifice. Se vor investi 1,425 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărei curii, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 7,125 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.

2. Digitalizarea valorilor aferente, marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management. Se vor include în rută cele mai importante curii din România (25 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 25 = 0,75$ mil euro.

Țintă: 25 obiective

Valoare estimată: 7,875 mil euro fără TVA.

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,75 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

3. Finanțarea Rutei culelor

Cula este un tip de construcție semifortificată, specifică secolelor XVIII și XIX, răspândită în întregul spațiu balcanic. Culele erau locuințele boierilor, construite în vederea apărării avutului și vieții membrilor familiilor acestora împotriva invaziilor. Culele se întâlnesc preponderent în regiunea deluroasă a Olteniei, dar câteva exemplare se mai găsesc și în zona de câmpie a Munteniei, în București și în județele Argeș și Teleorman.

Proiectul prevede înființarea unei rute ale culelor cele mai reprezentative din România pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 5 cule.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 5 cule și a infrastructurii specifice. Se vor investi 1,05 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărei cule, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 5,25 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
2. Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management. Se vor include în rută cele mai importante cule din România (15 obiective), investiția fiind $30.000 \times 15 = 0,45$ mil. euro fără TVA.

Țintă: 15 obiective cuprinse în rută

Valoare estimată: 5,7 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,45 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

4. Finanțarea Traseului gastronomiei tradiționale românești

Gastronomia românească, la fel ca și cultura, reflectă, prin fiecare fel de mâncare, vasta istorie a țării. Ocupațiile de bază ale românilor au fost agricultura, creșterea animalelor și vânătoarea, astfel ca bucătăria românească s-a bucurat mai tot timpul de o gamă variată de produse vegetale, produse din carne și lactate tradiționale. Bucătăria românească a fost influențată de cea balcanică, turcească, germană, sârbească, italiană, maghiară iar, în prezent, diversitatea preparatelor occidentale își pune amprenta și asupra bucatelor românești. Proiectul prevede înființarea unei rute a gastronomiei românești, cuprinzând localități care sunt cunoscute în legătură cu un produs culinar specific, pentru a atrage împreună vizitatorii interesați.

Obiectivul de investiție:

Activități de cercetare în vederea dezvoltării rutei pe teritoriul României; inventariere, digitalizare, documentare, marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management și digitalizare (digitalizarea valorilor culturale aferente); dezvoltare și livrare ofertă culturală;. Se vor include în rută cele mai importante locații cu un specific gastronomic din România (30 de obiective), investiția fiind $90.000 \times 30 = 2,7$ mil. euro fără TVA.

Țintă: 30 de obiective cu specific gastronomic tradițional românesc din toate zonele României

Valoare estimată: 2,7 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 2,7 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

Activități eligibile pentru implementarea investiției :

- Activități de cercetare în vederea dezvoltării rutei pe teritoriul României;
- Inventariere, digitalizare, documentare, proiectare, restaurare și punerea în valoare a unor monumente/obiective/ansambluri reprezentative; (unde e cazul).
- Amenajare acces din DN/DJ spre monument/obiectiv din cadrul rutei, amenajare parcare, toalete;
- Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei;
- Dezvoltarea de infrastructură la scară mică (locuri de campare, puncte de odihnă, locuri de belvedere);
- Ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ;
- Marketing, management și digitalizare;
- Dezvoltare și livrare ofertă culturală (unde e cazul).

Investiții pentru care nu se aplică prevederile legale privind ajutorul de stat.

Pentru activitățile de restaurare, revitalizare, construire pentru investițiile de mai jos nu sunt incidente prevederile ajutorului de stat întrucât nu este destinată exploatarea comercială, fiind accesibilă publicului în mod gratuit. Îndeplinește un scop pur social și cultural, având un caracter non-economic. În același sens, faptul că vizitatorilor de infrastructuri culturale deschise publicului larg li se poate cere să plătească o contribuție monetară care acoperă doar o fracțiune din costurile reale nu modifică natura non-economică a activității culturale desfășurate în infrastructură, deoarece nu poate fi considerată o remunerație autentică pentru serviciul furnizat.

Pentru digitalizarea valorilor aferente, marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management nu sunt implicații de ajutor întrucât activitățile desfășurate în cadrul funcției de informare a publicului general nu reprezintă o activitate economică; activitățile privind marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management nu includ facilități de publicitate sau caracteristici de rezervare, care de obicei se califică ca fiind de natură economică.

1. Finanțarea Rutei bisericilor fortificate

Satele transilvane cu biserici fortificate constituie un sit în Patrimoniul Mondial al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), clasificat deoarece s-a considerat că oferă o imagine plină de viață a peisajului cultural din sudul Transilvaniei. Satele din această zonă sunt caracterizate de un sistem specific de cultivare a terenului, un model de

așezare și organizare a gospodăriilor țărănești păstrat încă din Evul Mediu. Localitățile sunt dominate de bisericile lor fortificate, care ilustrează perioadele clădirii din secolul al XIII-lea și până în secolul al XVI-lea. Bisericile fortificate transilvane sunt specifice satelor săsești și secuiești situate în sud-estul Transilvaniei. Acestea au jucat atât un rol religios, cât și un rol militar pentru mai mult de cinci secole. Ele formează unul dintre cele mai dense sisteme de fortificații medievale bine păstrate de pe continentul european.

Proiectul prevede înființarea unei rute ale bisericilor fortificate cele mai reprezentative din România (inclusiv cele aflate pe lista Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) pentru a atrage împreună vizitatorii interesați.

Obiectivul de investiție:

Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante biserici fortificate din România (20 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 20 = 0,6$ mil euro fără TVA.

Țintă: 20 biserici fortificate cuprinse în rută

Valoare estimată: 0,6 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,6 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

2. Finanțarea Rutei bisericilor de lemn

Bisericile de lemn din România formează un patrimoniu prețios pe plan național și mondial. Până la începutul secolului 20 românii au creat și s-au manifestat preponderent într-o civilizație a lemnului, de o bogăție, o varietate și un rafinament remarcabil, în care bisericile de lemn au atins vârful ei maxim de expresie. În acestea s-au înfiripat comunitățile creștine din sate și târguri și în jurul lor au luat ființă primele așezăminte monahale, singurele noastre centre culturale în decursul multor veacuri. Valoarea lor în ansamblu este inestimabilă pentru cultura românească. Ele fac parte integrantă și definitorie din identitatea națională.

Proiectul prevede înființarea unei rute ale bisericilor de lemn cele mai reprezentative din România pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 10 biserici de lemn.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 10 biserici de lemn și a infrastructurii specifice în toate regiunile României. Se vor investi 0,5 mil euro pentru restaurarea fiecărei biserici, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 5 mil euro+TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
2. Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante biserici de lemn din România (30 de obiective), investiția fiind $20.000 \times 30=0,6$ mil euro fără TVA.

Țintă: 30 obiective turistice/biserici de lemn cuprinse în rută

Valoare estimată: 5,6 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție

Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,6 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

3. Finanțarea Rutei mănăstirilor din zona Moldovei

Mănăstirile din Moldova reprezintă un element extrem de valoros și atractiv al patrimoniului cultural național, având o arhitectură specifică, cu fresce unice și picturi murale deosebite. Proiectul prevede înființarea unei rute ale mănăstirilor cele mai reprezentative din Moldova pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 5 mănăstiri.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 5 mănăstiri și a infrastructurii specifice. Se vor investi 2,75 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărei mănăstiri, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 13,75 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
2. Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante mănăstiri din România (30 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 30 = 0,9$ mil euro fără TVA.

Țintă: 30 obiective cuprinse în rută

Valoare estimată: 14,65 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,9 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

4. Finanțarea Rutei Sfântul Ladislau pe teritoriul României

Regele Sfântul Ladislau este prezent în memoria culturală și în zilele noastre: regele cavaler apare în legende, povești și este personajul principal a mai multor pelerinaje. Moștenirea se compune din obiective de patrimoniu construit, locuri legendare și arii naturale excepționale. Proiectul prevede înființarea unei rute ale așezămintelor reprezentative legate de cultul regelui cavaler pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 5 biserici/clădiri de patrimoniu.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 5 biserici/clădiri de patrimoniu și a infrastructurii specifice. Se vor investi 2,25 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărei biserici, investiția totală fiind 11,25 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
2. Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante locații din România (20 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 20 = 0,6$ mil euro fără TVA.

Țintă: 20 de obiective monumente istorice și naturale cuprinse în rută

Valoare estimată: 11,85 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiții Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,6 mil. euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

5. Finanțarea Traseului Castrelor Romane

Limesul dunărean și cel al provinciei Dacia face parte din cel mai complex și cea mai lungă porțiune de frontieră a Imperiului Roman, de pe teritoriul Europei continentale. Limesul dacic are un caracter unic, care ilustrează abordări creative în privința peisajelor în care acesta a fost implementat. Totodată, acest Limes este cel mai mare monument istoric, din întreaga Europă. Proiectul prevede reabilitarea și punerea în valoare a castrelor romane de pe Limesul dacic și dunărean, înființarea unei rute ale castrelor cele mai reprezentative din România pentru a atrage împreună vizitatorii interesați, precum și restaurarea a 5 caste romane.

Obiectivul de investiție:

- 1 Reabilitarea a 5 caste și a infrastructurii specifice. Se vor investi 2,155 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărui castru, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 10,775 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.
- 2 Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante caste din România (20 de obiective), investiția fiind 30.000 x 20 = 0,6 mil euro fără TVA.

Țintă: 20 de obiective

Valoare estimată: 11,375 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,6 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

6. Ruta cetăților

Cetățile din România sunt adevărate comori istorice, dacice și medievale, care prezintă și în momentul de față puncte de atracție majoră pentru turiștii din țară și din străinătate. Cetățile dacice se află și pe lista mondială Unesco dar din păcate nu sunt puse în valoare așa cum sunt cele din alte țări. Cetățile medievale sunt monumente istorice de categoria A sau B, aflate în proprietatea Unităților Administrativ Teritoriale. Unele dintre ele au fost restaurate prin Programul Operațional Regional, sau prin Programul de dezvoltare rurală, dar sunt cetăți de importanță națională sau mondială (de exemplu cetățile dacice) care nu au beneficiat de un program amplu de restaurare și punere în valoare. De asemenea, nu există o strategie de promovare a cetăților în ansamblul lor.

Prin ruta turistică dedicată cetăților din România se dorește promovarea acestora pentru a atrage împreună turiștii și restaurarea a 5 cetăți pe tot teritoriul României.

Obiectivul de investiție:

- 1 Reabilitarea a 5 cetăți și a infrastructurii specifice. Se vor investi 2,155 mil euro fără TVA pentru restaurarea fiecărei cetăți, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 10,775 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Compania Națională de Investiții și Unitatea de Management a Proiectului.

- 2 Digitalizarea valorilor aferente, Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management;. Se vor include în rută cele mai importante cetăți din România (30 de obiective), investiția fiind $30.000 \times 30 = 0,9$ mil. euro fără TVA.

Țintă: 30 de obiective

Valoare estimată: 11,675 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție
Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,9 mil. euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

7. Refacerea peisajului cultural din Delta Dunării în vederea creșterii atractivității zonei

Pentru Delta Dunării relația dintre resursele naturale și comunitatea de pescari au creat un spațiu și un peisaj cultural unic ce se dorește să fie protejat ca patrimoniu cultural și natural și valorificat prin turism cultural. Proiectul propune o abordare inovativă în care patrimoniul local devine factor principal de dezvoltare durabilă într-o arie protejată naturală. Se vor restaura, pune în valoare 30 obiective de peisaj cultural, care vor fi incluse într-un traseu turistic.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 30 obiective tradiționale (de ex: case tradiționale, gospodării tradiționale, șure, etc) din Delta Dunării și a infrastructurii specifice. Se vor investi 60.000 euro fără TVA pentru restaurarea fiecărui obiectiv în paralel cu training-ul meșterilor locali, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 1,8 mil euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Muzeele satului și organizațiile neguvernamentale profesionale din domeniu.
2. Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management și digitalizare (digitalizarea valorilor culturale aferente); dezvoltare și livrare ofertă culturală; formare personal și activități de educație culturală. Se vor include în rută 30 de obiective tradiționale din Delta Dunării, investiția fiind $15.000 \times 30 = 0,45$ mil. euro fără TVA.

Țintă: 30 de obiective de peisaj cultural din Delta Dunării

Valoare estimată: 2,25 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, organizațiile neguvernamentale profesionale din domeniu, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție.

Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,45 mil. euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

Obiectivele reabilite nu vor face obiectul unor activități economice, inclusiv dar fără a se limita la vânzarea acestora ori exploatarea economică.

8. Finanțarea rutei satelor cu arhitectură tradițională

În mediul rural românesc, calitatea peisajului construit a avut de suferit mult în ultimii ani. Imaginea satelor noastre s-a degradat treptat din cauza proastei administrări, a lipsei resurselor

necesare și a unor standarde minime de calitate în construcții, precum și din cauza depopulării sau îmbătrânirii populației. Această situație este cu atât mai gravă în zonele cu potențial turistic deosebit și valoare identitară importantă, acolo unde conduce la risipirea unor oportunități importante pentru dezvoltarea României. Satele noastre încep să-și piardă acea imagine care, în mod tradițional, conferă valoare culturală localităților, garantează calitatea vieții și bunăstare în comunitate și prezintă atractivitate pentru vizitatori. Multe case sunt abandonate și se distrug treptat pe măsura trecerii timpului. Altele sunt renovate doar parțial sau nesatisfăcător, în lipsa resurselor financiare, a mâinii de lucru specializate, precum și a unor standarde minime care să garanteze reabilitarea de calitate.

Obiective:

- Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor: prin folosirea materialelor și tehnicilor tradiționale, precum și integrarea celor moderne și performante, fără a distruge valorile culturale;
- Dezvoltarea satelor din perspectivă turistică: prin crearea unei coerențe la nivelul aspectului arhitectural, adăugând valoare culturală care să atragă potențiali turiști;
- Protejarea resurselor locale: prin punerea în valoare a patrimoniului și conservarea lui și oferirea de asistență de specialitate privind standardele unei restaurări de calitate;
- Prevenirea depopulării satelor: pe termen lung, crearea de noi oportunități (turistice și comerciale) care să motiveze oamenii să rămână sau care pune premisele atragerii de oameni noi de la oraș care vor să investească în mediul rural.

Măsura se referă la clădirile de locuit din mediul rural, în satele aparținătoare comunelor și localităților urbane din România, inclusiv, aflate în proprietate privată și situate în zone de importanță turistică și cu densitate mare de clădiri cu valoare culturală, precum Maramureșul, Munții Apuseni, Bucovina și Oltenia, Ținutul Secuiesc sau zona săsească din sudul Transilvaniei. Programul-pilot presupune:

1. Asigurarea unei etape de formare a potențialilor beneficiari cu privire la standardele de calitate pe care trebuie să le urmărească proiectele vizate prin cererile de finanțare;
2. O etapă de selecție și finanțare a proiectelor eligibile;
3. Etapa de implementare pe parcursul căreia se asigură monitorizarea lucrărilor cu ajutorul specialiștilor în domeniul reabilitării patrimoniului construit, proveniți din profesii și mediul academic de specialitate, precum și cei furnizați de ONG-urile cu activitate în domeniu.

Obiectivul de investiție:

1. Reabilitarea a 150 de case tradiționale din toată România și a infrastructurii specifice. Se vor investi 60.000 euro fără pentru restaurarea fiecărei case tradiționale în paralel cu training-ul meșterilor locali, inclusiv refacerea peisagistică a zonei, investiția totală fiind 9 mil. euro fără TVA. Investițiile vor fi coordonate de Muzeele satului din regiune și organizațiile neguvernamentale profesionale din domeniu.
2. Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei, marketing, management și digitalizare (digitalizarea valorilor culturale aferente); dezvoltare și livrare ofertă culturală; formare personal și activități de educație culturală. Se vor include în rută 20 de sate cu arhitectură tradițională din România investiția fiind $30.000 \times 20 = 0,6$ mil. euro fără TVA.

Programul va fi implementat de Muzeele satului din regiune și organizațiile neguvernamentale specializate în domeniu, în toată țara.

Țintă: 150 de obiective restaurate și o rută culturală cuprinzând sate tradiționale din România (20 obiective).

Valoare estimată: 9,6 mil. euro fără TVA

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, Muzeele satului din regiune, Organizații non-guvernamentale profesionale active în domeniu, Unitățile Administrativ Teritoriale afectate de investiție

Soluțiile de digitalizare, al căror cost reprezintă 90% din suma totală alocată digitalizării (90% din 0,6 mil euro), se încadrează în domeniul de intervenție 011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale.

Reabilitarea a 150 de case tradiționale din toată România și a infrastructurii specifice NU implică elemente de ajutor întrucât nu este destinată exploataării comerciale, fiind accesibilă publicului în mod gratuit. Îndeplinește un scop pur social și cultural, având un caracter non-economic.

„Selecția proprietarilor caselor tradiționale care urmează a fi reabilite (case tradiționale, gospodării tradiționale, șure) se va efectua în baza unei proceduri deschise, transparente și nediscriminatorii.

Pentru a exclude prezenta ajutorului de stat, ulterior clădirea reabilitată nu poate face obiectul unor activități economice, inclusiv dar fără a se limita la vânzarea acesteia (inclusiv a unei clauze în contractul de finanțare cu privire la înstrăinare)”.

Activități eligibile pentru implementarea investiției:

- Activități de cercetare în vederea dezvoltării rutei pe teritoriul României;
- Inventariere, digitalizare, documentare, proiectare, restaurare și punerea în valoare a unor monumente/obiective/ansambluri reprezentative;
- Amenajare acces din DN/DJ spre monument/obiectiv din cadrul rutei, amenajare parcare, toalete;
- Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei;
- Dezvoltarea de infrastructură la scară mică (locuri de campare, puncte de odihnă, locuri de belvedere);
- Ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ;
- Marketing, management și digitalizare;
- Dezvoltare și livrare ofertă culturală;
- Formare personal și activități de educație culturală (unde e cazul).

Calendar: 2021-2026:

- Selectarea siturilor ce vor fi incluse în rutele culturale se va realiza până la finalul Q1 2022.
- Semnarea contractelor de punere în valoare a rutelor (digitalizare, marcarea, semnalizare, creare oferte culturale) se va realiza până la finalul Q3 2022.
- Semnarea contractelor pentru lucrările de restaurare a siturilor incluse în rute se va realiza până la finalul Q1 2023.
- Deschidere rutelor pentru public/turiști se va realiza până la finalul Q1 2024.
- Deschiderea siturilor renovate pentru turiști se va realiza până la finalul Q2 2026.

I2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale (Alocare: 68,48 mil. Euro)

Această investiție vizează finanțarea lanțului de muzee și memoriale dedicate opresiunii și conflictelor.

România, după 30 de ani de la revoluție este pregătită să-și înfrunte trecutul recent. Ca orice țară europeană își propune să pună la dispoziția generațiilor tinere, într-o formă adecvată secolului 21, prin realitate virtuală, obiecte digitalizate și într-o manieră interactivă memoriile legate de regimul comunist, a nazismului și a relațiilor interetnice din Transilvania. Face asta

din dorința de a-și asuma și de a transforma în realitate motto-ul Uniunii Europene: *Unitate prin diversitate*.

Cei născuți după decembrie 1989 nu au nicio memorie legată de regimul totalitarist, de sacrificiul celor care s-au împotrivit comunismului. Nu cunosc metodele prin care oamenii au fost îndoctrinați, umiliți, nu cunosc încercările prin care regimul comunist a încercat să creeze „omul nou” fără rădăcini și fără identitate, prin fractura individului și crearea societății omogene. Nu cunosc căile prin care diferitele etnii din Transilvania și-au croit drumul de la războaie și tensiuni la conviețuire pașnică și relații interetnice orientate spre viitor. De asemenea, nu au acceptiunea dimensiunii dramei trăite de comunitatea evreiască din România, care până cel de-al doilea război mondial a fost parte componentă a societății noastre, lăsând în urmă o puternică moștenire culturală și construită.

Proiectul își propune crearea unor centre muzeale diferite de cele existente în România. Aceste muzee vor deveni centrul comunității în care vor fi construite/revitalizate, fiind spații în care vizitatorii sunt primiți cu ușile larg deschise, vor fi lăcașurile co-creării, ale interactivității și ale educației non-formale. Proiectul își propune modernizarea și crearea muzeelor memoriei: Muzeul identităților transilvănene (Mutra), Muzeul Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului, Memorialul Revoluției Decembrie 1989/ Timișoara Capitală Europeană a Culturii, Închisoarea tăcerii de la Râmnicu Sărat, Memorialul Victimelor din Sighetul Marmației, alte memoriale prin care România democratică și europeană onorează memoria victimelor totalitarismelor și educă generațiile tinere.

Dictatura comunistă din România a fost cea mai severă din țările care sunt acum parte a UE, și singurul obiectiv Marca Patrimoniului European legat de regimul comunist se află în România. Acest proiect de prezentare a locațiilor (centre de detenție, închisori, tabere) unde au suferit cei care s-au împotrivit regimului comunist sunt locuri unice în Europa, și România dorește să prezinte ororile regimurilor totalitariste, atât din motivul unui avantaj competitiv în vederea atragerii turiștilor, dar și pentru educarea generațiilor viitoare într-un mod interactiv.

Pe de altă parte, România, țară unde trăiesc 18 minorități naționale, și care a fost timp de secole câmp de luptă, având o istorie tumultuoasă, nu are un muzeu al istoriei evreilor și al holocaustului, nici un muzeu dedicat identităților și conflictelor transilvănene. Ambele muzee, pe lângă datorie morală și instrument educațional de excepție, vor reprezenta un punct de atracție major atât pentru turiștii autohtoni cât și pentru cei străini, prezentând momente istorice unice în Europa, promovând valorile europene.

Toate aceste muzee vor fi concepute sau transformate în conformitate cu tendințele din domeniu. Se vor utiliza metode interactive și tehnologii digitale pentru a crea o experiență unică și pentru a asigura accesul tuturor la cultură, la educație, indiferent de locație și proveniență.

Ajutor de stat:

Pentru investițiile de mai jos (cele 9 muzee), evaluarea ajutorului de stat în conformitate cu „Infrastructure Analytical Grid for Culture, Heritage And Nature Conservation” 2017 + Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat (NoA) a condus la concluzia că nu sunt incidente prevederile ajutorului de stat, fiind îndeplinite următoarele condiții:

- ✓ Finanțarea infrastructurii culturale care nu este destinată exploatării comerciale este, în principiu, exclusă din aplicarea normelor privind ajutoarele de stat.

- ✓ Finanțarea publică a infrastructurii culturale, accesibilă publicului în mod gratuit, îndeplinește un scop pur social și cultural, are un caracter non-economic.
- ✓ În același sens, faptul că vizitorilor de infrastructuri culturale deschise publicului larg li se cere să plătească o contribuție monetară care acoperă doar o fracțiune din costurile reale nu modifică natura non-economică a activității culturale desfășurate în infrastructură, deoarece nu poate fi considerată o remunerație autentică pentru serviciul furnizat (a se vedea paragraful 35 din Comunicării a Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat–NoA).
- ✓ Activitatea economică a infrastructurii culturale nu este utilizată în scop economic decât în limita a 20% din capacitatea globală a infrastructurii, fiind o activitate pur accesorie.

Vor fi incluse următoarele obiective:

1. Mutra: Muzeul identităților și conflictelor transilvănene.

Se prevede înființarea (construirea și dotarea) unui complex muzeal nou în județul Cluj, în zona rurală, parte a zonei metropolitane, ca extindere a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, care prezintă în format fizic și digital istoria tuturor etniilor care au trăit pe teritoriul Transilvaniei de-a lungul istoriei, modul lor de interacțiune și conviețuire.

Se prevede depozitarea, conservarea, restaurarea și digitalizarea patrimoniului Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, realizarea expozițiilor interactive, crearea de module de educație muzeală și de cunoaștere a patrimoniului pentru școlile și instituțiile de cultură din România, și dezvoltarea unui centru al comunității în vederea păstrării și dezvoltării identităților, pentru o mai bună cunoaștere a istoriei comune.

Zona în care va fi construit obiectivul se află în apropiere de orașul Cluj, în cea mai mare comună din România, Florești. Suprafața pusă la dispoziție de Consiliul Local (CL) Florești este de 12000 mp, aproximativ 30 de procente fiind ocupat de amprenta viitoarei construcții (c. 3000 mp). Aceasta va avea un total de 8000 mp, desfășurați pe trei niveluri cu dimensiuni variabile. Zonele adiacente vor fi ocupate de căi de acces, parcări și „zone verzi”, în care vor fi desfășurate alte activități culturale. În afară de suprafețele amintite CL mai dispune în zonă de câteva hectare de teren, având în plan dezvoltarea acolo de activități cultural, sportive și educative. În apropiere de obiectiv va fi amenajată din fondurile CL Florești o parcare de mari dimensiuni. Accesul în această zonă este facil, ajungând până în apropiere inclusiv mijloacele de transport în comun, iar rețelele tehnico edilitare (apă, canal, curent, gaz etc.) sunt în imediata vecinătate a parcelei destinate construirii obiectivului. Costurile totale ale construcției sunt estimate de 1500 euro/mp, cu un total de 15mil. euro fără TVA (proiectare + execuție lucrări+dotări), din care 12 mil. euro fără TVA destinați proiectării și execuției, iar 3 mil. euro fără TVA dotărilor.

Gradul de accesibilitate la patrimoniului cultural este aproape inexistent în România, principiul de “cultură comună” (shared culture) fiind cvasi-necunoscut. Or, acesta, dacă este ridicat, poate genera creștere economică prin locuri de muncă create, prin turism cultural, prin creativitatea și inovarea pe care le înlesnesc, dar și prin dezvoltarea de parteneriate cu mediul privat.

Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei (MNIT) păstrează și acumulează, de peste 150 de ani, valori ale civilizației transilvănene. Principiile formulate de fondatorii muzeului: cunoașterea și promovarea culturii transilvănene, sprijinirea și dezvoltarea materială a patrimoniului muzeal. MNIT deține o colecție de 457806 de bunuri culturale arheologice, istorice, numismatice, documentare, memorialistice, artistice etc, fiind al doilea muzeu din țară din punctul de vedere al mărimii și importanței patrimoniului cultural mobil deținut. Spațiile în care sunt depozitate aceste obiecte sunt insuficiente și necesită mari investiții care presupun

instalații de control al temperaturii, umidității, asigurarea ventilației, mobilier modular mobil, refacere spații de acces, rampă încărcare-descărcare, utilaje pentru manipulare/transport mecanizat.

Depozitele permanente cât și cele amenajate temporar au un indice de ocupare de 100%. Datorită specificului muzeului, patrimoniul se îmbogățește permanent ca urmare a descoperirii de noi artefacte în urma cercetărilor arheologice efectuate. Se adaugă problemele legate de laboratoarele de conservare și restaurare ale MNIT. Pe lângă insuficiența spațiului în raport cu numărul mare de bunuri culturale asupra cărora trebuie intervenit, o serie de probleme de ordin tehnic fac dificilă funcționarea în condiții competente: laboratorul funcționează în prezent în spații improprii, care nu au fost desemnate de la început a fi folosite în acest scop, ci au fost modificate și adaptate ulterior (clădirea a funcționat ca și proprietate personală). Astfel, spațiul nu poate fi prevăzut cu dotările optime necesare, cu titlul de permanență, neavând nici suprafața necesară, nici acces facil, nici deschideri de dimensiuni acceptabile, nici instalații moderne. Este, astfel, necesar existența unui spațiu de dimensiuni și cu dotări adecvate, special proiectat spre a deservi un Laborator de Restaurare, dotat cu sisteme de încălzire, ventilație, control al microclimatului și mobilier și suprafețe de lucru adaptate criteriilor optime de funcționare, compartimentat în spații de intervenții, carantină, tranzit, depozitare de materiale, birouri, cu acces facil și deschideri de dimensiuni mari. Extrem de important este aspectul proximității Laboratorului de conservare și restaurare față de depozitele muzeului.

Viziunea holistică asupra patrimoniului include patrimoniul tangibil și intangibil, de aceea crearea spațiului pe care-l propun oferă nu doar accesul direct la patrimonial mobil, dar și integrarea într-un peisaj natural și istoric potrivit.

Noul muzeu va fi clădit pe trei piloni doctrinari, corespunzând celor trei roluri fundamentale:

- democratizarea accesului la patrimoniu/cultură;
- protejarea și valorificarea resursei culturale;
- revitalizarea comunității.

Clădit astfel, muzeul poate aduce cele mai remarcabile și sustenabile valori în cadrul unei comunități în căutarea lor: identitate, cultură, incluziune. Nevoia de a contracara această stare imobilă de fapt a dus la elaborarea modelului muzeal de „depozit muzeal deschis” sau „open storage museum”, ca un efort pentru „democratizarea” accesului la patrimoniul muzeal. Astfel, se va revitaliza un spațiu periurban aflat într-o carență identitară, la un pas de a se transforma în handicap și care să protejeze și valorifice sustenabil patrimoniul excepțional al istorie Transilvaniei. Proiectul vrea să răspundă mai multor nevoi comunitare:

- democratizarea accesului la patrimoniu;
- revitalizarea unei zone periurbane;
- protecția și valorificarea în mod sustenabil a patrimoniului;
- „motor” comunitar – „spațiu al culturii” –social, al comunicării, incluziunii și coeziunii;
- înzestrare identitară (sense of belonging);
- accesibilizare a spațiului cultural;
- educație pentru patrimoniu;

Estimarea necesarului pentru noul centru, care să deservască toate funcțiunile necesare este aproximativ 8.000 mp:

- Minim 2500 mp necesari pentru diferitele depozite;
- Minim 1000 mp necesari pentru spațiile dedicate laboratoarelor;
- Minim 500 mp pentru spații de acces și depozitele de tranzit;
- Minim 1000 mp pentru spații auxiliare (depozite de proximitate, spații de relaxare pentru vizitatori);
- Minim 1000 mp pentru vestiare, cafeteria, săli multimedia, căi de acces, toalete, lifturi;

- Minim 2000 mp pentru spații expoziționale temporare și săli de pedagogie muzeală;
- La acestea se adaugă necesarul de dotări, echipamente, mobilier etc.

Valoare investiției: 15 mil. euro fără TVA. Pentru această construcție se vor avea în condițiile necesare pentru contribuția la obiectivul privind schimbări climatice cod 025b – respectiv construirea de unei clădiri noi cu un necesar de energie primară cu cel puțin 20% mai mic decât cerința privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

2. Muzeul Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului din România.

Se prevede înființarea (construirea și dotarea) unui complex muzeal, care are drept scop prezentarea și promovarea istoriei, a culturii și a tradițiilor comunităților evreiești în contextul proceselor de modernizare a României, inclusive în format digital. În septembrie 2016, prin Hotărârea Guvernului nr. 625/2016, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel“ a fost însărcinat cu organizarea, coordonarea și înființarea viitorului muzeu. Prin Legea nr. 174 din 2019, clădirea Banloc-Goodrich, situată pe Calea Victoriei nr. 218, a fost transferată în administrarea Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, în vederea realizării viitorului muzeu. Suprafața totală construită va fi de 10.397 mp, cheltuielile de construcții și montaj sunt de 1785 euro/mp. Din PNRR se prevede finanțarea lucrărilor de construcție și montaj în valoare de 15 mil. de euro fără TVA. În 2016, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel” a fost desemnat de către Guvernul României să coordoneze organizarea Muzeului Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului din România (MNIEHR).

Scopul muzeului este promovarea istoriei, a culturii și a tradițiilor comunităților evreiești din România. Naratiunea expoziției permanente focalizează destinul populației evreiești în contextul istoriei modernizării României. Important de menționat că România, în perioada interbelică avut a treia cea mai mare comunitate evreiască din Europa, după Polonia și URSS. Vorbim despre 752.000 de evrei care au reprezentat puțin peste 4% din populația totală a țării. Merită de asemenea subliniat faptul că în România a existat o diversitate foarte interesantă a comunităților sale evreiești: Ashkenazi (în Moldova și Țara Românească), Sephardim (sudul României), iar din perspectivă religioasă ei erau Ortodocși (Marmorosh) și Neologi (Transilvania). Astăzi, în România trăiesc puțin peste 3.000 de evrei.

Crearea acestui muzeu este o acțiune extrem de complexă care va îmbina colectarea documentelor, artefactelor de mari și mici dimensiuni, care să reflecte diversitatea istoriei comunităților evreiești din România, cu fotografii și medalioane a zecilor de personalități care au îmbogățit cultura, economia și tehnica românească.

Muzeul Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului din România va răspunde necesității de a completa golul existent în societatea românească la nivel de cunoștințe pentru a înțelege ce înseamnă diversitate, multiculturalitate, iar pe termen lung, prin activitățile sale, va contribui și la efortul de combatere a discriminării și antisemitismului.

Activitățile care se vor desfășura în cadrul viitorului muzeu (de cercetare, educaționale și culturale) se adresează diferitelor categorii de public: cercetători, experți, profesori, studenți, atât noii generații, cât și seniorilor.

Clădirea destinată pentru Muzeu este veche și trebuie modernizată constructiv și reconfigurată pentru a împlini funcțiunile unui muzeu modern.

În cadrul muzeului publicul va putea vizita:

- ❖ Expoziția permanentă care va ilustra prin mijloace interactive și atrăgătoare istoria, tragedia și evoluția comunității evreilor din România începând cu mijlocul secolului al XVII-lea până în prezent. De asemenea, se va urmări și prezentarea contribuției evreilor la modernizarea și dezvoltarea țării. O componentă importantă a muzeului este narațiunea despre Holocaust, secvență a istoriei recente prea puțin cunoscută și acceptată.
- ❖ Expoziții temporare care vor fi organizate de Muzeu sau în parteneriat cu alte instituții culturale sau persoane fizice.

Prin mijloace moderne și interactive precum Holograme, VR (realitate virtuală), canale multi-media, se dorește ca expoziția să fie cât mai interactivă, iar publicul să devină parte din poveste și să se simtă mai aproape de evenimentele semnificative din istoria comunităților evreiești din România. Practic scopul este de a clarifica anumite aspecte legate de imaginea evreului în societate, dar și de a netezi asperități, de a dilua prejudecăți reluate de-a lungul timpului din comoditate și necunoaștere.

Conceput într-o viziune modernă, muzeul va include, un centru media multifuncțional echipat pentru activități culturale, educaționale și de cercetare, care va oferi vizitatorilor o experiență unică în învățarea culturii și istoriei comunității evreiești din România. Muzeul își propune să dezvolte cât mai multe programe educaționale, seminarii și ateliere pentru studenți, profesori și experți, precum și activități creative, artistice, inclusiv mini-concerte, spectacole de teatru, proiecții de filme și lansări de cărți. Un accent deosebit se va pune pe programe pentru copii și tineri, special gândite în concordanță cu segmentul de vârstă căruia i se adresează.

De asemenea, în cadrul Muzeului vor funcționa o bibliotecă și un centru de cercetare. Prin bibliotecă și arhivă publicul interesat va avea la dispoziție un variat fond documentar (înregistrări arhivistice, atlasuri, biografii, enciclopedii, tezaure, monografii istorice ale evreilor din România și regiunile românești, jurnale, dicționare, cărți despre istoria Holocaustului din România, microfilme cu documente românești etc.). Centrul de cercetare va dezvolta teme abordate în Expoziția Permanentă, iar unul dintre obiective este de a colecta, documenta și cerceta artefacte subiecte care să illustreze cultura, civilizația, istoria evreilor din România.

Acest muzeu își propune să prezinte în modalități accesibile și pe înțelesul tuturor modul de viață al evreilor, instituțiile lor specifice și viața lor comunitară. Un alt aspect important este expunerea modului în care comunitățile evreiești au participat la viața și istoria României. Narațiunea Expoziției Permanente pornește din secolul al XVII-le și se oprește în actualitate.

În cadrul muzeului vor fi prezentate șase perioade istorice:

1. Antichitate (pe scurt pentru a marca diferențierea iudaism-creștinism),
2. Ev Mediu Timpuriu,
3. Epoca medievală – până la 1830,
4. Perioada Modernă – până la 1918 (de la Regulamentele organice din 1832 până la 1918),
5. Terminarea Primului Război Mondial până la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial (de la 1918 până la 1945),
6. Perioada 1945 până în post-comunism (perioada postbelică până în postcomunism).

Finanțarea solicitată

Faza de *Lucrări C+M (construcție și montare) pentru reabilitare și consolidare*, poate fi finanțată cu suma de 15 mil. euro fără TVA din Fonduri Europene prin Planul Național de Redresare și Reziliență.

Restul sumei până la 38,726 mil. euro va fi suportată din bani proveniți de la bugetul de stat și donații.

3. Timișoara Capitală Europeană a Culturii: Memorialul Revoluției-decembrie 1989.

În corelare cu proiectul Timișoara Capitală Europeană a Culturii devine indispensabilă crearea unor programe atractive în domeniul turismului și inventarierea principalelor obiective turistice din oraș. În acest context, un pilon principal este crearea/dezvoltarea unui Program de valorificare a patrimoniului cultural local al Revoluției din 1989, inclusiv în format digital și promovarea acestuia în mediul online. Acest program va avea 4 elemente, implementarea acestora fiind sarcina Primăriei municipiului Timișoara.

T.Rev89 // Respect 89

Traseul Revoluției din Decembrie 1989 în Timișoara

Concept:

Creionarea unui Traseu al Revoluției din 1989 care are ca scop regândirea modului în care este reflectată revoluția în spațiul public. Acest traseu îl vom valorifica prin reamenajarea spațiilor publice, a locurilor fierbinți ale acelor zile din decembrie 1989: Piața Maria, Podul Maria, Piața Victoriei (Zona dintre primărie și catedrală este una dintre cele mai „fierbinți” pe harta Revoluției), Opera (Palatul Culturii), Piața Libertății, Piața Sf. Gheorghe, fostul sediu județean al P.C.R. (actuala prefectură), Podul Decebal, Parcul Poporului și ”Complexul Memorial” din Cimitirul Eroilor din Calea Lipovei. (cost estimat: 2,4 mil. euro)

Activități propuse: marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei; dezvoltarea de infrastructură la scară mică (puncte de odihnă, locuri de belvedere), ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ.

Situația actuală:

Memoria revoluției este reflectată în spațiul public doar prin monumente de for public amplasate punctual în zonele relevante pentru evenimentele din 1989. Valorile revoluției nu se reflectă în spațiul public dincolo de o comemorare prin memorie a evenimentelor, spațiile urbane aferente nu oferă o calitate urbană care să permită locuitorilor și vizitatorilor să parcurgă traseul pe jos sau cu bicicleta, să se poată opri în siguranță, să poată petrece timp în ele, să comunice și să se informeze despre revoluția din 1989. Infrastructura spațiului public din zonele marcante ale revoluției are nevoie de modernizare și de un mod de a marca evenimentele revoluției ca parte a experienței de zi cu zi a orașului respectiv a capitalei culturale 2021/2023.

Obiective:

1. Memorie și experiența directă a istoriei:

Punctele în care s-a petrecut schimbarea României în 1989 vor deveni punctele din care va începe transformarea Timișoarei odată cu Capitala Culturală Europeană. Aceste spații devin proiecte pilot pentru spațiul public Timișorean și se transformă în exemple de bună practică privind accesibilitatea, ambientul urban, iluminat public și ambiental, signalistică și marcaj, accesibilitate velo și pietonală, marcaj turistic, documentare istorică. În combinație cu tehnologia AR efectul de documentare și experiența directă a evenimentelor din 1989 în locurile reale de desfășurare devine parte din experiența Timișoara Capitală Culturală, aducând tehnologia în prim plan. Sistemul de iluminat ambiental specific traseului va folosi tehnică de

ultimă generație bazată pe tehnologie IoT, senzori de mișcare și lumină, transformând experiența acestor spații istorice pentru publicul Timișorean și internațional.

2. Conținut creat de comunitate, IoT, AR și Open Data:

Includerea unor senzori de identificare a numărului de persoane, a vitezei de trecere sau timpilor de citire a informațiilor, respectiv timpii de repaus în aceste spații va permite ajustarea conținutului documentar specific, dar și tragerea de concluzii despre modul în care cetățenii folosesc spațiul public per ansamblu, dincolo măsurători de trafic. Furnizarea acestor date în sistem open data va permite inclusiv unor proiecte comunitare să creeze conținut și să utilizeze infrastructura de senzori, mijloace de informare, iluminat ambiental pentru a crea conținut propriu în vederea comemorării evenimentelor din decembrie.

Măsuri valabile pentru toate zonele de intervenție:

- Elaborarea unui concept și standard de identitate comemorativă, documentară și turistică unitar pentru traseul Revoluției, cu elemente de signaletică în limbaj grafic și vizual unitare valabile în orice mediu, pregnante și unice în contextul European. Traseul revoluției din Timișoara trebuie să aibă potențialul de a deveni un Brand recognoscibil.
- Marcarea unor evenimente la scara evenimentului istoric din spațiile respective, prin intervenții mici, durabile și marcante. Poate fi urma unui glonț, locul unei arestări, locul în care s-au aflat dispozitivele de represiune ale armatei și securității, locul din care prima oară s-a strigat *Libertate* sau *Jos Ceaușescu*.
- Signaletică de marcare a direcțiilor traseului de manieră unitară
- Aplicație mobilă cu funcțiuni tip Augmented Reality (AR) și conținut media aferent care să permită suprapuneri de material media original din perioada revoluției cu spațiul fizic de astăzi în real time, bazat pe geo locație și marker fizic după caz.
- Catalog unitar de mobilier urban, corpuri de iluminat și signaletică, specific acestei rute.
- Introducerea ca parte a identității traseului a unui Light design specific rutei, care să diferențieze prin intensitate și culoare locurile relevante pentru memoria comună.
- Marcarea prin instalație audio-video interactivă a unor locuri specifice. (Sunete înregistrate la revoluție ce pot fi redade prin aplicație sau difuzoare direcționale ce reacționează la senzori de apropiere sau NFC devices prin aplicația T.Rev89.

Zone de intervenție și măsuri specifice

Tipuri de intervenții propuse în funcție de loc:

- Intervenții complexe ce cuprind reconfigurarea profilului stradal, refacere pavaje, trecere în subteran a infrastructurii de rețele, iluminat public, etc.
- Intervenții punctuale ce cuprind amplasarea de mobilier urban, refacerea pavaje la scară redusă, amplasarea de mijloace informative audio-video sau fizice, amplasarea de vegetație.

	Zona și tipul măsurilor propuse	Deficiențe	Măsuri
1.	Pța. Maria Zona 0 a Rev89. Aici se propun măsuri complexe de modernizare.	Infrastructură, rețele la suprafață, firide, domeniu public de foarte proastă calitate, monument de for public nerestaurat, iluminat public	Modernizare spațiu public incluzând: pavaje, rețele curent, rețele telecomunicații, iluminat public, iluminat arhitectural (Biserica Reformată a pastorului Laszlo Tokes), bănci, cișmea, panou informativ. Restaurare monument for public.

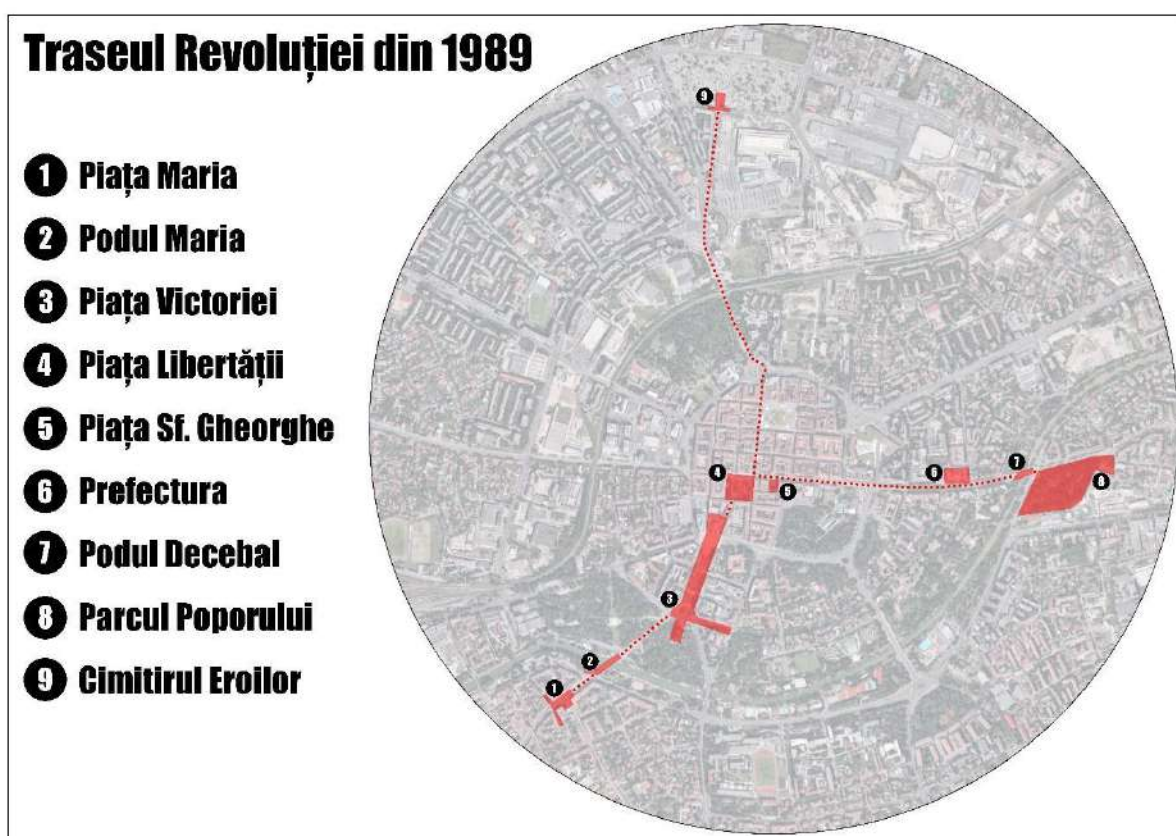
		aproape inexistent, acces pietonal redus.	
2.	Podul 16 Decembrie Măsurile punctuale, ambientale și de informare.	Actual o bucată de trotuar cu lățime mai mare, care acomodează haotic elemente de for public, comerț și publicitate stradală fără legătură cu canalul Bega.	Reorganizarea spațiului public și punere în valoare bust, cu loc de ședere și iluminat ambiental. Refacerea trecerii de pietoni și accesibilizarea locului. Refacerea legăturii cu promenada Bega.
3.	Piața Victoriei / Catedrala Mitropolitană Măsurile punctuale, ambientale și de informare.	Zona în curs de amenajare minimală.	Signaletică, mobilier urban și iluminat ambiental. Asigurarea informațiilor specifice locului prin panou informativ și elemente informative realizate din materiale durabile amplasate în pavaj sau după caz.
4.	Piața Victoriei / Palatul Culturii Zona marcantă a Rev89. Aici se propun măsuri complexe de modernizare crearea unui centru de documentare turistic	Zonă ce va fi parte a unui proces de modernizare și are nevoie de integrare în traseul revoluției. Este important ca înainte de a începe această modernizare a zonei, conceptul traseului și proiectul traseului să fie deja bine definite. Pasajul subteran din fața Palatului Culturii nu este utilizat la ora actuală.	Signaletică, mobilier urban și iluminat ambiental. Asigurarea informațiilor specifice locului prin panou informativ și elemente informative realizate din materiale durabile amplasate în pavaj sau după caz. Amenajarea în galeria subterană a unui centru de documentare turistică despre evenimentele revoluției, ca parte a Memorialului Revoluției din Decembrie 1989.
5.	Piața Libertății Măsurile punctuale, ambientale și de informare.	Zonă amenajată din punct de vedere al spațiului public, adiacent se află viitorul Muzeu al Revoluției din Decembrie 1989	Signaletică, mobilier urban și iluminat ambiental. Asigurarea informațiilor specifice locului prin panou informativ și elemente informative realizate din materiale durabile amplasate în pavaj sau după caz. Această zonă de informare va lua forma unei expoziții în aer liber, în vecinătatea viitorului Muzeu, curatoriat de muzeu ca parte a traseului Revoluției din Timișoara.
6.	Piața Sf. Gheorghe	Zonă amenajată din punct de vedere al spațiului public,	Signaletică, mobilier urban și iluminat ambiental. Asigurarea informațiilor specifice locului prin panou informativ

	Măsurile punctuale, ambientale și de informare.	adiacent se află statuia Sf. Gheorghe.	și elemente informative realizate din materiale durabile amplasate în pavaj sau după caz.
7.	Consiliul Județean Timiș Zonă marcantă a evenimentelor, de aici s-au aruncat pe geam portretele cuplului Ceaușescu. Măsurile complexe.	Zonă lipsită de modernizare în ultimele decenii, slabă accesibilitate pietonală, transformată în parcare mai mult decât Bulevard.	Modernizare spațiu public incluzând: pavaje, rețele curent, rețele telecomunicații, iluminat public), bănci, cișmea, panou informativ. Restructurare spațiu public prin reconfigurarea cailor carosabile, refacerea iluminat public, rețele și pavaje.
8.	Parcul Poporului și Podul Decebal / Băile Neptun Se propun măsuri punctuale de reamenajare.	Zone în care au existat cordoane militare și dispozitive de represiune, în care au murit oameni. Actual zone neamenajate în ultimii zece ani.	Modernizare minimă a spațiului public incluzând: pavaje, rețele curent, rețele telecomunicații, iluminat public), bănci, cișmea, panou informativ, amenajare zonă verde de biotop urban (în premieră). Refacerea conexiunii cu Canalul Bega și integrare cu viitorul proiect de Inel 2 cu profil de bulevard.
9.	Cimitirul Eroilor	Actual ansamblul este în incinta cimitirului zonele imediat adiacente fiind degradate și neamenajate (în special zona de acces și zonele din fața cimitirului). În vecinătate s-a construit un Mall, accesul dinspre acesta nu este tratat, ansamblul fiind plasat într-o poziție ingrată, greu accesibilă datorită unei străzi ce nu are marcaje suficiente de bine conformate pentru pietoni.	Integrarea ansamblului actual în conceptul identitar și de amenajare a Traseului Rev89, asigurarea accesibilității dinspre zona Mall prin reconfigurarea intersecției, a trecerilor pietonale, lărgirea trotuarelor în puncte de trecere refacerea domeniului public din fața incintei cimitirului.
10.	Calea Martirilor	Calea martirilor este un loc de tranzit acum, o intersecție puternic circulată în care au murit primii oameni din timpul revoluției.	Reorganizarea minimă a unei zone pietonale și verzi, cu integrarea în conceptul traseului, crearea unui loc care să marcheze evenimentele și să fie conectat de traseu prin mijloace media și vizuale. Este un punct îndepărtat față

		Era zona de intrare dinspre o unitate militară. Au fost ridicate primele baricade.	de restul obiectivelor și nu va putea face parte dintr-un traseu pietonal 100%, dar includerea este obligatorie prin relevanța locului pentru evenimentele de atunci. Utilizarea IoT și AR va permite ca experiența locului să fie percepută în ciuda distanței fizice ca parte din traseul Rev89.
--	--	--	--

Vizualizare traseu:

Traseul în sine va fi marcat digital și fizic prin elemente informative și de direcționare, prin iluminat ambiental.

Total investiție fără TVA				3,819 mil. euro fără TVA
---------------------------	--	--	--	---------------------------------

4. Memorialul Victimelor (Sighetul Marmației)

Muzeul de la Sighet este dedicat victimelor comunismului. Amplasată în fosta închisoare de la Sighetul Marmației prezintă istoria orală, fotografii, și obiecte în cele peste cincizeci de săli în fostele celule ale închisorii. Crearea Muzeului de la Sighet a fost precedată și apoi susținută de activitatea Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului. Este singurul obiectiv din România care a obținut titlul Marca Patrimoniului European. Aici se desfășoară ateliere,

seminarii, simpozioane, întâlniri între victimele comunismului și istoricii din România și din străinătate, dar activitatea cuprinde și publicarea de cărți cuprinzând mărturii, studii, statistici și documente privind rezistența anticomunistă și reprimarea ei, inclusiv în format digital și promovarea acestuia în mediul online. Proiectul are două componente.

În **componenta I** se propune realizarea unui spațiu expozițional în podul clădirii muzeului Memorialului Sighet. Suprafața spațiului expozițional va fi de 120 mp. Clădirea muzeului este în folosința gratuită a Fundației Academia Civică, conform legii nr. 95/1997, lege prin care Memorialul Sighet a fost declarat ansamblu de interes național. Muzeul a fost organizat în clădirea fostei închisori, clădire construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, fiind o clădire impunătoare, monument istoric. Clădirea are 3 nivele (parter, etaj I și etaj II). Toate fostele celule au fost transformate în spații muzeale. O parte a subsolului a fost de asemenea transformată în spațiu expozițional. Rezultat al unor cercetări laborioase, fiecare din cele 60 de celule a devenit o sală de muzeu, în care sunt prezentate marile teme ale represiunii comuniste, ale distrugerii statului de drept și înlocuirii lui printr-o construcție de tip totalitar.

Pentru organizarea în condiții profesionale expozițiilor organizate prin proiecte internaționale la Memorial este necesar un nou spațiu expozițional. Podul clădirii istorice de la sfârșitul secolului al XIX-lea este un amplu spațiu care ar putea fi amenajat pentru a fi folosit în scopuri muzeale.

Etapele proiectului

1. Servicii de proiectare pentru transformarea podului în spațiu muzeal
2. Lucrări de construcții
3. Lucrări instalații electrice
4. Lucrări instalații termice și sanitare
5. Amenajare și utilare spațiu

Proiectul va fi derulat și administrat de Fundația Academia Civică, organizație neguvernamentală fondată, în 1994, cu scopul realizării Memorialului Victimelor Comunismului. Fundația Academia Civică este persoana juridică care administrează toate proiectele muzeografice, educaționale, de cercetare, editoriale, precum și parteneriatele cu instituții similare din țară și din Europa. Memorialul Sighet a fost declarat de statul român ansamblu de interes național.

În **componenta II** se propune realizarea în imediata apropiere a Memorialului Sighet a unui centru multifuncțional unde să se deruleze diverse programe educaționale și de cercetare.

Memorialul Sighet este principalul punct turistic al orașului Sighet. Muzeul care funcționează în fosta închisoare de la Sighet este vizitat anual de zeci de mii de turiști. Memorialul a dezvoltat însă în cei 30 de ani de activitate și nenumărate proiecte educaționale la care au participat mii de elevi și studenți. Școala de Vară de la Sighet (organizată în perioada 1998-2014) a fost prima școală de vară care a avut ca temă istoria represiunii comuniste, iar în acest proiect au fost implicați 238 de conferențieri din 19 țări, peste 1300 de elevi și studenți din România și Republica Moldova, peste 200 de profesori de istorie din România. Pentru a putea continua și dezvolta proiectele educaționale se propune realizarea unui centru multifuncțional care să cuprindă săli de conferință, bibliotecă, o sală de proiecție pentru filme, spații de cazare.

Componenta II presupune achiziționarea unei clădiri în imediata vecinătate a Memorialului, legată istoric de clădirea fostei închisori, fiind o fostă clădire administrativă folosită de gardienii închisorii (corpul de gardă). A fost folosită în anii 90 ca fabrică de mobilă, dar în ultimii 10 ani a fost închisă și este într-o stare precară. Transformarea acestei clădiri părăsite într-un centru cultural și educațional va avea un impact și asupra comunității din Sighet.

Proprietatea are o suprafață construită de 1170 mp (clădire DP+P și anexe), precum și un teren de 1800 de mp. Pentru transformarea clădirii în centru multifuncțional vor fi făcute lucrări de consolidare, reabilitare, reîmpărțire a spațiilor, crearea unor spații noi. Centrul va avea săli de conferință, o bibliotecă, o sală de proiectii, precum și 20 de spații de cazare. Centrul va fi folosit pentru proiectele pe teme de educație civică și istorică organizate în colaborare cu școli și instituții culturale din țară și străinătate.

Etapele proiectului:

1. Achiziția imobilului
2. Realizarea studiilor și a expertizelor tehnice
3. Servicii de proiectare pentru transformarea clădirii și amenajarea centrului multifuncțional
4. Lucrări de construcții (demolări, reabilitare, reparații)
5. Lucrări de amenajare interioară și utilare a spațiului
6. Amenajarea parcării în curtea proprietății

Valoarea totală a investiției este de 1,746 mil. euro fără TVA.

5. Memorialul „Închisoarea tăcerii” Râmnicu Sărat și Centrul educațional privind Comunismului în România.

Proiectul are în vedere restaurarea închisorii de la Râmnicu Sărat și amenajarea să muzeală, realizarea unei expoziții permanente, și realizarea unui centru educațional privind comunismul în România în vederea promovării memoriei comunismului și a consecințelor sale, inclusiv în format digital și promovarea acestuia în mediul online.

Alături de închisori precum Sighet, Gherla sau Aiud, Râmnicu Sărat a reprezentat unul dintre punctele represiunii comuniste, regimul de exterminare practicat contribuind la trista sa reputație.

Prin proiectul Memorialul ”Închisoarea tăcerii” Râmnicu Sărat și Centrul educațional privind comunismul din România, IICCMER și-a propus transformarea fostului spațiu concentrațional într-un spațiu al reflecției, într-un centru pentru derularea unor proiecte culturale, documentare, turistice. În acest context se identifică nevoia de valorificare muzeală propusă de IICCMER prin prezentul proiect.

Scopul investiției este de a promova un program de restaurare a monumentului istoric și de amenajare muzeală în vederea valorificării turistice pentru publicul larg dar și pentru crearea de condiții optime pentru specialiștii în cercetarea crimelor comunismului.

Obiectivele investiției Memorialul ”Închisoarea tăcerii” Râmnicu Sărat și Centrul educațional privind comunismul din România – din cadrul fostului penitenciar de la Râmnicu Sărat sunt următoarele:

- Conservarea, consolidarea și restaurarea fostului Penitenciar de la Râmnicu Sărat.
- Punerea în valoare a monumentului prin implementarea programului funcțional ”memorial” și a unui circuit specific de vizitare astfel încât amenajările ce trebuie întreprinse să sugereze atmosfera de izolare ce va fi prezentă pe întregul circuit de vizitare.
- Realizarea unui centru educațional privind comunismul din România în vederea promovării memoriei regimului comunist din România și a consecințelor acestuia.
- Atragerea unui cât mai mare număr de vizitatori, în special din rândul tinerilor, obiectiv cu o clară conotație educativă pentru instaurarea respectului față de cei ce au suferit cu demnitate pentru că s-au opus regimului de teroare comunist și pentru victimele sistemului respectiv.

Imobilul este format din teren în suprafață de 8415 mp, se află în proprietatea Statului Român în administrarea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului

Românesc din anul 2007. Terenul este amplasat în intravilanul municipiului Râmnicu-Sărat. Imobilul este clasat ca ansamblu monument istoric având cod LMI BZ-II-a-A-02462, sub numele "Fostul Penitenciar", datat sec.XIX,

Total suprafețe intervenții pe construcții existente: 3379 mp

Total suprafețe intervenții construcții noi: 2530 mp

Total suprafețe intervenții propuse în cadrul investiției: 5909 mp

Valoarea totală (C+M) este de 8,198 mil.euro fără TVA

Valoarea dotărilor: 0,801 mil. euro fără TVA

Valoarea totală a investiției: 9 mil. euro fără TVA.

6. Muzeul Industrializării forțate și al deștrădăcinării - Satu Mare

Context național: industrializarea forțată în era comunismului a influențat viețile a milioane de români și concomitent, a fost principalul factor de dezvoltare economică a României. Acest proces amplu de industrializare a creat orașele, zonele industriale și cu mici excepții, și-a pus amprenta asupra fiecărui oraș din România: pe lângă fabricile care astăzi sunt ruine sau și-au redus activitatea drastic, au fost construit cartiere întregi, au fost adusă forță de muncă din zona rurală, nepopulându-se satele. Politica de industrializare impusă a implicat și o mișcare însemnată a forței de muncă către noile centre industriale implicit o creștere a populației urbane. După Revoluție, o mare parte a fabricilor au dat faliment, au rămas cartierele și memoria colectivă.

Context local: municipiul Satu Mare, similar altor municipii, a cunoscut acest proces de industrializare forțată prin construirea zonelor industriale: în fabricile de prelucrare și producție au lucrat, conform datelor disponibile, peste 25.000 de oameni. Ca exemplu, fabrica UNIO a avut 11.000 de muncitori, de asemenea fabricile de aragaze, mobilă sau textile au contribuit la dezvoltarea municipiului de astăzi, iar patrimoniul sindical a creat componenta de comunitate, având obiective de patrimoniu importante.

Căderea industriei în România începe imediat după 1990, moment în care începe pe de o parte tranziția de la o economie centralizată la una bazată pe economia de piață, în timp ce societățile occidentale încearcă globalizarea industriei. În timp ce în 1990 în România erau 8.1 milioane de salariați din care 47.1% în industrie, numărul lor scade la 4,4 milioane în 2014, din care 31.1% lucrează în industrie. Județele cu scăderea cea mai importantă a numărului de salariați sunt cele în care s-au regăsit marile platforme industriale, unde din mii de angajați au ajuns să lucreze doar câteva sute. Alături de mari complexe industriale, Unio Satu Mare era mândria industriei locale socialiste. Ce a cauzat decesul acestui colos industrial? Ce se naște din cenușa industriei socialiste? Întrebări cu o multitudine de posibile explicații și răspunsuri, dar fără diagnoze sigure.

Asistăm după Revoluția Română din 1989 la fenomenul invers de distrugere a culturii vizuale comuniste în toate formele: distrugerea muzeelor, distrugerea statuarului din piețele publice, distrugerea lucrărilor de artă monumentală, mozaicuri, ceramică, tapițerii, dispariția inventarelor muzeelor, instituțiilor publice, caselor de protocol etc., cu o furie asemănătoare episoadelor iconoclaste din istoria veche. Din păcate cei mai mulți istorici și critici de artă privesc încă fără rafinament comunismul, ca pe un fenomen al naturii care s-a manifestat nefast în artă și cultură și care trebuie combătut prin ștergerea fizică a memoriei sale cât și a lucrărilor de artă.

Scopul proiectului este să colecteze, să digitalizeze și să arate generației tinere și turiștilor din Occident acest proces de industrializare forțată, prin conversia unei clădiri simbolice într-un muzeu reprezentativ, în care elemente autentice din acea perioadă și tehnologii digitale oferă vizitatorilor o experiență unică și memorabilă.

Prin reabilitarea clădirii se va crea un obiectiv turistic unic prin tematică și soluții digitale, iar cealaltă componentă este implicarea comunității locale: o parte a clădirii va fi folosită ca spațiu comunitar, în special pentru tineret, cu scopul de a plasa evenimente ale comunității într-un context specific. La dotarea muzeului se vor folosi elemente colectate de la comunitate, partea multimedia a expoziției permanente va reda interviuri și mărturii ale oamenilor simpli, foști muncitori și reprezentanți ai acelei perioade.

Acest muzeu putea să capete post 1989 o relevanță de capsulă a timpului, istorică, reală, însă a fost din păcate distrus cu bună știință. Este important de cercetat relația partidului comunist cu istoria prezentului său și dorința de intrare în eternitate prin propagandă, încă din timpul prezent, ori chiar de reinventare a trecutului.

Muzeul va avea următoarele componente:

1. Expoziție permanentă despre industrializare: un spațiu generos având decor și elemente autentice din acea perioadă, în care vizitatorii vor putea parcurge etapele și principalele subiecte ale perioadei comuniste, vizualizate printr-o combinație unică între echipamentele vechi și tehnica digitală. Expoziția permanentă va conține și o parte generală despre comunism, Revoluție și anii '90, pentru a crea un context mai larg pentru turiștii și vizitatorii din afara țării.
2. Spațiu multifuncțional pentru expoziții tematice: un spațiu multifuncțional care va permite organizarea expozițiilor tematice și a altor tipuri de evenimente în incintă: bienală arhitecturală, conferințe și workshopuri tematice. Expozițiile tematice vor cuprinde teme specifice din perioada comunistă și post-decembristă.
3. Spații destinate comunității, cu scopul de a reda acest spațiu cetățenilor, în special tinerilor. În aceste spații, se vor organiza, prin implicarea comunității locale, activități educative, culturale și tematice în diverse domenii: artă, muzică, literatură și alte subiecte specifice.

Expoziția permanentă

Cadru autentic: clădirea aleasă va asigura, prin aspectul arhitectural exterior și interior, experiența de vizitator. Echipamentele industriale, mobilierul și decorul autentic vor permite vizitatorului să re trăiască atmosfera zilelor obișnuite din acea perioadă de "a merge la lucru" împreună cu ceilalți tovarăși.

Narație și conținut istoric: prin cooptarea istoricilor și muzeologilor, specialiștilor în istoria acestei perioade, se va crea conținutul expozițional autentic și relevant, într-o formă ușor de înțeles. Vizitatorul va parcurge spațiul expozițional prin rute predefinite, tematice.

Tehnici digitale: se vor folosi tehnologiile de augmented reality (AR) și virtual reality (VR), holograme, conținut interactiv multimedia, cu dorința de a oferi generației seniorilor și a tinerilor o experiență memorabilă.

Muzeul nu va avea caracter politic sau ideologic. Scopul său principal este de a recupera memoria pierdută a obiectelor epocii socialiste și de a lansa în circuitul public un obiectiv turistic original al municipiului Satu Mare și al României.

Detalii tehnice despre reabilitarea și conversia clădirii

Prin acest proiect, se va da o nouă destinație unui obiect de patrimoniu aflând într-o stare degradată. Astfel, edificarea acestui muzeu va contribui și la reabilitarea unei zone degradate din municipiul Satu Mare.

Printre clădirile propuse, se află clădiri de fabrici comuniste și clădiri din patrimoniul sindical, de exemplu Casa de Cultură a Sindicatelor din centrul municipiului, clădire care se află într-o stare improprie iar ca spațiu pentru comunitate, este în mare parte neutilizată. Prin acest proiect se va reda comunității locale și prin lucrările de conservare și reabilitare se va da o destinație utilă clădirii propuse, pe termen de minim 50 de ani.

Clădirea propusă va încorpora spații cu destinații diferite

- Spațiu de minim 1500 m2 pentru expoziția permanentă
- Spațiu multifuncțional de minim 500 m2 pentru expoziții tematice, periodice
- Spații destinate publicului pentru cercetare, documentate, evenimente și relaxare
- Infrastructură conexă (căi de acces, parcuri, grupuri sanitare etc.)

Propunerea este ca soluțiile în reabilitare să fie durabile și simple, materialele folosite să fie rezistente la factorii externi de mediu pe termen lung; structura din beton armat, combinație de beton și fier în interior, finisaje brute.

Reconstrucția clădirii se va face prin folosirea tehnologiilor verzi: se va mări eficiența energetică prin instalații moderne de încălzire, încălzirea apei, ventilarea și iluminatul, se vor amplasa panouri solare și un spațiu verde la înălțime, cu vedere asupra spațiului adiacent, construit în perioada comunistă.

Spații multifuncționale, redade comunității: aflată în mijlocul unei ”jungle de beton”, clădirea va reprimi funcțiunea de spațiu al comunității, dotările fiind proiectate în așa fel încât să permită organizarea evenimentelor și întâlnirilor din comunitatea locală.

Sistemele inteligente de facility management (apă, temperatură) vor contribui la eficientizarea costurilor lunare.

Tehnici digitale propuse

În perioada de documentare și proiectare se vor alege soluții de la furnizori de specialitate, cu experiență în soluțiile destinate muzeelor și locațiilor turistice. Se vor alege soluții care au fost aplicate cu succes la alte instituții și asigură experiența vizitatorului prin oferirea de context, conținut și detalii captivante, pe termen lung. Soluțiile propuse în vederea tehnicilor digitale sunt următoarele:

1. Construcția echipamentelor ”hibride”: dotarea utilajelor vechi cu sisteme de vizualizare moderne, într-o formă autentică, de exemplu un strung vechi de 40 de ani dotat în care este ”sudat” un ecran și se conectează la ochelarii de realitate virtuală și căști speciale.
2. Digitalizarea obiectelor de patrimoniu și a bazei de date, folosită la expoziția permanentă, prin tehnică de scanare 3D și/sau fotogrametrie, pentru a putea fi folosite de muzeologi, cercetători, elevi și studenți pe termen lung.

3. Conținutul va fi prezentat, prin rute predefinite și la alegere liberă, cu folosirea tehnicii de AR și VR, a hologramelor de dimensiuni reale, a ecranelor digitale, iar suportul audio în formă de storytelling și cu efecte speciale va contribui la o experiență memorabilă.
4. Soluții digitale pe platformele online a muzeului: tur virtual 360 pe pagină web, cadre fotografiate 3D și cu conținut audio se va crea un conținut incitant pentru viitorii vizitatori. Materialele digitalizate vor fi disponibile și pe platforme online, muzeul va dezvolta o prezență consistentă în social media.
5. Aplicație smartphone care va avea o parte "externă", pentru atragerea vizitatorilor iar ajungând în locație, se vor activa modulele interactive de storytelling și vizualizare cu precizie de locație de 1m. Astfel, o mare parte din vizitatori vor putea folosi telefonul și casca proprie pentru o experiență consistentă, completându-se cu ochelar și soluții de VR.

Toate soluțiile propuse se vor dezvolta și după deschiderea muzeului, astfel încât să se adapteze la schimbările tehnologice și să fie atractive vizitatorilor care se reîntorc sau vizitează expozițiile tematice.

Etapele proiectului

- Documentare, selecția și achiziția clădirii (sunt 4 clădiri pe lista scurtă);
- Studiu de fezabilitate, aprobarea indicatorilor tehnico-economici pentru investiție;
- Servicii de proiectare pentru transformarea clădirii și amenajarea spațiilor;
- Lucrări de construcții de reabilitare și reconversie, conform proiectului;
- Lucrări de amenajare interioară și dotare a spațiilor de expoziții și a infrastructurii conexe
- Organizarea managementului și aplicarea strategiei de exploatare a clădirii;

Valoarea totală a investiției este de 4,201 mil. euro fără TVA.

Prin acest proiect unic pe plan regional, se va realiza un spațiu multifuncțional care prin tematică și servicii expoziționale unice, va include municipiul Satu Mare în lanțul muzeelor tematice, iar comunitatea locală va beneficia de un spațiu comunitar inspirațional, prin cunoașterea trecutului și folosirea acestui spațiu în viața cotidiană sătmăreană.

7. Râpa Robilor Aiud.

Penitenciarul Aiud este o unitate penitenciară cu regim de maximă siguranță din municipiul Aiud, județul Alba, România. Prima atestare documentară a unității datează din anul 1786. În perioada comunistă penitenciarul din Aiud a fost una din cele mai dure închisori ale sistemului represiv din România. În baza ordinului nr. 17249 al Direcției Generale a Penitenciarelor, din septembrie 1948, condamnările politice urmau să fie executate la penitenciarul din Aiud, la Penitenciarul Gherla, Penitenciarul Pitești și Târgșor. În penitenciarul din Aiud urmau să își ispășească pedepsele cei mai periculoși infractori, criminali de război și deținuți din motive politice. Dintre aceștia, ordinul a precizat următoarele categorii: avocați, arhitecți, comercianți, farmaciști, medici, ingineri, învățători, profesori, preoți, scriitori, subofițeri și ziariști, precum și pe toți cei care fuseseră bancheri, chiaburi, moșieri, industriași și diverși patroni. Ordinul s-a aplicat până în 1964.

În perioada 1945-1965 au fost înregistrate 563 de decese. Au existat trei ani de vârf: 1947, 1950 și 1961, atunci când au decedat 240 de deținuți. Cauzele principale ale primului val masiv de morți au fost epidemia de tifos, frigul, lipsa asistenței sanitare și lipsa de alimente. În 1950, din cauza înăsprii regimului penitenciar, lipsei alimentelor, stării sanitare precare și condițiilor climaterice a crescut rata mortalității. Ultimul val, cel din 1961, se află cel mai probabil în legătură cu fenomenul reeducării, majoritatea celor decedați fiind încarcerați în zarcă, în condiții severe de detenție

În anul 1992, deținuții care au supraviețuit acestei închisori, au luat decizia de a ridica un monument, pe "Râpa Robilor", locul unde au fost îngropați deținuții decedați în penitenciar. Edificiul a fost terminat în anul 1999.

Monumentul, numit "Calvarul Aiudului", este înalt de 18 metri, lat de 6 metri și lung de 27 de metri, este amplasat în partea de sud-vest a orașului. Este alcătuit din șapte perechi de cruci, peste care stă așezată una mai mare. Arhitectura a fost proiectată de Anghel Marcu și Nicolae Goga. Plăcile inscriptionate, așezate pe pereții interiori ai mausoleului, amintesc numele persoanelor decedate în câteva din închisorile comuniste.

În luna septembrie a anului 2004, în zonă a fost înființat un schit închinat "Înălțării Sfintei Cruci", iar în anul 2011 a început construirea noului ansamblu monahal. Până în prezent au fost construite biserica principală, două paraclise, osuar, spațiu muzeal desfășurat pe o suprafață de 1.000 m², spațiu pentru bibliotecă, sală de proiecții și arhivă, acestea însumând încă 1.000 m², corp de chilii, bucătărie, trapeză și spații tehnice. Mănăstirea organizează anual Simpozionul de Martirologie, în parteneriat cu Arhiepiscopia Alba Iuliei și cu alte instituții.

În anul 2011, sub egida Centrului de Investigare a Crimelor Comunismului din România și în 2012, sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, au fost efectuate două campanii de investigații arheologice la Râpa Robilor, fiind descoperite opt morminte ale foștilor deținuți. Osemintele sunt păstrate în osuarul mănăstirii.

Proiectul prevede realizarea unor spații expoziționale, în valoare de 0,462 mil. euro fără TVA.

Pentru proiectul Râpa robilor Aiud, având în vedere că măsura privește construirea de clădire nouă cu un necesar de energie primară cu cel puțin 20% mai mic decât cerința privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero, investițiile se vor încadra în domeniul de intervenție 025b - Construirea de clădiri noi eficiente din punct de vedere energetic, cu o contribuție de 0% la obiectivele privind schimbările climatice, în conformitate cu Anexa VI la Regulamentul (UE) nr. 2021/241.

8. Muzeul ororilor comunismului, Sfântu Gheorghe

Necesitatea înființării unui muzeu al comunismului în România

După căderea comunismului în România au trecut mai mult de 30 de ani și încă nu există un muzeu care să arăte ce a însemnat statul totalitar, întemeiat pe bazele unei utopii, clădit cu înșelăciuni, ilegalități, crime. De-a lungul ultimelor trei decenii au fost câteva încercări de înființare a unui muzeu al comunismului, cel mai aproape de scop a ajuns Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc - IICCMER. "Este pur și simplu scandalos ca la 15 ani de la năruirea acestui sistem să nu avem un asemenea loc de memorie", se revolta politologul Vladimir Tismăneanu, cel care cu cinci ani mai târziu devenise președintele Consiliului Științific al IICCMER - instituție, care însă nici până acum nu a putut îndeplini acest țel.

Între timp au luat ființă câteva colecții sau puncte muzeale, care au ca scop prezentarea unor aspecte ale perioadei comunismului. De exemplu la Timișoara există Muzeul Consumatorului Comunist, de fapt o colecție privată de articole din perioada respectivă; la Târgoviște fosta unitate militară de la gară funcționează ca punct muzeal al Complexului Curtea Domnească Târgoviște, locația denumită Metamorfozele unui loc al memoriei se rezumă însă numai la prezentarea locului unde și-au petrecut ultimele zile și unde au fost executați Elena și Nicolae Ceaușescu, încăperile fiind amenajate în așa fel încât să arate ca în decembrie 1989; Muzeul

Comunismului de la Hunedoara este de fapt o expoziție permanentă cu titlul Pașii României prin socialism și democrație; Muzeul Memorial Sighet este amenajat în fosta închisoare de la Sighet și este dedicat memoriei victimelor comunismului și al rezistenței; iar în Palatul Parlamentului de la București, deși proiectul a pornit în 2015, nu și-a putut amenaja sediul nici până acum Muzeul Ororilor Comunismului, cel care ar avea menirea de a memorializa crimele și atrocitățile care au avut loc în perioada 1945-1989 în România. Mai există și alte muzee din țară, care prezintă anumite laturi ale perioadei de dinainte de 1989, dar nu și una, care să se dedice numai comunismului, prezentând în complexitatea sa cei 45 de ani. Or, pentru a înțelege prezentul, este neapărat nevoie de cunoașterea trecutului, inclusiv ai acestei perioade dramatice a istoriei noastre.

De ce la Sfântu Gheorghe?

Consiliul Județean Covasna a demarat în urmă cu mai mulți ani un proiect de cercetare al perioadei comuniste, mai multe studii fiind deja editate în diverse cărți și publicații științifice. Aceste studii pot fi baza muzeului, pe de o parte, iar pe de altă parte o perioadă însemnată, cea a Revoluției maghiare din 1956 și represaliile sale în România, au fost deja documentate, mai mult, în 2014 s-a inaugurat la Sfântu Gheorghe Casa Memorială a Victimelor Dictaturii Comuniste din România. Locația propusă pentru sediul muzeului este una autentică: construită în perioada comunistă, acum însă nefolosită, ruinată, prezentând o "rană" în centrul orașului. Reabilitarea clădirii nu numai că ar face să dispară această rană, dar ar și readuce-o pe aceasta în circuitul social.

Scopul proiectului

Cei 30 de ani trecuți de la căderea comunismului prezintă, timp destul de îndelungat, ca în prezent - și bineînțeles în viitor - muzeul să nu capete caracter politic sau ideologic: trebuie să prezinte epoca strict din punct de vedere istoric, incluzând nu numai laturile rele, ci și pe cele bune, fără a face uz de memoria colectivă consacrată în zilele noastre ("a fost mai bine în comunism" sau dimpotrivă, "a fost mai rău în comunism"). Scopul său principal este de a prezenta perioada respectivă, și implicit, prin reabilitarea clădirii propuse ca sediu al muzeului, lansarea în circuitul public al unui obiectiv turistic original, de mare interes (puncte de referință: Casa terorii din Budapesta, Muzeul comunismului din Praga).

Trecutul recent într-un muzeu al viitorului

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc - IICCMER a motivat necesitatea înființării Muzeului Comunismului prin două constatări, primul fiind gradul redus de interes al tinerei generații pentru trecutul recent, respectiv dificultatea pedagogică de intermediere a datelor istorice. Din experiența expoziției itinerante Prezentul ce a trecut - Maghiarii din România în contextul schimbării de regim din 1989-1990 se poate constata că generația tânără arată interes și pentru trecutul recent, dacă expoziția este prezentată în modalitatea agreată de ei, respectiv expozate palpabile și soluții digitale. Se recomandă aplicarea celor mai recente aplicații în domeniul tehnologiei digitale muzeale, cu posibilitatea reînnoirii permanente ale acestora.

Implicarea comunității locale

Clădirea propusă pentru muzeu a fost un centru cultural și de divertisment agreat al locuitorilor orașului Sfântu Gheorghe, prin reabilitarea și transformarea ei în muzeu se va avea în vedere și în continuare acest lucru: o parte a clădirii va fi folosită ca spațiu comunitar, în special pentru tineret, cu scopul de a plasa evenimente ale comunității într-un context specific. Chiar și dotarea muzeului implică comunitatea locală, în sensul că pentru amenajarea expoziției permanente se va lansa o colectare (de menționat, că există deja colecții personale oferite spre donație pentru

muzeu). Repartizarea clădirii propuse pentru muzeu permite, ca pe lângă expoziția permanentă să se realizeze și expoziții periodice, precum și conferințe tematice, momentan clădirea având cea mai mare sală de spectacole din Sfântu Gheorghe.

Amenajarea muzeului

Baza muzeului o va reprezenta expoziția permanentă, care prezintă perioada comunismului în toate aspectele sale, de la apariția ei până la schimbarea regimului din 1989. Amenajarea acestei expoziții prin combinația obiectelor autentice și a tehnologiei digitale va asigura vizitatorilor o experiență unică de a retrăi, respectiv a cunoaște trecutul recent. Realizarea expoziției permanente se va face prin cooptarea istoricilor și specialiștilor în istoria acestei perioade, dar și a muzeologilor, expoziția trebuind să fie potrivită și pentru activitatea de pedagogie muzeală. Muzeul va avea un spațiu multifuncțional pentru expoziții tematice, de preferat cu tematica muzeului: anumite laturi ai epocii dezbătute detaliat, dar și lansări de carte sau prezentări de filme.

În spațiile destinate comunității se pot organiza și alte tipuri de activități educative și culturale. Muzeul va avea cafenea proprie, precum și magazin propriu de suveniruri. Ar fi preferabil, ca acest magazin să comercializeze și obiecte retro (de exemplu reproduceri ale reclamelor din perioada respectivă), aceste obiecte putând fi executate într-un mic atelier propriu.

Reabilitarea și conversia clădirii

Prin acest proiect se va da o nouă destinație unui obiect de patrimoniu aflat într-o stare avansată de degradare, edificarea muzeului contribuind și la reabilitarea zonei centrale a municipiului Sfântu Gheorghe. În clădirea propusă pentru muzeu se va amenaja un spațiu de minim de 1500 m² pentru expoziția permanentă, un spațiu de minim 300 m² pentru expozițiile periodice, precum și spații destinate publicului pentru cercetare, documentare, evenimente și relaxare. Infrastructura conexă (căi de acces, grupuri sanitare, parcări, etc.) se va adapta cerințelor specifice unui muzeu.

Reconstrucția clădirii se va face prin folosirea tehnologiilor verzi: se va mări eficiența energetică prin instalații moderne de încălzire, ventilare, iluminat, se vor amplasa panouri solare pentru asigurarea apei calde, se vor utiliza sisteme moderne de facility management, etc. Este recomandată reamenajarea spațiului verde din jurul clădirii pentru o mai bună accesibilitate a diferitelor locații ai muzeului.

Pentru reconstrucția clădirii se vor prefera materiale și soluții arhitecturale moderne, durabile și exigente, dar care să ofere senzația autenticității.

Tehnici digitale propuse

Tehnicile digitale se vor confecționa de la furnizori de specialitate cu experiență în soluțiile destinate muzeelor și locațiilor turistice. Se vor alege soluții, care deja au fost aplicate cu succes la alte astfel de instituții, și care asigură experiența vizitatorului prin oferirea de context, conținut și detalii captivante.

Pentru digitalizarea obiectelor de patrimoniu și a bazei de date se vor confecționa tehnică de scanare 3D și fotometrie, pentru a putea fi folosite de muzeologi și cercetători, dar și în activitatea de pedagogie muzeală.

Platforma online a muzeului va asigura tur virtual 360° pe pagina web, cadre fotografiate și conținut audio. Materialele digitalizate vor fi disponibile și pe platforma online a muzeului.

Aplicația smartphone va avea o parte externă pentru atragerea vizitatorilor, care ajungând în locație vor putea activa modulele interactive de storytelling și vizualizare cu precizie de locație de 1 m. Astfel vizitatorii cu aplicația descărcată vor putea folosi telefonul și casca proprie pentru o experiență consistentă, completându-se cu ochelari și soluții de virtual reality.

Soluțiile propuse se vor dezvolta și după deschiderea muzeului, astfel încât să se adapteze la schimbările tehnologice și să fie atractive vizitatorilor care se reîntorc sau vizitează expozițiile tematice.

Deviz estimativ

Din totalul sumei de 9,595 mil. euro fără TVA, din PNRR se va deconta suma de 9,5 mil. euro fără TVA.

Etapele proiectului

- Documentare, achiziția clădirii.
- Pornirea activității de colectare a obiectelor pentru expoziția permanentă.
- Studiu de fezabilitate, aprobarea indicatorilor tehnico-economici pentru investiție.
- Servicii de proiectare pentru transformarea clădirii și amenajarea spațiilor, respectiv a spațiilor verzi din jurul clădirii.
- Lucrări de construcții de rehabilitare și conversie, conform proiectului.
- Lucrări de amenajare interioară și dotare a spațiilor de expoziții și a infrastructurii conexe.
- Organizarea managementului și aplicarea strategiei de exploatare a muzeului.

9. Muzeul Fotografiei, Târgu Mureș (ce va expune în format digital toate arhivele disponibile, inclusiv cele dedicate conflictelor și regimurilor totalitare)

Va fi primul muzeu dedicat industriei și patrimoniului în domeniu, cu accent pe digitalizarea patrimoniului fotografic existent, laboratoare, spații de prezentare, centru de cercetare, etc.

Orașul de pe malul Mureșului are un istoric bogat în domeniul fotografiei. Începând din a doua parte a secolului XIX au funcționat peste 120 ateliere foto, a căror material este parțial prezervat în colecțiile Muzeului Județean Mureș, inclusiv dotările din fostul studio Kantor. Această colecție s-ar putea întregi cu colecția firmei Azomureș, care din anii 1960 a produs materiale fotosensibile, până în anul 2010. Așadar Târgu Mureș poate deveni un important centru național în ceea ce privește istoria fotografiei din România.

În acest scop primăria orașului Târgu Mureș ar oferi o clădire monument, fosta casă Domokos din piața Bolyai, construit în stil Art Nouveau pentru a găzdui noua instituție. Impozanta casă supraetajată, situată pe colțul străzilor Márton Áron și Bolyai din Târgu Mureș (str. Bolyai nr. 18) poate fi considerată una dintre cele mai marcante construcții private în stil secesion din Târgu Mureș, realizate în perioada primarului Bernády György. Situată într-o zonă ultracentrală a orașului, face parte dintr-un important ansamblu arhitectural local în stil secesion. Prin volumetria impozantă, calitatea deosebită a plasticii fațadei și a tâmplăriilor, clădirea definește de mai mult de o sută de ani aspectul acestei zone. Hotelul și mai ales restaurantul în următoarele decenii a devenit una dintre cele mai importante scene ale vieții sociale târgumureșene.

Regim de înălțime a imobilului: S+P+1E, imobil format din 3 corpuri de clădire. Suprafața terenului este 1331 mp din care 1185 mp a statului Român și 146 mp proprietate privată. Suprafață construită este 914, 20 mp, pe două nivele, la care se adaugă pivnița. Spațiul de pe colțul clădirii la nivelul parterului în suprafață de cca. 60 mp este proprietate privată.

Reabilitarea clădirii prevede crearea unui centru de vizitare la nivelul parterului pe o suprafață de cca. 370 mp. Spațiul va fi conceput pentru activități interactive cu materiale fotosensibile, respectiv se va amenaja un atelier foto în stilul anilor 1910. Centrul de vizitare va cuprinde un magazin de suveniruri și o cafenea.

Etajul I va găzdui partea de cercetare și digitalizare pe o suprafață de cca. 250 mp. Restul încăperilor va fi destinat pentru un depozit modern de stocare a clișeelor și a materialelor de fotografiere pe o suprafață de cca. 150 mp.

Podul va fi mansardat și transformat pentru birouri. Aici va fi creat spațiul de cercetare pentru muzeografi și specialiști.

Valoare proiect: 9,745 mil. euro TVA.

Activități eligibile pentru implementarea investiției 2:

- Inventariere, documentare, proiectare, reabilitare, restaurare, conservare și punerea în valoare a unor monumente/obiective/ansambluri reprezentative prin folosirea materialelor de construcții cu eficiența energetică și reducerea emisiilor cu efect de sera
- Construirea de muzee, spații expoziționale noi și dotarea acestora
- Digitalizarea obiectelor de patrimoniu și publicarea acestora online, asigurând accesul pentru toți cei interesați în patrimoniul acestor muzee
- Amenajare acces din DN/DJ spre monument/obiectiv;
- Marcarea și semnalizarea rutei / obiectivelor incluse în cadrul rutei;
- Dezvoltarea de infrastructură la scară mică (locuri de campare, puncte de odihnă, locuri de belvedere)
- Ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ;
- Marketing, management și digitalizare;
- Dezvoltare și livrare ofertă culturală;

Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei și Turismului, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației prin Compania Națională de Investiții, Unitățile Administrativ Teritoriale pe raza cărora se prevăd investițiile, ONG-urile profesionale din domeniu.

Calendar: 2021-2026:

Semnarea contractelor pentru restaurarea clădirilor cuprinse în lanțul de muzee și memoriale dedicate opresiunii și conflictelor – se va realiza până la finalul Q1 2023;

Semnarea contractelor pentru construcția clădirilor cuprinse în lanțul de muzee și memoriale dedicate opresiunii și conflictelor – se va realiza până la finalul Q1 2023;

Deschiderea pentru public a muzeelor restaurate și a celor nou construite – se va realiza până la finalul Q2 2026;

7 muzee restaurate/dotate, care utilizează noile tehnologii – se va realiza până la finalul Q2 2026;

2 muzee construite/dotate, care utilizează noile tehnologii – se va realiza până la finalul Q2 2026.

a) Reforma

R2. Crearea cadrului pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național

Una dintre măsurile teritoriale promovate prin Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR), document aflat în procedură parlamentară de aprobare prin lege, urmărește punerea în valoare a patrimoniului natural și cultural. Această măsură vizează dezvoltarea economică durabilă la nivel regional și local și creșterea nivelului de trai al locuitorilor din zonele rurale, ceea ce implică practicarea unor forme de turism durabil, inclusiv cicloturism.

Reforma vizează asigurarea cadrului pentru elaborarea și, după caz, actualizarea legislației de profil în domeniul cicloturismului. Măsura abordează crearea unui cadru legal modern, flexibil și operațional care să faciliteze dezvoltarea rapidă a traseelor velo, dar și creșterea exponențială a utilizatorilor de biciclete în condiții de siguranță rutieră.

Principalele componente ale măsurii includ stabilirea cadrului metodologic privind crearea, amenajarea și omologarea pistelor și traseelor de cicloturism, adoptarea cadrului legislativ privind cicloturismul, înființarea Centrului Național de Coordonare Velo, stabilirea cadrului partenerial pentru amenajarea propriu-zisă a traseelor cicloturistice și, după caz, întreținerea acestor trasee, prin realizarea unor parteneriate între autoritățile administrației publice centrale și locale (inclusiv județene) și organizații neguvernamentale.

În cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației este propusă înființarea Centrului Național de Coordonare Velo (CNCV), în care va fi integrat Centrul EuroVelo România, cu rol în standardizarea, clasificarea, monitorizarea, centralizarea tuturor rutelor velo din România, precum și dezvoltarea rețelei velo. Centrul va coordona elaborarea studiului privind traseele cicloturistice, va dezvolta aplicația integrată eVelo și procesul de certificare a rutelor EuroVelo în România.

Pentru dezvoltarea infrastructurii velo naționale, în cadrul Studiului privind traseele cicloturistice la nivel național vor fi identificate și selectate pentru finanțare traseele care pun în valoare în mod durabil elementele de patrimoniu și peisaj natural și cultural. Amenajarea traseelor velo este complementară Investiției 1 din cadrul prezentei componente, respectiv celor 12 rute culturale, prin care este vizată creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice.

Proiectele de mobilitate verde de tip infrastructură de rulare a bicicletelor se încadrează la domeniul de intervenție 075 – Infrastructuri pentru mersul pe bicicleta din anexa VI la Regulamentul (UE) nr. 2021/241, cu un coeficient al schimbărilor climatice de 100 %, susținând trecerea la o economie neutră din punct de vedere climatic.

Complementaritatea cu alte inițiative:

Ordinul ministrului dezvoltării, lucrărilor publice și administrației pentru aprobarea Ghidului de proiectare a infrastructurii pentru biciclete;
Codul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor.
Crearea rutelor culturale.

Ajutor de stat:

Reforma vizează asigurarea cadrului pentru elaborarea și, după caz, actualizarea legislației de profil în domeniul cicloturismului. Măsura abordează crearea unui cadru legal modern, flexibil și operațional care să faciliteze dezvoltarea rapidă a traseelor velo dar și creșterea exponențială a utilizatorilor de biciclete în condiții de siguranță rutieră. Măsurile aferente acestei reforme vizează adoptarea unui cadru legislativ, strategic și operațional. Prin aceste activități, statul își exercită prerogativele de autoritate publică, nefiind astfel implicat ajutorul de stat (în conformitate cu prevederile pct. 17 din Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene).

Toate investițiile incluse în cadrul acestei reforme includ măsuri prin care se asigură respectarea principiului ”de a nu prejudicia semnificativ mediul”, astfel cum acestea au fost descrise detaliat în cadrul Anexei 1 DNSH.

Intervențiile aferente obiectivului privind crearea unei rețele naționale velo sunt structurate astfel:

I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo care:

- a) va elabora studiul privind traseele cicloturistice la nivel național;
- b) va asigura digitalizarea pistelor și traseelor velo prin dezvoltarea unei Platforme Naționale eVelo ce cuprinde o aplicație digitală integrată pentru toate traseele cicloturistice și un site dedicat;

I4. Implementarea a 3000 km de trasee velo naționale

Traseele velo nu vor fi exploatate în scop comercial, nu vor fi utilizate pentru desfășurarea unor activități economice și vor fi puse la dispoziția tuturor utilizatorilor în mod nediscriminatoriu. Realizarea acestor investiții nu implică un avantaj la nivelul constructorului, execuția lucrărilor urmând a fi atribuită prin licitație. De asemenea, pentru elaborarea studiului în baza căruia vor fi stabilite traseele, respectiv pentru Platforma Națională eVelo, vor fi achiziționate în baza unei proceduri de achiziții publice (conform prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare) servicii de expertiză tehnică. Astfel, nu sunt aplicabile prevederile ajutorului de stat.

b) Investiții

Traseele de cicloturism asigură conexiunea între diferitele destinații turistice sau asigură punerea în valoare a acestora. Ca formă de turism ecologic, în ceea ce privește destinațiile ecoturistice, promovate în cadrul Strategiei naționale de dezvoltare a ecoturismului 2021-2029, crearea infrastructurii de cicloturism are impact direct asupra economiilor locale (crearea de locuri de muncă, creșterea numărului de întreprinderi mici și mijlocii specifice și adiacente sectorului turistic) și indirect asupra serviciilor publice de la nivelul destinațiilor. Astfel, Asociația de Ecoturism din România susține necesitatea asigurării unui nivel minim de servicii publice la nivelul acestor destinații ecoturistice: servicii medicale, unități de învățământ, sistem de colectare a deșeurilor. Dezvoltarea destinațiilor ecoturistice contribuie la creșterea calității vieții în zonele adiacente acestora, mai puțin dezvoltate, prin îmbunătățirea accesului la servicii publice, având ca efect reducerea disparităților teritoriale.

Intervențiile aferente obiectivului privind crearea unei rețele naționale velo sunt structurate astfel:

I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo care:

- a) va elabora studiul privind traseele cicloturistice la nivel național;
- b) va asigura digitalizarea pistelor și traseelor velo prin dezvoltarea unei Platforme Naționale eVelo ce cuprinde o aplicație digitală integrată pentru toate traseele cicloturistice și un site dedicat;

I4. Implementarea a 3000 km de trasee velo naționale

I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo (Alocare: 1,5 mil. Euro)

Centrul Național de Coordonare Velo (CNCV) va fi înființat în cadrul MDLPA. Acesta va integra Centrul EuroVelo România, și va avea rolul în standardizarea, clasificarea, monitorizarea, centralizarea tuturor rutelor velo din România, precum și dezvoltarea rețelei velo. Centrul va coordona elaborarea studiului privind traseele cicloturistice, va dezvolta aplicația integrată eVelo și procesul de certificare a rutelor EuroVelo în România.

a) Studiul privind traseele cicloturistice la nivel național va stabili traseul rutelor cicloturistice, va identifica actorii relevanți (autorități publice de la nivel central și local, reprezentanți ai mediului academic, ai mediul privat, ONG, etc) și va integra inițiativele existente de punere în valoare a patrimoniului natural și cultural, inclusiv a celor ce vizează trasee cicloturistice în diferite faze de implementare (va identifica proiectele de trasee ciclabile elaborate sau în curs de elaborare la nivel național). Stabilirea traseelor cicloturistice se va face în raport cu celelalte investiții din Componentă, prin care este vizată creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice. Coordonarea elaborării studiului va fi realizată de către Centrul Național de Coordonare Velo.

b) Platforma Națională eVelo va cuprinde site-ul dedicat traseelor velo de la nivel național și aplicația digitală integrată pentru acestea. Site-ul dedicat traseelor velo va asigura promovarea traseelor și va furniza informații generale și specifice. Aplicația digitală integrată va furniza informații generale și specifice ce se va adresa utilizatorilor traseelor cicloturistice, sprijinând planificarea călătoriilor.

Crearea unei platforme digitale dedicate va facilita planificarea în detaliu a rutelor, inclusiv din perspectivă turistică (capacități de cazare, de alimentație, legături cu alte drumuri sau cu alte mijloace de transport etc.). Platforma Națională eVelo va cuprinde un site și o aplicație digitală interactivă cu toate pistele velo și traseele cicloturistice din România, actualizată permanent pe măsura amenajării de noi piste și trasee, precum și aplicații conexe pentru smartphone.

Investițiile care vizează constituirea rețelei naționale de piste velo și trasee cicloturistice sunt dedicate amenajării pistelor pentru facilitarea transportului între localități apropiate, cu perspective de conectare la traseele naționale și regionale. De asemenea, investițiile vor fi orientate către dezvoltarea traseelor în afara drumurilor publice intens circulate. Prin extinderea rețelei de autostrăzi și drumuri expres din România (conform proiectelor prevăzute în Componenta de transport -C4 *Transport sustenabil*), drumurile județene și chiar o parte din drumurile naționale vor avea un trafic mai redus. Acestea vor fi identificate și utilizate ca rute suport pentru rețeaua națională velo. Coordonarea procesului de dezvoltare a aplicației integrate eVelo (Platforma Națională eVelo) va fi asigurată de către Centrul Național de Coordonare Velo. Bugetul Intervenției 1 va asigura și costurile de operaționalizare a Centrului Național de Coordonare Velo.

I4. Implementarea a 3.000 km de piste pentru biciclete (Alocare: 247,5 mil. Euro)

Investiția presupune amenajarea a 3.000 km de trasee velo la nivel național, inclusiv traseele EuroVelo și Via Transilvanica și circuitele velo adiacente acestora, precum și alte trasee ce vor fi selectate cu preponderență pe digurile cursurilor de apă administrate de către Administrația Națională Apele Române (ANAR).

Activități eligibile :

- Activități de expropriere pentru realizarea traseelor cicloturistice ;
- Studii și proiecte tehnice pentru amenajarea traseelor (studii geotehnice, proiecte tehnice, studii topografice);
- Amenajarea căilor de rulare, asigurare îmbrăcăminte asfaltică/ cu suprafață lucrată și întreținută, inclusiv alte elemente constructive care să asigure continuitatea infrastructurii;
- Amenajare marcaje, semnalizări.

Aceste activități vor fi implementate de către consiliile județene, autoritățile publice locale, fiind eligibile și asocierile dintre acestea, împreună cu MDLPA. În cazul rutelor amenajate pe digurile cursurilor de apă administrate de către Administrația Națională Apele Române, activitățile vor fi implementate de către MMAP, MDLPA și, după caz, de către UAT, fiind eligibile și asocierile dintre acestea.

Rețeaua velo va include trasee naționale și trasee EuroVelo (Traseul EuroVelo 6 - paralel cu Dunărea, între Baziaș și Călărași, care apoi se bifurcă spre Tulcea și Constanța; Traseul EuroVelo 13 - paralel cu granița România-Serbia).

Aceste investiții vor contribui la asigurarea continuității unor rute transnaționale pe teritoriul României, având în vedere faptul că magistrala EuroVelo 6 are un traseu care începe de la Atlantic și se termină la Marea Neagră, iar EuroVelo 13, de la Marea Barents până la Marea Neagră, traversând teritoriul mai multor state. De asemenea, va fi asigurată complementaritatea cu investițiile promovate în cadrul programelor de cooperare teritorială europeană, Interreg VI-A România – Bulgaria și Interreg IPA III România – Serbia.

Pentru îndeplinirea standardelor europene de certificare a rutelor velo naționale, inclusiv a celor EuroVelo, atractivitatea rutelor propuse depinde de capacitatea autorităților publice centrale de a integra intervențiile privind siguranța rutieră și dezvoltarea serviciilor dedicate cicloturismului cu cele privind dezvoltarea destinațiilor turistice și a serviciilor de la nivelul acestora, din prezenta Componentă.

Pentru dezvoltarea infrastructurii velo naționale, în cadrul studiilor specifice pentru traseele cicloturistice vor fi identificate și selectate pentru finanțare traseele care pun în valoare în mod durabil elementele de patrimoniu și peisaj natural și cultural.

Aceste trasee cicloturistice vor atrage turiștii străini în interiorul țării, ceea ce va ajuta la dezvoltarea turismului în general și va asigura oportunități suplimentare pentru turismul de destinație. Prin urmare, vor fi create oportunități economice inclusiv în zone care se confruntă cu probleme sociale și economice, aducându-se o contribuție însemnată la creșterea coeziunii teritoriale.

Aceste investiții vor conduce la valorificarea durabilă a elementelor de patrimoniu natural.

a) Reforma

R3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural (Alocare: 1 mil. Euro)

Reforma urmărește crearea unui cadru juridic și administrativ mai stabil, predictibil și sustenabil pe termen lung pentru sectorul cultural non-public (privat/independent) și pentru lucrătorii culturali, crearea de instrumente de colectare de date care să permită, pe viitor, politici publice bazate pe dovezi și demararea unui proces care să contribuie la dezvoltarea socio-

educațională și culturală a ruralului și urbanului mic, prin reducerea decalajelor față de urbanul mare.

Necesitatea identificată de a facilita accesul la finanțare pentru operatorii culturali provine din mai multe provocări actuale, cum ar fi:

- autoritățile locale decid în mod independent dacă vor finanța sau nu activitățile culturale locale, iar artiștii emergenți suferă față de artiști consacrați din cauza lipsei de vizibilitate;
- sectorul privat nu se asociază cu proiecte culturale, astfel încât singura sursă de finanțare pentru proiectele culturale rămâne sectorul public;
- stimulentele pentru implicarea activă a sectorului privat în activități culturale sunt aproape inexistente.

În vederea asigurării faptului ca fiecare autoritate locală, indiferent dacă e sat sau municipalitate, are o linie de finanțare pentru proiecte culturale, trebuie creat un sistem coerent de finanțare în cultură în România. Prin acest sistem se urmărește :

- facilitarea accesului la finanțarea culturală prin mecanisme mai previzibile și transparente;
- creșterea accesului la remunerații echitabile, protecție socială și a sănătății pentru lucrătorii culturali;
- reformarea și actualizarea legilor creând astfel instrumente utile în consolidarea rezilienței în cadrul sistemului cultural;
- digitalizarea sistemului de finanțare culturală, dezvoltarea unei platforme unitare și integrate pentru depunerea, evaluarea și monitorizarea proiectelor, precum și înființarea Registrului național al finanțărilor nerambursabile (instrument de monitorizare a accesului la finanțare, nivel bugetar, distribuția teritorială a proiectelor etc.).

Reforma propusă va avea efecte semnificative asupra rezilienței sectorului, respectiv:

1. Finanțare culturală stabilă (un fond stabil de finanțare pentru proiecte culturale. Pentru a crește fondul cultural național actual și pentru a asigura finanțarea pe termen lung, inclusiv finanțarea multianuală). Legea actualizată va stabili un mecanism de finanțare stabil de la bugetul de stat pentru sectorul cultural, axat pe: reducerea decalajului în accesul la cultură între zonele rurale / din orașele mici și zonele urbane mari, sprijinirea diversității culturale și a incluziunii sociale și a egalității de gen; sprijinirea industriilor creative, creșterea potențialului economic al sectorului cultural.
2. Un nou cadru legislativ privind statutul lucrătorilor din domeniul culturii ce va propune măsuri concrete care să abordeze provocările specifice cu care se confruntă artiștii și sunt menite să-i protejeze, cum ar fi:
 - definiție clară a ocupării forței de muncă în „muncă artistică” și „muncă culturală”, astfel cum sunt definite între statele membre și documentele UE;
 - standarde și cerințe minime în domeniul de aplicare al cadrelor legislative și de protecție socială referitoare la (de exemplu, condițiile de muncă, impozitul și accesul la securitate socială și alte beneficii, remunerația echitabilă);
 - dispoziții din sistemele de protecție socială care să permită lucrătorilor culturali să aibă acces la prestații, precum șomajul, protecția sănătății, împrumuturi bancare, finanțare, pensii etc;
 - instrumente pentru identificarea (legală) a artistului cultural independent (artiști și profesii conexe) și pentru crearea mecanismelor de includere în sistemul de protecție socială;
 - alte metode de îmbunătățire a statutului socio-profesional și a condițiilor lucrătorului cultural.

În cadrul reformei se vor actualiza următoarele legi :

- Cadrul legislativ privind finanțarea nerambursabilă în cultură (Ordonanța Guvernului 51/1998);
- Finanțarea în domeniul audiovizualului în conformitate cu orientările comunitare;
- Legea privind Statutul lucrătorilor culturali.

Modificările legislative se vor baza, printre altele, pe dovezi furnizate prin cartografierea ofertelor publice și private de servicii culturale la nivel național și local, pe identificarea și furnizarea unor surse de finanțare previzibile și transparente suplimentare, un mecanism de guvernare cu responsabilități clare atribuite pentru autoritățile publice la nivel național și local; un mecanism de debursare a finanțării condiționat de realizarea indicatorilor cheie de performanță asociați cu obiectivele politicii.

Cartografierea ofertei publice a serviciilor culturale, la nivel național, și identificarea gradului de acces la cultură la nivel local și regional vor contribui la infrastructura publică și oferta culturală continuă și vor oferi un instrument de politică constantă pentru, mai întâi, elaborarea și apoi, implementarea noilor acte normative, care să permită soluții pentru reducerea lacunelor în accesul la serviciile culturale, în funcție de motivele identificate și de nevoile culturale locale.

Statutul lucrătorilor culturali este o parte integrantă a oricărei reforme privind sistemul de finanțare în cultură, întrucât, în cele din urmă, ceea ce este finanțat este în mare parte activitatea culturală în sine (lucrătorii culturali sunt beneficiarii finanțării culturale). De asemenea, întrucât Strategia actualizată pentru cultură și patrimoniu național în ansamblu va fi finalizată în T4 2022, se va avansa adoptarea formală și aprobarea obiectivelor sale generale, prin ordin al ministrului culturii, în timp util pentru a permite implementarea acestei reforme. O proporție majoră a artiștilor/lucrătorilor/profesionistilor din domeniul sectoarelor creative și culturale se confruntă cu o incertitudine semnificativă, aflându-se deseori în afara mecanismelor tradiționale de protecție socială și șomaj, deoarece activitatea culturală este adesea caracterizată printr-o intermitență puternică și o prevalență ridicată a profesioniștilor independenți. Astfel este necesar un nou cadru normativ care să recunoască specificul muncii atipice din domeniul cultural, prin introducerea de instrumente de identificare juridică a lucrătorului cultural (artiști și profesii conexe) freelancer și asigurarea mecanismelor de includere în sistemul de protecție socială a acestuia.

Legile din statele membre oferă statut și recunoaștere artiștilor, ajută la reglementarea statutului lor de profesioniști și recunoaște modul atipic în care lucrează. Abordările variază în întreaga UE și România trebuie să stabilească măsuri concrete de protecție a acestora prin elaborarea unei legi cuprinzătoare care include o gamă largă de politici și măsuri concrete care abordează problemele specifice și provocările cu care se confruntă artiștii. În prezent, artiștii din România nu beneficiază decât la un nivel foarte redus de protecție socială și medicală, în timp ce în alte state membre artiștii au un statut foarte clar reglementat, atât cu beneficii cât și cu obligații. Alte probleme cu care se confruntă lucrătorii culturali se referă la posibilitatea limitată de accesare a creditelor bancare și la dificultățile pe care le au să închirieze spații de lucru, nevoie vitală pentru a-și desfășura activitatea creativă. Aceste probleme de accesibilitate la protecție socială, asigurări medicale și finanțare cu care se confruntă această categorie socială din România se pot rezolva printr-o legislație clară care să ajute artiștii, să clarifice cine se poate încadra în categoria de lucrători culturali, ce statut legal au (ca încadrare juridică unitară, cu tratament fiscal unitar), ce drepturi și obligații trebuie să existe, cum vor beneficia de

remunerație corectă și de protejarea drepturilor de autor, cum pot fi sprijiniți financiar, dar și încurajați să se dezvolte profesional, inclusiv prin mobilități etc.

Ajutor de stat:

Reforma cuprinde modificarea legislației privind finanțarea culturii și elaborarea Statutului lucrătorilor din sectorul cultural de către ministerul de resort cu atribuții în domeniul culturii. În acest sens, se vor derula proceduri de achiziție publică de echipamente IT și servicii în conformitate cu prevederile legale în vigoare și proceduri de angajare a personalului pe termen scurt, nefiind astfel aplicabile prevederile ajutorului de stat.

Valoare estimată: 1 mil. euro ce cuprinde:

- expertiza pe termen scurt ce va fi contractată prin aplicarea procedurii transparente de angajare, finalizată cu încheierea unui contract de muncă pe perioadă determinată. Această procedură este singura posibilă dat fiind faptul că sunt necesare competențe de nișă ce nu pot fi obținute în urma unei proceduri de achiziții publice, neexistând pe piață niciun operator economic care să poată oferi astfel de servicii (nu există o piață pentru expertiza în legislație, fiscalitate și politici publice în domeniul culturii care să permită apariția unei oferte de astfel de servicii). Precizăm că personalul propriu al Ministerului Culturii va coordona realizarea acestei activități, dar nu o poate realiza integral fiind necesare competențe specifice precum și colectare și procesare de date statistice din sector. Contextul pandemic a generat provocări pentru care structura de personal a Ministerului Culturii nu are pregătirea necesară, iar necesitățile de expertiză pentru această reformă nu se suprapun cu necesitățile curente anterioare ale ministerului.
- achiziție publică de echipamente IT necesare desfășurării acestei activități.
- achiziție publică de servicii de tipul colectării de date și redactării de studii, elaborării de analize și organizării de consultări publice, informare și publicitate etc.

Responsabil și Beneficiar: Ministerul Culturii

Calendar:

- M - Q3 2022: Intrarea în vigoare a legii privind sistemul de finanțare a sectorului cultural.
- M – Q1 2023: Intrarea în vigoare a legii privind statutul lucrătorilor din sectorul cultural.

Toate investițiile incluse în cadrul acestei reforme includ măsuri prin care se asigură respectarea principiului ”de anu prejudicia semnificativ mediul”, astfel cum acestea au fost descrise detaliat în cadrul Anexei 1 DNSH.

b) Investiții

I5. Creșterea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural (Alocare: 7,79 mil. Euro)

Investiția cuprinde:

- Un program de finanțare, derulat timp de 2 ani, într-un sistem de fonduri echivalente și în parteneriat cu autoritățile locale, pentru programe culturale, anuale sau multianuale, implementat la nivel local, în localități cu o populație mai mică de 50.000 de locuitori.
- Un program-pilot pentru finanțarea proiectelor de educație prin cultură, beneficiarii finanțării fiind unități de învățământ din localități cu o populație mai mică de 50.000 de

locuitori. (Finanțarea sistemului de cupoane; valoarea voucherului: 20.000 euro; bugetul programului: 4 mil. de euro).

Datele parțiale deținute în prezent (numărul instituțiilor culturale din localitățile cu mai puțin de 50.000 de locuitori, numărul proiectelor și programelor culturale desfășurate, cu finanțare națională, în astfel de localități) indică un deficit major de ofertă culturală în mediul rural și în orașele mici / zonele urbane, deficitul fiind accentuat în ceea ce privește dezvoltarea abilităților culturale (educație prin cultură).

Având în vedere reticența autorităților locale din aceste localități de a-și îndeplini obligațiile legale de finanțare a proiectelor culturale, dar și a capacității lor bugetare limitate, un mecanism de matching funds este o modalitate de a motiva și sprijini autoritățile locale să finanțeze proiecte și de activare a comunităților locale.

Constituția României și politicile europene garantează accesul la cultură pentru toți cetățenii. Cercetările privind consumul cultural și datele existente despre infrastructura culturală, serviciile culturale publice (oferite de instituții de stat) și distribuția pe județe a proiectelor și programelor culturale ale operatorilor privați indică faptul că, în realitate, o parte semnificativă dintre cetățeni au acces limitat la cultură pentru buna rațiune că: nu au cum ajunge fizic la ea; autoritățile locale dețin resurse limitate pentru oferirea acestor servicii; nu există forme coerente și stabile de sprijin pentru operatorii privați care să deruleze proiecte culturale în zone fără potențial comercial imediat. Altfel spus, pentru că o parte dintre cetățeni sînt prea săraci și prea departe de capitala de județ/orașele mari.

Programul de finanțare, derulat timp de 2 ani, într-un sistem de matching funds, reprezintă o finanțare nerambursabilă, scutită de regulile de ajutor de stat, cheltuielile eligibile fiind prevăzute în legislația incidentă (Ordonanța Guvernului 51/1998) (cheltuieli cu taxe, cu remunerații, producție, promovare, deplasare, cheltuieli administrative într-un maxim cumulativ de 20%). Programul va aborda proiectele care beneficiază deja de cofinanțare de la autoritatea locală în cadrul căreia se desfășoară proiectul.

Voucherul prevăzut în programul pilot pentru unitățile de învățământ va acoperi activitățile de educație culturală (atelieri; producția de spectacole cu studenții etc.), pentru minimum un proiect / program și minimum 30 de beneficiari, cheltuielile eligibile fiind cele prevăzute în Ordonanța Guvernului 51/1998. Unitatea de învățământ va avea obligația să deconteze și să justifice sumele către finanțator.

Criterii de selecție propuse cuprind: număr / tipuri de beneficiari / participanți, beneficii educaționale pe termen scurt, mediu și lung, obiective educaționale (istorie, geografie, logică etc.), criterii artistice / de creativitate, criterii ecologice / bio-diversitate / natură / mediu, criterii de incluziune etc.

Ajutor de stat:

Pentru această investiție nu sunt aplicabile dispozițiile privind ajutorul de stat/minimis deoarece proiectele și programele culturale eligibile nu reprezintă activitate economică, operatorii culturali, prin specificul lor (artistic, de educație sau intervenție culturală), nu activează pe o piață concurențială care să poată fi distorsionată prin finanțarea publică. Proiectele și programele culturale finanțate astfel nu generează încasări (din bilete etc.) sau încasările respective, destinate să acopere cheltuieli ale aceluiași proiect, reprezintă un procent

ne semnificativ din buget, cota contribuțiilor proprii totale aflându-se sub 30%. A se vedea, de asemenea, Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (2016/C 262/01), pct. 34: „Ținând seama de caracterul special al acestora, anumite activități legate de cultură și de conservarea patrimoniului și a naturii pot fi organizate într-un mod necomercial, neavând astfel un caracter economic. Finanțarea publică a acestora ar putea, prin urmare, să nu constituie ajutor de stat. Comisia consideră că finanțarea publică a unei activități culturale sau de conservare a patrimoniului accesibilă publicului larg în mod gratuit îndeplinește un scop pur social și cultural care are un caracter neeconomic. În aceeași ordine de idei, faptul că vizitatorii unei instituții culturale sau participanții la o activitate culturală sau de conservare a patrimoniului, inclusiv de conservare a naturii, deschisă publicului larg trebuie să plătească o contribuție bănească care acoperă numai o fracțiune din costurile reale nu afectează caracterul neeconomic al activității respective, deoarece această contribuție nu poate fi considerată drept o remunerație veritabilă pentru serviciul furnizat”.

De asemenea, pentru Program-pilot de finanțare de proiecte de educație prin cultură cu beneficiari unități publice de învățământ nu sunt aplicabile dispozițiile privind ajutorul de stat/de minimis, aceasta fiind o prerogativă a statului privind accesul la cultură, garantat prin constituție.

Valoare estimată: 7,79 mil. euro fără TVA ce cuprinde:

- program de finanțare pentru programe culturale;
- program de finanțare pentru educație prin cultură;
- expertiza pe termen scurt ce va fi contractată prin aplicarea procedurii transparente de angajare, finalizată cu încheierea unui contract de muncă pe perioadă determinată. Această procedură este singura posibilă dat fiind faptul că sunt necesare competențe de nișă ce nu pot fi obținute în urma unei proceduri de achiziții publice, neexistând pe piață niciun operator economic care să poată oferi astfel de servicii. Precizăm că personalul propriu al Ministerului Culturii va coordona realizarea acestei activități dar nu o poate realiza integral fiind necesare competențe specifice precum și colectare și procesare de date statistice din sector;
- achiziție publică de echipamente/servicii, inclusiv informare și publicitate.

Responsabil și beneficiar:

- Administrația Fondului Cultural Național

Calendar:

- M - Q1 2023: Semnarea contractelor de finanțare;
- T - Q2 2024: Cel puțin 50 de localități mici în care a fost facilitat accesul la cultură.

I6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii (Alocare: 3,75 mil. Euro)

Sistemul electronic va:

- facilita accesul la finanțare pentru operatorii culturali naționali prin cereri de finanțare simplificate și digitalizate, evaluarea proiectelor, contractare, monitorizare și evaluare, debursarea finanțării, evaluarea ex-post;
- înregistra toate subvențiile culturale publice deja acordate pentru a preveni dubla finanțare;

- fi utilizat ca instrument de colectare a datelor referitor la cheltuielile culturale la nivelul tuturor și a oricărei localități și regiuni, cu privire la costurile culturale pe tip de proiect etc. și să permită luarea unei decizii bazate pe dovezi în domeniul politicii culturale;
- permite accesul transparent la informații neconfidențiale despre proiecte pentru promotorii de proiecte și publicul larg.

Investiția este adresată digitalizării organismelor de finanțare (dezvoltarea platformei unice de finanțare publică și a registrului național de finanțare culturală, digitalizarea tuturor proceselor legate de finanțare pentru cele două organisme centrale - Centrul Național al Cinematografiei și Administrația Națională Fondul Cultural - responsabil cu finanțarea culturală la nivel național).

Diversitatea formelor de organizare a finanțării publice, deși se bazează pe un cadru legislativ unic, pune presiuni procedurale și birocratice majore asupra solicitanților de finanțare, care trebuie să se bazeze pe practici diferite în funcție de finanțator (deși condițiile legale de finanțare sunt aceleași).

Administrația Fondului Cultural Național este instituția care gestionează numai resurse previzibile (extrabugetare, provenite dintr-un sistem fiscal similar cu cel din alte țări europene) pentru finanțarea la nivel național, în regimul concurenței, a proiectelor și programelor culturale. Centrul Național al Cinematografiei este organismul de finanțare (și de reglementare) pentru producția de filme, cu resurse extrabugetare. Capacitatea administrativă atât a Administrației Fondului Cultural Național, cât și a Centrului Național al Cinematografiei este limitată de o digitalizare incompletă sau inexistentă (de exemplu, platforma de depunere a proiectului la Administrația Fondului Cultural Național nu poate fi actualizată și câmpurile nu pot fi modificate din motive tehnice; procesele de evaluare, monitorizare și debursare ale proiectului nu sunt digitale; procesele de finanțare la Centrul Național al Cinematografiei sunt complet non-digitale).

Prin această investiție se va asigura modernizarea, eficientizarea și transparența proceselor desfășurate de Administrația Fondului Cultural Național și de Centrul Național al Cinematografiei (*îmbunătățirea gestionării documentației de către ambele ca o funcție esențială de sprijin pentru toate procesele de afaceri: gestionarea sistemului de finanțare, scopuri statistice, elaborarea politicilor publice, dezechilibrul de gen în film, urmărirea finanțării, arhivarea tuturor proiectelor aplicate / primirea / primirea finanțării).

Totodată se va reuși colectarea de date în timp real despre producție, distribuție și consum și schimbarea paradigmei cofinanțării naționale a producției de filme prin schimbări legislative, inclusiv declasificarea sesiunilor de finanțare, încurajarea efectivă a tinerilor cineaști, sprijinirea producției și distribuției digitale, sprijinirea, printr-o linie dedicată de coproducții minoritare internaționale, echilibrarea relației dintre finanțare competitivă și sprijin automat pentru succesele anterioare și complementaritatea dintre finanțarea proiectelor și finanțarea companiei.

Digitalizarea și creșterea capacității administrative a Centrului Național al Cinematografiei și a Administrației Fondului Cultural Național merge mână în mână cu formarea personalului în astfel de cunoștințe. Digitalizarea sistemului național de finanțare nerambursabilă, prin crearea unei platforme unitare și integrate pentru depunerea, evaluarea și monitorizarea proiectelor, va crește previzibilitatea finanțării și va asigura accesul birocratizat al operatorilor culturali la aceștia, prin unificarea proceselor și procedurilor, documente/formate etc., inclusiv în

procedura de soluționare și va reduce timpul de procesare a cererilor, precum și evaluarea acestora. Aceste activități nu au fost realizate în prealabil, așa că, în mod firesc, personalul trebuie instruit în utilizarea modulelor care fac parte din sistemul / platforma IT.

Înființarea la nivelul Ministerului Culturii a Registrului național al finanțărilor nerambursabile (similar cu RegAS - Registrul ajutoarelor de stat), ca instrument de monitorizare a accesului la finanțare, a nivelului de bugetare, a distribuției teritoriale a proiectelor etc., precum și transparența referitoare la cofinanțarea din mai multe surse publice, va permite, de asemenea, crearea de politici publice bazate pe dovezi și monitorizarea continuă a dinamicii finanțării proiectului și a vitalității operatorilor care furnizează astfel de servicii. În același timp, va fi posibil să se evite dubla finanțare a proiectelor. Scopul acestui registru este:

- să se faciliteze accesul la finanțare pentru operatorii culturali naționali prin cereri de finanțare simplificate și digitalizate, evaluarea proiectelor, contractarea, monitorizarea și evaluarea, debursarea finanțării, evaluarea ex-post;
- să se înregistreze toate subvențiile culturale publice deja acordate în vederea prevenirii dublei finanțări;
- să fie folosit ca instrument de colectare a datelor referitor la cheltuielile culturale la nivelul tuturor localităților și regiunii, al costurilor culturale pe tip de proiect și să permită luarea de decizii bazate pe dovezi în domeniul politicilor culturale;
- să se permită accesul transparent la informații neconfidențiale despre proiecte pentru promotorii de proiecte și publicul larg.

Metodologia de implementare a investiției cuprinde:

- achiziții publice de echipamente IT necesare găzduirii sistemelor informatice, precum și desfășurarea de activități specifice pentru accesul / gestionarea acestora;
- expertiza va fi contractată pe termen scurt pentru Ministerul Culturii, Centrul Național al Cinematografiei și Administrația Fondului Cultural Național, prin aplicarea procedurii transparente de angajare, finalizată cu încheierea unui contract de muncă pe durată determinată. Această procedură este singura posibilă dat fiind faptul că sunt necesare competențe de nișă cumulative în domeniul IT și cultural / audiovizual care nu pot fi obținute în urma unei proceduri de achiziții publice, deoarece nu există pe piață niciun operator economic care să poată oferi astfel de servicii;
- personalul Ministerului Culturii / Administrației Fondului Cultural Național / Centrului Național al Cinematografiei va coordona realizarea acestei activități, dar nu o poate realiza în totalitate, sunt necesare competențe specifice;
- achiziții publice de servicii precum dezvoltarea sistemelor informaționale, elaborarea de studii de specialitate (Studiu de Fezabilitate / Proiect Tehnic / specificații) etc;
- personalul autorităților locale însărcinat cu procedurile de finanțare culturală va fi instruit în utilizarea registrului, precum și în implementarea legislației.

Cel puțin 30 de angajați și 100 de beneficiari vor fi instruiți în:

- abilități digitale (unificarea proceselor și procedurilor online, documente / formate, comunicarea proiectului cu promotorii / părțile interesate etc.);
- nou sistem / platformă IT (pentru depunerea, evaluarea și monitorizarea proiectelor, accesul la finanțare și predictibilitatea finanțării, transparența cofinanțării din mai multe surse publice, sprijin pentru politicile publice bazate pe dovezi prin intermediul rapoartelor / instrumentelor statistice.

Ajutor de stat:

Pentru aceasta investiție activitățile presupun realizarea unor platforme/sisteme electronice pentru derularea tuturor proceselor legate de acordarea de finanțări nerambursabile (depunere de proiecte, evaluare, monitorizare, decontare), disponibile tuturor autorităților și instituțiilor care oferă finanțări de proiecte și programe culturale. Se vor realiza achiziții publice de echipamente IT și servicii IT necesare desfășurării acestei activități, beneficiarul fiind Ministerul Culturii/Centrul Național al Cinematografiei/Administrația Fondului Cultural Național. Astfel, nu sunt aplicabile prevederile ajutorului de stat.

Valoare estimată: 3,75 mil. euro fără TVA ce cuprinde:

- expertiza pe termen scurt pentru Ministerul Culturii/Centrul Național al Cinematografiei/Administrația Fondului Cultural Național, ce va fi contractată prin aplicarea procedurii transparente de angajare, finalizată cu încheierea unui contract de muncă pe perioadă determinată. Această procedură este singura posibilă dat fiind faptul că sunt necesare competențe de nișă cumulative în domeniul IT și cultural/audiovizual ce nu pot fi obținute în urma unei proceduri de achiziții publice, neexistând pe piață niciun operator economic care să poată oferi astfel de servicii. Precizăm că personalul propriu al Ministerului Culturii/Administrației Fondului Cultural Național/Centrului Național al Cinematografiei va coordona realizarea acestei activități dar nu o poate realiza integral fiind necesare competențe specifice.
- achiziție publică de servicii de tipul dezvoltării de sisteme informatice, elaborare de studii de specialitate (Studiu de Fezabilitate/Proiect Tehnic/caiete de sarcini), informare și publicitate etc.
- achiziție publică de echipamente IT necesare găzduirii sistemele informatice precum și desfășurării activităților specifice de accesare/gestionare a acestora.

Responsabili și beneficiari:

- Ministerul Culturii
- Administrația Fondului Cultural Național
- Centrul Național al Cinematografiei

Calendar:

- M - Q3 2023: Operaționalizarea sistemului digital

I7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme (Alocare: 5,46 mil. Euro)

Pentru a testa, în paralel, revizuirea legislației privind incidentele în cinematografie și a modelelor actuale de finanțare, cu titlu unic, propunem un program pilot, sub forma unui sistem de minimis, de finanțare pentru dezvoltarea conținutului și creșterea capacității de afaceri (producție și distribuție) a producătorilor și distribuitorilor de film, combinând, pentru prima dată, finanțarea proiectelor și finanțarea entității (companiei). Valoarea maximă pe proiect este de 100.000 de euro. Programul pilot va identifica, în același timp, nevoile digitale pe termen mediu și lung ale companiilor de producție și distribuție.

Pornind de la modele europene, programul pilot, axat pe ideea de „portofoliu de companii”, va furniza resurse financiare, pe de o parte, pentru dezvoltarea conținutului digital (2-4 proiecte digitale - multi-ecran, web, non -serial liniar), iar pe de altă parte, pentru dezvoltarea resurselor digitale, creșterea capacității proprii de producție (digitale) a producătorilor, pentru deschiderea

de noi piețe pentru filmul românesc, prezentarea și promovarea națională și internațională (inclusiv Microplatforme VoD) și formare profesională în domeniu utilizarea mediului digital în sectorul audiovizual, încurajând crearea de noi locuri de muncă pentru personalul cu înaltă calificare în domeniu.

Finanțarea (schema de minimis) va fi condiționată de atragerea / reținerea unui număr minim de angajați specializați în domeniile digitale. Activitățile eligibile includ dezvoltarea capacităților de editare / postproducție pentru produsele digitale, crearea de microplatforme VoD, marketing, management (maxim 10%) și digitalizare (achiziționarea de echipamente IT - editare video, subtitrare digitală, arhivare digitală), dezvoltare și distribuirea conținutului cultural audiovizual, instruirea personalului pentru a obține abilități digitale. Investiția care urmează să fie sprijinită implică, de asemenea, sprijin pentru producția și distribuția de conținut digital (cod 021a).

Investiția va oferi finanțare, prin subvenții, pentru consolidarea capacității microîntreprinderilor, mici și mijlocii din domeniul producției și distribuției de filme de a se adapta la noul cadru legislativ al pieței unice digitale pentru a crea, promova și distribui noi produse și servicii inovatoare.

Investiția unică vizează accelerarea tranziției digitale a companiilor de producție și distribuție de filme, prin investiții în creșterea capacităților de producție digitală, distribuție, marketing și promovare, inclusiv tehnologii de arhivare digitală.

Obiectivul:

- creșterea competitivității întreprinderilor românești în industria cinematografică, pe piețele naționale, europene și internaționale;
- modernizarea modului actual de producție, distribuție și consum;
- sporirea capacității de a răspunde noilor provocări ale consumatorilor.

Ajutor de stat:

Pentru această investiție se vor aplica criteriile privind ajutorul de minimis stipulate în Regulamentul Comisiei Europene nr. 1407/2013 privind aplicarea art. 107 și art. 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în cazul ajutoarelor de minimis, cu modificările și completările ulterioare. Schemă de ajutor elaborată pentru această investiție nu intră sub incidența obligației de notificare către Comisia Europeană în conformitate cu prevederile Regulamentul Comisiei Europene nr. 1407/2013 privind aplicarea art. 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în cazul ajutoarelor de minimis.

Valoare estimată: 5,46 mil. euro ce cuprinde:

- schema de minimis pentru accelerarea tranziției digitale a producătorilor și distribuitorilor de film;
- expertiza pe termen scurt ce va fi contractată prin aplicarea procedurii transparente de angajare, finalizată cu încheierea unui contract de muncă pe perioadă determinată. Această procedură este singura posibilă dat fiind faptul că sunt necesare competențe de nișă ce nu pot fi obținute în urma unei proceduri de achiziții publice, neexistând pe piață niciun operator economic care să poată oferi astfel de servicii.

Responsabil și beneficiar: Ministerul Culturii

Calendar:

- M - Q3 2023: Semnarea contractelor de finanțare
- T - Q1 2025: 40 de producători și distribuitori de filme cu capacități digitale dezvoltate

IMPLEMENTAREA REFORMELOR:

R1. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD)

Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului în parteneriat cu Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene și Ministerul Culturii:

- Vor înființa un grup de lucru în vederea elaborării Planului de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural.
- Vor formula Planul de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural, pe baza rezultatelor activității de cartografiere, ce va conține elementele minime descrise anterior și care va rezulta în urma operaționalizării activităților privind turismul cultural din Strategia Națională de Dezvoltare Turistică 2019-2030. Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului.

Creșterea competitivității turismului românesc prin managementul participativ al destinațiilor turistice și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD)

Organizația de Management al Destinației (OMD) va fi o entitate cu personalitate juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, reunind o serie de alte organizații, precum: operatori economici de profil, instituții ale sectorului public, asociații profesionale și patronale, organisme de reglementare, universități și colegii tehnice, asociații de marketing, organizații neguvernamentale locale, dar și instituții mass-media, pe care le mobilizează să lucreze împreună, fie de plan local ori regional, pentru a se asigura că eforturile lor coordonate și combinate produc un rezultat mai puternic și valoros din punct de vedere economic, pentru sectorul turistic din destinație. Astfel, o Organizație de Management al Destinației trebuie să se îngrijească de dezvoltarea turismului, în sensul larg al cuvântului, implicând: dezvoltarea produselor, a persoanelor, a experienței, dar și a promoțiilor, vânzărilor și activităților de marketing, și, mai mult, o dezvoltarea practică, în ceea ce privește aspectul și prezentarea destinației în sine, așa cum este întâlnită de către vizitator. (CFE/TOU(2020)2). Activitatea OMD-urilor implică, din punct de vedere al marketingului, organizarea de campanii de promovare, de evenimente care nu presupun oferirea de servicii cu caracter economic, respectiv nu ofera bunuri și servicii pe o piață dată.

Organizațiile de management al destinațiilor sunt concepute pentru a contribui la dezvoltarea unui mecanism integrat, pentru a asigura coerența strategiilor de turism, cu un impact pozitiv pentru toate părțile interesate. Organizațiile de Management al Destinației reprezintă brațul de implementare al unei strategii de turism. În acest sens, fiecare Organizație de Management al Destinației înființată și acreditată de către autoritatea națională în domeniul turismului ar trebui să prezinte o strategie regională în domeniul turismului, elaborată în coroborare cu strategia națională pentru dezvoltarea turismului.

Membrii Organizației de Management al Destinației vor fi reprezentați de: unitățile administrativ teritoriale reprezentate de autoritățile publice din destinația deservită de OMD-ul înființat, în calitate de membri de drept, precum și operatorii economici, organizațiile non-profit, structurile asociative din domeniul turismului care desfășoară activități în scopul

dezvoltării și promovării turismului în destinația deservită de OMD, precum și orice altă entitate relevantă în domeniul turismului sau asociată acestuia.

Deciziile privind acțiunile Organizației de Management al Destinației vor fi luate prin vot în cadrul Adunării Generale a Organizației de Management al Destinației. Organizațiile de Management al Destinației vor avea asigurată o formă de conducere (de ex. un Board of Directors) în cadrul căreia deciziile se vor lua prin vot al membrilor și care va avea responsabilitatea generală de a gestiona activitatea de organizare a activității entității pe care o deservește și va delega responsabilități către persoanele din management angajate în Organizația de Management al Destinației.

Pentru Organizații de Management al Destinației din întreaga lume este adesea o provocare considerabilă să generezi finanțarea necesară pentru a oferi beneficii strategice și operaționale unei game largi de părți interesate din sectorul public și privat dintr-o destinație. Organizația de Management al Destinației are următoarele mecanisme financiare: cotizații de membru, cotizații voluntare ale membrilor care vor reprezenta credit fiscal, buget minim cel puțin egal cu totalul contribuțiilor membrilor asigurat în mod obligatoriu de autoritatea publică din componența Organizației de Management al Destinației precum și alte surse de finanțare, cum ar fi donații, sponsorizări, alte fonduri publice la nivel local și național, fondurile structurale europene, cât și alte fonduri nerambursabile. Unitatea administrativ teritorială membră într-un OMD poate institui, prin Hotărâre de Consiliu local, taxa de promovare sau taxa de stațiune, care reprezintă o sumă procentuală din cifra de afaceri a membrilor organizației. Organizațiile de management al destinațiilor au rolul de a contribui la dezvoltarea unui mecanism integrat care să asigure implementarea unei strategii coerente la toate nivelurile, oferind astfel o bază solidă, cu un impact pozitiv asupra tuturor actorilor implicați. Astfel, unul din criteriile de acreditare de către autoritatea publică centrală cu responsabilitate în domeniul turismului a Organizațiilor de Management al Destinației locale și regionale constituite conform legii, este ca fiecare dintre aceste Organizații de Management al Destinației să prezinte o strategie regională în domeniul turismului, elaborată în coroborare cu strategia națională pentru dezvoltarea turismului. Îmbunătățirea sistemului de gestionare a destinațiilor va asigura sustenabilitatea sectorului, iar Organizațiile de Management al Destinației vor avea un rol de integrare, jucând un rol de coordonator și de sprijin în dezvoltarea de destinații competitive.

Reforma a luat în considerare recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică furnizate prin studiul privind Operaționalizarea unei rețele de Organizații de Management al Destinației în România, studiu finanțat de Comisia Europeană astfel: propunerea de recunoaștere a entităților deja formate în România dar neacreditate până în acest moment ca Organizații de management al destinațiilor, conform unei legislații naționale în vigoare, criteriile recomandate de Organizațiile de management al destinațiilor a fi luate în considerare pentru înființarea și acreditarea unei Organizații de management al destinațiilor regionale, numărul de Organizații de Management al Destinației regionale estimat (8), recomandarea de luare în considerare furnizarea de finanțări pentru a sprijini operaționalizarea acestor Organizații de Management al Destinației formate.

Pasul 1: Cartografierea / Identificarea destinațiilor optime pentru înființarea OMD-urilor.

- Organizațiile de Management al Destinației regionale ar trebui să fie concepute pentru a forma o rețea eficientă care poate lucra cu autoritatea turistică națională într-un parteneriat puternic și dinamic, pentru a furniza strategii și mărci naționale și regionale aliniate, cu un accent special pe dezvoltarea piețelor țintă internaționale, planuri de acțiune și sprijin pentru generarea și dezvoltarea de idei de proiecte care generează valoare adăugată și au un impact asupra dezvoltării sociale și economice, și implicit asupra coeziunii sociale, economice și teritoriale.

Destinațiile optime ar trebui identificate pe baza:

- Capacității lor de a atrage turiști internaționali și naționali

- Promovarea transformării socio-economice durabile / ecologice în zonele rurale și defavorizate
- Potențialului de a crea locuri de muncă

Obiectiv 1: stabilirea a până la 8 Organizații de Management al Destinației regionale în destinațiile identificate la pasul 1, cu îndeplinirea următoarelor criterii:

Pasul 2: Adoptarea cadrului legislativ care va include o descriere clară a mecanismului de finanțare pentru a sprijini dezvoltarea unei rețele de OMD-uri locale, regionale și tematice.

Reforma vizează acordarea de sprijin financiar pentru crearea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației, în baza recomandărilor OECD incluse în studiul ”Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației”.

Pentru atingerea obiectivului ar trebui să se ia în considerare furnizarea de finanțări pentru a sprijini Organizațiile de Management al Destinației regionale pe măsură ce încearcă să-și stabilească sau să-și extindă operațiunile și pentru a sprijini dezvoltarea unei rețele durabile de Organizații de Management al Destinației în România, luând în considerare recomandările OCDE.

Într-un astfel de caz, va fi important să existe criterii clare pentru a identifica acele Organizații de Management al Destinației eligibile cel mai bine plasate pentru a primi sprijin de finanțare în faza pilot și a restului programului (dacă este continuat).

Criteriile de eligibilitate pot include următoarele:

- să acopere unul sau mai multe județe, cu o capacitate de cazare minimă;
- să dețină o conducere eficientă și un parteneriat turistic regional al părților interesate cheie în acest loc și angajate să instituie și să funcționeze Organizația de Management al Destinației în mod continuu;
- să dețină o strategie turistică și planul de acțiune;
- planul de afaceri pregătit, care să demonstreze capacitatea și rolul intenționat în realizarea strategiei regionale și a planului de acțiune pentru zona Organizației de Management al Destinației;
- buget țintă minim;
- plan bine fondat de a atrage finanțări externe;
- angajamentul de a colabora cu municipalitățile și alte părți interesate locale inclusiv îndrumare și sprijin în pregătirea unei strategii și a unui plan de acțiune pentru turism local.

Pasul 3 : Dezvoltarea unei rețele de OMD-uri în România, care să fie acreditată de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului și cu participarea ADR-urilor, a autorităților locale și a altor părți interesate relevante în destinație, pentru a furniza strategii ale OMD-urilor cu un accent deosebit pe dezvoltarea piețelor țintă internaționale și promovarea transformării socio-economice durabile / ecologice în zonele rurale și defavorizate

Obiectiv: asigurarea că în destinație sunt locuri atractive, autentice, bine întreținute pentru ca vizitatorii să petreacă timp și bani, și oferă experiențe autentice pentru vizitatori noi, bazate pe povești locale. Organizațiile de Management al Destinației vor avea un rol consultativ și de sprijin în realizarea investițiilor aferente Reformei 1 și vor contribui la managementul acestora în urma dezvoltării proiectelor aferente, ca parte din strategiile de turism regionale care le vor ghida activitatea.

Alte obiective includ furnizarea de sprijin pentru afaceri, stimularea formării pentru creșterea profesionalismului industriei și crearea de pachete locale de activități și oportunități de vânzare încrucișată; și să lucreze cu organizații regionale și naționale în marketing și vânzări, susținând campanii tematice naționale și adăugând dimensiuni locale.

Locații și beneficiari (enumerare în funcție de priorități)

- **Localități Rurale** sau comunități urbane cu risc de sărăcie și excluziune socială;
- Localități rurale izolate, localități urbane mici (sub 20.000 de locuitori).
- Localități urbane

Parteneri și beneficiari ai reformei:

- Publicul general;
- Comunitățile locale;
- Unitățile administrativ teritoriale (UAT);
- Entitățile publice și/sau private și partenerii lor sociali;
- Grupurile de cetățeni “hard-to-reach”, incluzându-i pe cei cu nevoi speciale și minorități
- Turiștii de pe plan regional și local dar și național și internațional;
- Întreprinderile mici și mijlocii și ODP-uri;
- Comisii științifice și rețele de cunoaștere legate de rutele culturale;
- Grupul centrelor de cercetare/ universităților (studenți și cadre universitare) în relație cu părțile interesate, organizațiile non-profit și actorii locali / regionali / naționali interesați de rutele culturale;
- Instituțiile financiare, educaționale și guvernamentale, precum și organizațiile de turism și agenții de piață, de la nivel european, național și local;
- Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism, Institutul Național al Patrimoniului;
- Alte persoane fizice și juridice.

Beneficii:

Planul de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural se va concentra pe trei niveluri, pentru a servi drept ghid pentru dezvoltarea sustenabilă a turismului cultural în România, în strânsă corelare și în complementaritatea Planului de Acțiune din Strategia Națională privind Dezvoltarea Turismului astfel încât:

- să consolideze în continuare România ca destinație turistică bine cunoscută, de talie mondială, pe tot parcursul anului, precum și ca destinație care îndeplinește standardele UE în ceea ce privește furnizarea de produse și servicii;
- să prețuiască oamenii, tradiția, locurile, patrimoniul natural și cultural al României;
- să crească vizibilitatea și reputația României pe piețele internaționale de turism de prim rang.

Viziunea strategiei sugerează că:

Până în 2030, România va deveni o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, pe parcursul întregului an, axată pe unicitatea patrimoniului său cultural și natural și oferind servicii de calibrul internațional.

- România se va afla în fruntea clasamentelor de competitivitate în turism, ca urmare a investițiilor strategice în infrastructură, educație, marketing și promovare, care vor duce la dezvoltarea de experiențe unice pentru turiștii care vizitează România și care o vor face atrăgătoare pentru piețele relevante din Europa și din lume.
- Turismul își va crește semnificativ contribuția la creșterea și dezvoltarea economică în România și în Europa, prin creșterea cheltuielilor vizitatorilor.

Obiectivul: Creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice

Implementarea planului de acțiune va produce următoarele rezultate:

- Drumuri de acces către atracțiile turistice reabilitate;

Se preconizează că implementarea acțiunilor dedicate infrastructurii turistice locale, unităților turistice și pregătirii destinațiilor vor produce rezultate precum:

- Spații publice reabilitate și mai bine dotate în zonele rurale;
- Obiective de patrimoniu cultural reabilitate și introduse în circuitul turistic;
- Obiective de patrimoniu natural echipate și protejate, noi produse de ecoturism;
- Noi centre muzeale, dedicate turismului cultural.

Obiectivul: Creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice

Implementarea măsurilor menite să diversifice și să optimizeze experiențele în destinațiile românești va genera următoarele rezultate:

- Produse mai bune prin structuri turistice publice îmbunătățite (muzee, obiective de patrimoniu cultural și natural) cu o mai bună eficiență energetică;
- Gestionare mai bună a destinațiilor turistice prin personal cu aptitudini și calificări superioare în organizațiile de management al destinației, ducând la o capacitate tehnică crescută și un management mai bun al destinațiilor;
- Valorificarea evenimentelor principale, precum „Capitala Europeană a Culturii” și a altor evenimente internaționale care atrag mai mulți turiști internaționali și mai multe încasări înregistrate ;

Diversificarea ofertei și dezvoltarea de noi produse prin:

- Activități de promovare care vizează comercializarea produselor locale autentice;
- Agende culturale publicate și promovate la nivel internațional, cu evenimente care să reprezinte, în sine, motive de vizitare, care să atragă turiști internaționali;
- Acces la informații turistice prin digitalizare:
- Centre de informare turistică digitalizate, oferind turiștilor și vizitatorilor servicii de informare îmbunătățite;
- Destinații cu o mai bună semnalizare turistică și cu sisteme de mobilitate urbană îmbunătățite (bilete și informații);
- Aplicații și hărți digitale ale destinațiilor;
- Baze de date deschise în domeniul turismului.

Susținerea extinderii și creșterea calității produselor existente, crearea de noi produse, îmbunătățirea accesului la informațiile din domeniul turismului, îmbunătățirea sau crearea de abilități, îmbunătățirea calității serviciilor și managementul obiectivelor turistice contribuie, per ansamblu, la îmbunătățirea experiențelor disponibile în destinațiile românești. Îmbunătățirea și diversificarea experiențelor poate genera un feedback mai bun, atrage noi turiști, crește cheltuielile turiștilor și genera noi locuri de muncă în sector. Totodată, mai mulți membri ai comunităților care locuiesc în preajma obiectivelor turistice vor avea mai multe oportunități de angajare și-și vor putea crește veniturile.

Obiectivul: Consolidarea capacității de elaborare de politici în domeniul turismului, creșterea gradului de digitalizare și o mai bună adaptare a instrumentelor de marketing la specificul pietelor cu potențial mare

Acțiunile propuse în cadrul acestui obiectiv vor genera următoarele rezultate:

- Politici și instrumente mai bune de marketing și monitorizare, dezvoltate pe baza segmentării pieței, statistici și studii relevante și actuale;
- Abilități mai bune de marketing și promovare prin instrumente de digitale destinate turiștilor (aplicații mobile la nivel național și la nivelul destinațiilor, calendare etc), produse de turism introduse pe piețele internaționale prin intermediul platformelor de promovare online și inițiative mai bune de cooperare între actorii din domeniile public și privat;

Crearea unor instrumente de marketing mai eficiente contribuie la atragerea de noi piețe, la creșterea accesibilității informațiilor despre destinație și implicit creșterea numărului de turiști și a duratei de vizitare, implicit creșterea veniturilor de pe urma turiștilor la nivel de destinație și în consecință la crearea de noi locuri de muncă. Colectarea de date precise susține capacitatea de a elabora politici bazate pe realitate, ceea ce duce la o implementare mai bună a strategiei. Încurajarea dialogului public-privat este un element central pentru dezvoltarea sectorului. Participarea sectorului privat la implementarea strategiei este extrem de importantă.

Beneficii conexe:

- Dezvoltarea integrată a monumentelor istorice în acord cu mediul înconjurător, terenurile și parcurile industriale.
- Ecologizarea, igienizarea și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ și a terenurilor industriale, crearea de spații verzi, parcuri și zone de recreere în jurul unor monumente istorice vor contribui semnificativ la îmbunătățirea mediului înconjurător.
- Reforma va genera un flux de turiști spre zone rurale ale României, mai defavorizate și va genera o cerere de produse și servicii locale crescând valoarea acestora și eficiența utilizării lor. Încurajarea consumului de produse alimentare de pe plan local va duce la creșterea gradului de valorificare/prevenirea generării deșeurilor reducând astfel efectul asupra mediului și contribuind la tranziția către o economie mai verde.
- Punerea în valoare a locuințelor rurale, inclusiv încurajarea investițiilor de la urban către rural în vederea stopării abandonului caselor tradiționale
- Traseele de descoperire (istorică, culturală, de patrimoniu, socială) între aceste teritorii naționale vor promova schimburile între cetățeni, între teritorii naționale sub orice formă (artistică, economică, socială) și vor încuraja partajarea activă de cunoștințe, înțelegerea reciprocă și interculturală sub umbrela cetățeniei românești și europene.
- Dezvoltarea unui turism cultural de calitate
- Fiecare traseu cultural este un vector pentru economiile locale și proiectele trebuie să ia în considerare, printre prioritățile lor, un plan de dezvoltare pentru teritoriile implicate, în scopul de a asigura dezvoltarea lor economică într-o manieră culturală durabilă. CM / Res (2013) 67 recomandă implicarea mass-mediei scrise și audiovizuale și utilizarea deplină a potențialului mass-mediei electronice, cu scopul de sensibilizare a populației în legătură cu obiectivele culturale ale proiectelor. Dezvoltarea turismului cultural și dezvoltarea culturală și economică de-a lungul rutelor culturale trebuie să se bazeze pe un dialog între culturile urbane și cele rurale. Rutele culturale sunt instrumente menite să crească cunoașterea și gradul de conștientizare al cetățenilor asupra dialogului multicultural și patrimoniului comun, precum și turismul cultural și social. Itinerariile Culturale sunt inseparabile de turism, care oferă posibilitatea unei călătorii fizice și spațiale. Un studiu de impact al Itinerariilor Culturale, lansat în comun, în 2010 de către Consiliul Europei și Comisia Europeană, arată că toate Itinerariile Culturale oferă oportunități pentru IMM-uri de a dezvolta produse și servicii în cadrul activităților de turism pe care rutele le generează. Unele dintre întreprinderile locale oferă produse cu eticheta Itinerariu Cultural, contribuind astfel la promovarea traseului (Consiliul Europei 2011: 120). Produsele turistice și proiectele realizate de-a lungul rutelor trebuie articulate în conformitate cu liniile majore ale temei, care să permită descoperirea teritoriilor și moștenirea care face parte din ele. Un aspect important în acest domeniu este implicarea și conștientizarea diferitelor părți interesate, care reprezintă principala condiție pentru o durabilitate coerentă socială și de mediu.
- Rutele culturale sunt laboratoare de reinterpretare a tradițiilor, artei, patrimoniului, care încurajează activități și proiecte artistice, ce explorează legăturile dintre patrimoniul și cultura contemporană, evidențiind practicile cele mai inovatoare din punct de vedere al

creativității, în special în ceea ce privește instruirea tinerilor europeni în domeniu relevant. Unul dintre obiectivele programului este de a reflecta asupra valorilor în domeniul patrimoniului și culturii: patrimoniul este o entitate vie și dinamică, în evoluție permanentă. Deci fiecare temă a Itinerariilor Culturale trebuie să inspire noi arte și creații contemporane, inclusiv artele digitale, muzică, spectacole și artă tri-dimensională. Fiecare traseu va asigura continuitatea în importanța culturală a temei, prin stimularea de producții culturale contemporane conexe. Acest domeniu de acțiune poate permite dezvoltarea cooperării între artiști provenind din diferite țări și experiențe, facilitarea dialogului intercultural prin artă.

II. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale

- Formarea unui grup de lucru Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene /Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului/Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației pentru implementarea programului România Atractivă. Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
- Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerul Culturii vor selecta, alături de comisia din care fac parte și Institutul Național al Patrimoniului, Asociația Comunelor din România, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ordinul Arhitecților, Autorității Naționale de Turism, Asociația Patronală a Hotelurilor și Restaurantelor din România, Organizațiile neguvernamentale active în domeniu, locurile care vor fi incluse în cele 12 rute turistice culturale și vor constitui cele 12 rute culturale.

I.1.1. Sprijin financiar pentru promovarea celor 12 rute

- Lansarea procedurii de atribuire a contractelor de promovare/punere în valoare a siturilor ce vor fi incluse în cele 12 rute culturale, semnarea și execuția contractelor. Va fi derulată câte o procedură pentru fiecare rută culturală. Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene.
- Deschiderea celor 12 rute culturale pentru public /turiști.

I.1.2 Sprijin financiar pentru modernizarea /reabilitarea obiectivelor (siturilor) turistice cu impact național și internațional incluse în cele 12 rute, identificate în zonele de destinație optimă.

- Elaborarea proiectelor de revitalizare/punere în valoare a diverselor obiective Responsabil: Compania Națională de Investiții, Ministerul Culturii;
- Lansarea procedurii de atribuire a contractelor de lucrări de restaurare, revitalizare, punere în valoare, ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ, pentru siturile incluse în cele 12 rute culturale, semnare și execuție contract. Responsabil: Compania Națională de Investiții, Ministerul Culturii;
- Deschidere situri restaurate pentru public/turiști;
- Dezvoltarea ofertei culturale pentru fiecare rută în parte Responsabil Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Beneficiari;

În cadrul acestei investiții, tipurile de beneficiari sunt următoarele:

- Ruta castelurilor, curiilor, culelor, bisericilor de lemn, mănăstirilor din zona Moldovei, ruta Sfântului Ladislau, traseul castrelor romane, ruta cetăților: Unitățile administrativ teritoriale, persoanele juridice de drept privat, unitățile aparținând unui cult religios recunoscut în România, organizații neguvernamentale.
- Ruta caselor cu arhitectură tradițională, ruta pentru refacerea peisajului cultural din Delta Dunării: Consiliile județene, organizațiile neguvernamentale, muzeele satului și alte muzee care au drept specific protejarea patrimoniului vernacular.
- Ruta gastronomiei tradiționale și ruta bisericilor fortificate: persoane juridice de drept privat.

I2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale

- Formarea unui grup de lucru Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene /Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului/ Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației pentru implementarea programului România Atractivă. Responsabil: Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene;
- Elaborarea documentațiilor și autorizarea acestora pentru lucrările de restaurare/construcție nouă. Responsabil: Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Compania Națională de Investiții, Unitățile Administrativ Teritoriale pe raza cărora sunt investițiile;
- Lansarea procedurilor de atribuire pentru lucrările de restaurare, revitalizare, punere în valoare, ecologizare, igienizare și reabilitare peisagistică a zonelor cu impact negativ, pentru 7 muzee. Responsabil: Compania Națională de Investiții;
- Lansarea procedurilor de atribuire pentru lucrările reprezentând construcție a 2 noi muzee. Responsabil: Compania Națională de Investiții;
- Deschiderea muzeelor restaurate și a celor nou construite;
- Dezvoltarea oferte culturale. Responsabil: beneficiarii.

În cadrul acestei investiții, în cadrul căreia, pentru lucrările de restaurare și construcții noi responsabil este Compania Națională de Investiții, beneficiarii sunt din categoriile unități administrativ teritoriale, persoane juridice de drept privat, organizații neguvernamentale, persoană juridică de drept public.

Contractele de lucrări vor avea la bază proceduri de atribuire realizate în conformitate cu legislația în domeniul achizițiilor și vor conține cel puțin următoarele elemente:

- lista activităților ce vor fi derulate pentru restaurarea unei locații/sit;
- termene limită pentru finalizarea lucrărilor;
- modalitatea de finanțare;
- cerințe minimale tehnice și standarde necesar a fi îndeplinite.

Lista detaliată a tuturor activităților incluse în contracte va fi stabilită, pe baza descrierii fiecărei intervenții și va fi inclusă în documentația de atribuire.

Contractele vor mai include și cerința minimală de reducere a consumului de energie pentru încălzire cu cel puțin 50% față de anul anterior restaurării clădirii, ceea ce va conduce la o economie de energie cu cel puțin 30% față de stadiul anterior restaurării, respectiv va include cerința respectării principiului ”de a nu prejudicia semnificativ” potrivit Art. 17 din Regulamentul (UE) 2020/852.

R2. Crearea cadrului pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național
Milestone - Aprobarea și intrarea în vigoare a cadrului legislativ privind ciclourismul, până în Q2 2022, pentru amenajarea, omologarea și întreținerea pistelor de biciclete și a unei rețele de trasee cicloturistice la nivel național, inclusiv stabilirea instituțiilor responsabile cu operaționalizarea și monitorizarea infrastructurii cicloturistice (Centrul Național de Coordonare Velo) și a tipologiei și caracteristicilor rutelor ciclabile, prin decizie a Guvernului. Centrul Național de Coordonare Velo va avea sarcina de a elabora studiul privind traseele cicloturistice, de realiza aplicația și site-ul eVelo și de a coordona procesul de certificare a rutelor EuroVelo în România.

La nivel central va fi asigurat, în prima etapă, cadrul instituțional și legislativ. Astfel, până în Q1 2022 va fi adoptat cadrul normativ privind ciclourismul pentru stabilirea responsabilităților și competențelor, va fi adoptat cadrul metodologic privind crearea,

amenajarea și omologarea pistelor velo și traseelor de cicloturism, va fi înființat Centrul Național de Coordonare, în care va fi integrat ulterior Centrul EuroVelo România.

În cea de a doua etapă, vor fi dezvoltate contracte de finanțare cu consiliile județene pe teritoriile cărora vor fi implementate rutele cicloturistice. De asemenea, va fi dezvoltată colaborarea dintre MMAP, MDLPA și autoritățile administrației publice locale ale unităților administrativ-teritoriale pentru operaționalizarea pistelor velo pe digurile cursurilor de apă.

Milestone - Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo, până în Q2 2022.

Ținte:

- Elaborarea studiului privind traseele cicloturistice Q3 2022

Studiul va stabili traseul rutelor cicloturistice, va identifica actorii relevanți și va integra inițiativele existente de punere în valoare a patrimoniului natural și cultural, inclusiv a celor ce vizează trasee cicloturistice în diferite faze de implementare.

- Dezvoltarea aplicației și a site-ului eVelo Q3 2022

Platforma Națională eVelo va cuprinde site-ul dedicat traseelor velo de la nivel național și aplicația digitală integrată pentru acestea. Site-ul dedicat traseelor velo va asigura promovarea traseelor și va furniza informații generale și specifice.

Aplicația digitală integrată va furniza informații generale și specifice ce se va adresa utilizatorilor traseelor cicloturistice, sprijinând planificarea călătoriilor.

Milestone - Contractarea lucrărilor de amenajare a traseelor cicloturistice, până în Q4 2022.

Ținte:

- Implementarea a 3.000 km de trasee velo naționale. În contextul în care digurile cursurilor de apă se află în proprietate publică, nefiind necesare proceduri de expropriere, contractarea lucrărilor de proiectare și execuție poate fi inițiată în Q4 2021.

Buget: 249 mil. euro fără TVA defalcat după cum urmează:

1) înființarea și operaționalizarea Centrului Național de Coordonare Velo care:

a) va elabora studiul privind traseele cicloturistice la nivel național;

b) va asigura digitalizarea pistelor și traseelor velo prin dezvoltarea unei Platforme Naționale eVelo ce cuprinde o aplicație digitală integrată pentru toate traseele cicloturistice și un site dedicat;

Buget: 1,5 mil. euro fără TVA

2) implementarea a 3000 km de trasee velo naționale.

Buget: 247,5 mil. euro fără TVA.

R3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural

- Formarea unui grup de lucru pentru modificarea Ordonanței de Guvern 51. Responsabil: Ministerul Culturii;
- Formarea unui grup de lucru pentru modificarea legislației privind sponsorizarea și mecenatul cultural;
- Formarea unui grup de lucru pentru schimbarea paradigmei de finanțare în domeniul audiovizual în concordanță cu direcțiile comunitare;
- Formarea unui grup de lucru pentru elaborarea statutului artistului. Responsabil: Ministerul Culturii;

- Formarea unui grup de lucru pentru realizarea politicii publice. Responsabil: Ministerul Culturii;
- Elaborarea documentațiilor tehnice - Responsabil: Ministerul Culturii;
- Desfășurarea proceselor de achiziție publică - Responsabil: Ministerul Culturii;
- Urmărirea implementării contractului - Responsabil: Ministerul Culturii;
- Realizarea hărții ofertei publice de servicii culturale – analiză geodigitală – Responsabil: Ministerul Culturii;
- Contractare servicii studii/analize. Responsabil: Ministerul Culturii;
- Elaborarea proiectelor de acte normative și realizarea de consultări cu instituțiile și organizațiile abilitate, după care se vor organiza consultări publice. Responsabil: Ministerul Culturii;
- Aprobarea actelor normative.

I5. Sporirea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural

- Elaborarea unei scheme de finanțare-pilot, cu derulare pe 3 ani, în sistem matching funds și în parteneriat cu autoritățile locale, pentru programe culturale, anuale sau multianuale, implementate la nivel local, în localități cu populație mai mică de 50.000 locuitori;
- Elaborarea unui Program-pilot de finanțare de proiecte de educație prin cultură, beneficiarii finanțării fiind unități de învățământ din localități cu populație mai mică de 50.000 locuitori;
- Lansarea apelurilor de proiecte – Responsabil: Ministerul Culturii/Administrația Fondului Cultural Național;
- Semnarea contractelor de finanțare – Responsabil: Ministerul Culturii/Administrația Fondului Cultural Național;
- Implementarea proiectelor.

I6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii

- Elaborarea documentațiilor tehnice pentru dezvoltarea sistemelor informatice și pentru echipamentele IT și aprobarea lor în Comitetul Tehnico Economic - Responsabil: Ministerul Culturii / Centrul Național al Cinematografiei / Administrația Fondului Cultural Național;
- Desfășurarea proceselor de achiziție publică - Responsabil: Ministerul Culturii / Centrul Național al Cinematografiei / Administrația Fondului Cultural Național ;
- Urmărirea implementării contractelor de dezvoltare sisteme informatice - Responsabil: Ministerul Culturii / Centrul Național al Cinematografiei / Administrația Fondului Cultural Național;
- Urmărirea implementării contractelor de livrare și instalare echipamente IT - Responsabil: Ministerul Culturii / Centrul Național al Cinematografiei / Administrația Fondului Cultural Național;
- Formare personal - Responsabil: Ministerul Culturii/ Centrul Național al Cinematografiei/ Administrația Fondului Cultural Național.

I7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme

- Elaborarea schemă de ajutor de minimis - Responsabil: Ministerul Culturii;
- Aprobare schema de ajutor - Responsabil: Ministerul Culturii;
- Lansare apel de finanțare- Responsabil: Ministerul Culturii;
- Depunere și selectare proiecte - Responsabil: Ministerul Culturii.